

De dissolutōe in choro	.xl v.
De irreuerētia circa altare	.xlvi.
Adhuc de eodē	.xlvi.
Item de eodē	.xlvi.
De claustro anime et eius lateribus	.xlvi.
De receptaculo hospitum	.li.
De capitulo et labore manuum	.li.
De refectorio	.lii.
De dormitorio	.liii.
De oratorio et modo orandi	.liii.
De reconciliatōe penitētis	.lv.
De lectulo contemplatōis	.lvi.
De claustro celesti et eius dispositōe	.lvii.
De richardo pifensi et scriptis eius	.lviii.
Moral' ei' expositō de vxorib' & filijs iacob	.lix.
De quattuor filijs iye. i. affectōis	.lx.
Q' rachel. i. ratō primo suscepit filios ex bala. id est ex ymaginatōe	.lx.
De duplici ymaginatōe	.lxii.
De duobus filijs bala	.lxiii.
De officio dan	.lxiiii.
De officio neptalim	.lxv.
De duobus filijs zelphe	.lxvi.
De officio ruben & mādrazonis eius	.lxvii.
De quattuor filijs ācilla' & officio eoz	.lxviii.
De ortu ysachar & eius officio	.lxix.
De ortu zabulō & eius officio	.lxx.
Adhuc de officio zabulō. i. veri zelatois	.lxxi.
De ortu dine	.lxxii.
Cur post zabulō orta sit	.lxxiii.
De corruptōe eiusdem	.lxxiiii.
De bello fratrum eiusdē p'tra lichē	.lxxv.
De ortu ioseph in quo designatur gratia discretōis	.lxxvi.
De ortu beniamin i quo ē grā contemplatōis	.lxxvii.
De monte contemplatōis & eius ascēsu	.lxxviii.
Qualit' hō seire possit. an illuc ascēderit	.lxxix.
Qualiter illic ad tonitruum vocis diuine cadit auditor	.lxxx.
Qualit' hō pparet cor suū ad illū ascensū	.lxxxi.
De duobus contemplatōis generibus	.lxxxii.
De quibusdam incidentibus	.lxxxiii.
De reuelatōe inferni facta guillerino	.lxxxiiii.
De visiōe guillerini pueri a iudeis crucifixi	.lxxxv.
De cōcilio remensi & gilberto porrete	.lxxxvi.
De fame & pestilētis illius t'pis	.lxxxvii.
De raptu anime tūdali & eius visiōe	.lxxxviii.
De aspectu demonū & āgeli q duxit eos	.lxxxix.
De valle horribili & ponte angusto	.xc.
De bestia mōstruosa & terribili	.xci.
De stagno tēpestuoso & ponte p'culoso	.xcii.
De furno flamiuō	.xciii.
De bestia alata & stagno āgelatu	.xciiii.
De falle fabrozum	.xcv.
De puteo infernali	.xcvi.
De p'cipe tenebrarū & socijs eius in penia	.xcvii.
De statu mediocri bonoz & malozum	.xcviii.
De statu coramarchi regis	.xcix.
De visiōe glorie sanctorum	.c.
Item de eodem	.ci.
Adhuc de eodem	.cii.
De q'tuo'z ep'is quos ibi tūdalis agnouit	.ciii.
De reditu anime tūdali ad corpus	.ciiii.
De sancto malachia archiepiscopo	.cv.
De bonis eius m'itjs	.cvi.
De sorore sua mortua p' eū deo reconciliata	.cvii.
De monasterio ab eo constructo & quibusdā eius	

miraculis	.cviii.
De actibus eius in episcopatu suscepto	.cix.
De archiepiscopatu quem inuitus accepit	.cx.
De vltōne celesti in eius aduersarios	.cx.
De īgressu ei' i vrbē & de vigello scismatico	.cxii.
De vindieta dei in eius detractores	.cxiii.
De spiritu eius prophético & transitu per claraz uallem	.cxiiii.
De miraculis eiusdem	.cxv.
De mirabili ac singulari vita	.cxvi.
Item de miraculis eiusdem	.cxvii.
Adhuc de eodem	.cxviii.
Item de eodem	.cxix.
De oratorio lapideo quod edificauit. & pena maledici eius	.cxx.
Item de miraculis eiusdem	.cxi.
Qualiter locum & diem sepulture sue p'legit & illuc puenit	.cxii.
De felici transitu eiusdem	.cxiii.
De sancto petro tarentasiensi episcopo	.cxiiii.
De quadā misabili muliere ab eo curata	.cxv.
De ceteris euentibus illius temporis	.cxvi.
Adhuc de eodem	.cxvii.
De vxoribus regis ludowici & morte conradi tercij.	.cxviii.

.I. De impio lotharij scdi. Ex cronicis

Esucto (ut dictū ē) hērico impatore. legati apostolice sedis & archiepiscopi cum episcopis & optimatibus impij ex cōdicto puenientes maguntie. cōsultant sibi & toti romano imperio de substituēdo rege. Lotharius itaqz dux sa-

xonum vir sapiēs & industrius & ecclesiastico iuri deuotus. p'potens diuitijs & victorijs. omniū assensu eligē. & a friderico archiepiscopo colonien- benedicē & vngit omni clero & populo festiuū epimcheon acclamātibus. Igit' anno domini. M. c. xxvij. Mundi. s. quītmillesimo. xc. impauit lotharius qui & lincherius ānis. xi. Anno primo regni sui contra bohemos vadens quorundam suorum principum traditōne magnā stragē militū passus est. quingētis videlicet & xl. occis. In siria hoc anno exercit' dei bis aggressus est saracenos. In primo plio de paganis ceciderūt duomilia & quingēti de xpianis solūmodo. xv. In secundo aut nō in eruentā victoriā habuerūt xpiani. Sed quis plurima pars eozum appetierit. tamē auxilio dei reuigoratū abiqz numero hostes p'ruerūt & vicerūt. Karolus comes flāozensiu p'uitōne quorūdam optiatum suozū quibus p' zelo iusticie exofus erat. brigis in ecclesia sancti donaciani martiris orās interfectus est. sed horrenda aniaduersione vindicat' Proditores em cum capti fuissent aut exilio exterminati aut p'culsi gladio. aut patibulo affixi. aut p'cipitō elisi. aut duello p'icti & rotis alligati vix aliquo euadente omnes pierunt. .II.

De restinctōe sacri ignis in ecclesia beate marie suessionis.

Anno sequēti. s. anno domini. M. c. xxviij. multi de pago suessionico sacro igne accensi. ad ecclesiā beate dei genitricis marie in ciuitate suessoz sitā puenērunt. ibiqz diebus paucis misericordiā dī & beate virginis succursū p'rolantes sicut plenius refert libellus eozundem

miraculorum salutē ipsius meritis ac precibus consecuti sunt ita ut intra .xv. dies .c. & tres nominatim ab hoc igne restingerentur. et tres puellae distorte sanitati redderentur. **H**ugo farficus Nam ad uersarie potestati cessū erat pcutē multos plaga inuisibili diuēse etatis & sex? ita ut semel succensa eorum corpora cū intolerabili cruciatu arderēt. Est autē morbus hic tabificus sub extēra linēti cute carnem ab ossibus sepans & cōsumēs ex mora tēpīs augmenta dolorū & ardoris capiēs p singula mōmēta cogit mīfos mori s; desiderātib; mortē illa nō uenit. donec depastis artubus ignis ille celer & pestifer inuadit mēbra uitalia. & quod valde mirum est ignis hic sine calore validus ad cōsumēdūz tanto frigore uelut glaciali pfundit mīfabiles ut nullis remedijs possint calefieri. Item qd nō min? est mirabile ex quo diuina gracia restinctus fuerit fugato mortali frigore tantus calor in eisde pētib; egros puadit. ut morbus cancri eidem feruori p sepe se societ. nisi medicamētis occurrat. Sex dieb; mense septemebri in ecclesia beate virginis fuerunt. Ad pces autē populi de alijs ecclesijs & de maiori ecclesia in eandē ecclesiā pcurētis affuit. beata dei genitrix trahēs secum fortia agmina sanctorū spiritū. ad cui? pscntiā formidaret infernus & pauperent porte mortis. Cuius aduentus pcurfor tā magnis tremor ecclesiā repleuit ut terremotum esse factū aut ecclesiā a fundamētis pcurforz arbitantes fugerēt omnes. sed ubi nihil piculi adesse fēserūt reuersi. omne ardore languentiū extinctū & omēz dolorem esse pscipitū celeritima suauitate collata iueniunt. Aiunt a quibusdā ex languentib; pridie huius beneficii celitus dati uisas esse celit? copiosas claritates p fenestras ecclesie vitreas illapsas quasi quedā pconia largitōnis subsequētis. Intra .xv. dies nominati annotati sunt .c. & tres ab hoc igne restincti. Sed ut plurimi asseuerāt stellas mirē magnitudinis tenebrosam noctis caliginē ultra ecclesiam psequēdo effugasse. **III.** **D**e quadā muliere ibi sanata.

Mulier quedā nomine guindrada uirū habens nomie theodorici omanēs in riparia ultra axonam fluuiū. qui pterlabiē uertereros venerat ad ecclesiā. cuius faciē ignis ille depauperat. & nasum & labium supius qd naso subiacet usq; ad maxillas & gingiuas & dentes molares. & extinctus est ignis a facie eius. Sed omī occursanti iam molesta & odiosa fiebat. grauiq; oibus etiā suis ap uidentū. Itaq; p pulsa est totā faciē pter oculos madenci pāniculo uelare. Rediit ad ecclesiam beate virginis. factaq; eadēla quā offerret iure dormitū. eadē nocte maturius euigilās sentit laxatum fluicare pāniculum. quē dum restrīgere sursumq; reducere nitit & parum pficit. coacta est circūiacentiū implorare auxiliū. qui dū morantur somno uel frigore tardi illa poscit lucēnā accendi. & sibi auxiliū ferri. Sensitq; interī carnem sub digitis & pāniculo pssam inolescere. & ne sciebat quia caro est nati & labij reformati. Dum q; sepius reducit pannū. sepius q; pinde attractat creaturā nouiter plasmatā. Clamauit ter magna uoce. Deus & sancta maria adiuua. Ad quā uocē excitati & turbati qui aderāt. maturius inferūt lumen & uident nasum & labium nouiter formatū. **III.** **D**e puero quodam & alia muliere

Vidā puer ānozum .xj. pecorū custos ardens pedibus a matre sua aduectus est. remedioq; doloris intra paucos dies accepto. ad domū reuectus est. Erat autē de vallib; Sed dum puer idem nutu diuino nō imemor tātib; beneficij. desiderio uisende domus beate virginis flagitaret. & sup hoc quotidie molestus matrē purgeret. & illa penitus non acquiesceret. Redeat inquit in me infirmitas. ut necesse habeā illuc referri. quod & factum est. Relatus igiē a matrē illuc ad ingressum pcessionis matris ecclesie excussus a quiete in gratiarū actōibus rupit clamorib; ebebra. narrauitq; omnib; raptum se fuisse ante deum & dei genitricem p populo supplicante uidisse ut dignaret deus hunc morib; a populo auertere & euertere. Et hāc scintillā que acciderat auferre. et hoc responsum a filio suo benigne accepisse. Matē tu es maris stella. fiat omnis uoluntas tua. Dum q; iterū eadem uirgo quereret sup domo sua que uil' & abiecta p ceteris erat. audiuit a filio suo qd de trās mare & de trās renū faceret pecuniā afferri. de qua domus eius edificaret. & in omniūz oculis inuentiū claritate magna et gloria illustraret eam. Populo etiā suessionēsi mala euenire ex pte dei p dicit. quia sue genitricis ecclesiā nō reficeret. Et quidē multos ex eadē urbe ignis inuasit. Que et qualia restēt nescimus. Idem puer parum post se moriturū testatus est. et sic euenit. nō enīz mensem supuixit. Mirum autē valde de hoc puero erat. qd ab initio mundi omne historiā retexens totā narratōem suā cursim rigmice digerebat. Textum euāgelij et actus domini sic ordine recensēbat. tanq; omnia in libro legeret. et dictata ab alijs punciaret. De ioseph quoq; uirō beate uirginis inter cetera ait. Qui tenet sceptrū florētis uirge custos erat gloriose puellae. Hec narrauit clauis oculis tanq; lucē transitoria exosus. laicis et illiteratis uix dignabāt facere uerbum. tanq; ignorantia eorum pscelus. Eius mortui corpus tācā grā pfudit. ut cādoze et claritate uolens āgelicū nescio quid et diuinū signaret. Apud uillā que dicitē cala in teritorio suessionēsi. que possessio est matris ecclesie beatorū martirum geruasij et pchasi mulier ob pē? diffidatē laborās pcinuis trib; hebdomadis piclitabat. psuasq; a uicinis mulierib; se nudis pedibus iturā ad sanctā mariā suessionis uenit et liberata est sed ordine stupēdo. Nā primum ex uero suo emisit tres lapides. Prīmū in magnitudine ouī anserini. scdm fere in magnitudine ouī galine. et tercius non minor aliqua nuce erat. His lapidibus effusis. statim sequit pscus infantis. qui et gratiā baptismi accepit. et paucos dies supuixit. **V.** **D**e ceteris cūcibus illius tempis.

Cronographus. Anno pnotato laudini in ecclesia sancti iohānis consilio regis et pncipū monialibus que male infames erant eiectis. et monachis in earū locū substitutis. Drogo religione et facundia uenerabilis a barcholomeo epō priamus abbas ordinat. qui postmodū a papa innocētio rome ostiensis epō cardinalis psecrat. Helināus Anno sequēti cenobiū uisicampi fundatur. Post honoriū sedit rome innocentius scdm papa lxx. ānis. xiiij. Contra quē pntēdem ordinat ē petrus leonis. Ad cuius scī smatis pestē sedandā uocatus a clareuallē sanctus bernhardus muleuz laborauit. et multum pfecit. Hic cū esset aliquādo

in urbe nouiomo in domo simonis episcopi. addu-
ctus est ad eum herueius de bangeco puer admo-
dum graciosus ortus ex regio sanguine et ipsius
epi nepos. De quo sequenti nocte famulo suo xps
ostendit. quod erat post tempa longa futurus. Si
quidem videbat sibi tanquam in missarum celebratone an-
gelo cuiusdam pacis osculum dare quod ad puerum defer-
retur. Nec dubius de reuelatione eundem herueius
renunciaturum seculo & futurum aliquando deuotum
xpi famulum promittebat. quem postea venerabilis wa-
lerianus primus abbas vrsicapi monachum fecit &
angelico functus officio pacem quam ex ore patris san-
cti ipse suscepit. communicauit herueio. qui etiam
predicto waleriano in regimine vrsicapi successit. &
nouissime obitum suum imminente san? adhuc &
incolumis eodem waleriano sibi per reuelationem annu-
ciante presciuit. atque preiit. .VI. **De in-**
nocentio .ij. & antipapa petro leonis & quibusdam
alijs.

Innocentij fama & vita & scientia digna
summo sacerdotio habebat. Petrus autem
leonis ad hunc honorem apicem abiens. a
suis fauoribus prelio corruptis nominatus est ana-
cletus. Congregauerat sane opes innumeras tam in
exactonibus curie quam in legationum negociationibus
quas ad expectatas nundinas seruauerat. Insu-
per & patrum census apostolica ageries eatenus sigillata
modo distributa in populum ad fas & nefas vena-
lem armauerat plebem. Quibus erogatis. donaria re-
gum in ornamentis ecclesie ab ipsis euulsit altaribus
& cum calices frangere. & crucifixos aureos mem-
bratim diuidere ipsi prophani christiani vel erubescerent
vel timerent. quoniam sunt iudei qui vasa sacra & yma-
gines deo dicatas audacter diuiderent. Conuoca-
to interea apud stapas concilio. sanctus bernardus
innocentium suscipi persuasit. Petro igitur ob penes
sue fortitudinem apud sanctum petrum commorante. In-
nocentius romam egressus in gallias proficiscitur. et ec-
clesia gallicana sibi adherente concilium celebrat in
papam confirmat. & petrus ab omnibus gallicis atque ge-
manie episcopis anathematizatur. Igitur innocentius aurelia-
nis honorifice a ludouico rege francorum susceptus
est. inde carnotum deductus est a gaufrido carno-
rensi episcopo magnarum virtutum viro. ubi occurrente ei
henricus rex anglorum. cenobium apud bellum montem
fundat. sub abbate priore alexandro a viro venera-
bili roberto de cados. **Cronographus.** Anno
domini .M. xxxi. Philippus puer filius ludouici nu-
per in regem francorum unctus dum in ciuitate pisi-
us equo vehitur. porcus equi pedibus se forte sub-
mittens equum super ipsum dedit precipitem. & de eius sibi
ta & miseranda morte francis luctum induxit.

Helinandus. Tunc singulus magna remis ce-
lebrat a papa innocentio. in qua multis ad honorem
dei dispositis. regem ludouicum per philippo fratre quem
de equo eiectione porcus occiderat viuente adhuc
patre coronauit in regem. Idem innocentius monaste-
rium sancti medardi suessione quod est trans fluuium si-
tum dedicauit. Affuit inter ceteros mulier de pago
laundunensi. que cum alijs monasterium beate virginis
ingressura processit. sed virtute visibili ab ingressu
repulsa est. tunc nimio pauore cepit vexari & toto
corpe tremere. Confessa vero & absoluta ingressum
permeruit. **Cronographus.** Ipso anno ecclesia san-
cti medardi suessionis ab innocentio papa consecrata.
.VII. **De profectu nouellarum religionum**
eiusdem temporis.

His episcopis ordo canonicus demonstratus
& monasticus cisterciensis quasi due oliue
in aspectu domini pietatis lumen & duo
tonis pinguedinem mundo ministrabant & quasi vites
fructificare religionis palmices circumquaque propaga-
bant. Erat circa hec tempora pulchra ac decora facies
ecclesie diuersorum ordinum ac professionum circumdata
varietate. dum hinc demonstrantes. hinc cistercienses.
hincinde cluniacenses monachi. cum etiam diuersi
habitus & professionis sanctimoniales & mulieres
deo deuote in continentia atque paupertate sub obe-
dientie iugo regulariter viuentes feruore religio-
nis inuicem prouocarent & noua certatim diuersis
in locis monasteria fundarent. Cum his etiam mona-
chi cartusienfes & ipsi paulatim pullulabant. qui
per ceteros continentis pesti auaricie quam plurimos sub
religionis habitu laborare & anhelare videntes ter-
minos posuerunt. dum certum numerum hominum animarum
quod possessionum que eis pretergrexi nullo modo
liceat statuerunt. & ipsi singulas singulis cellulas
habentes. ac raro vel ob dei cultum vel etiam ob mu-
tuam in caritate solatium conuenientes perfectius mori
mundo & ceteris tanto diligentius quanto secretius
deo viuere elegerunt. Ad hoc etiam milites templi hiero-
solimiani. fratres quoque de hospitali sub reli-
gioso habitu continenter viuentes ubique se multiplican-
do diffundebant. & que poterant vel de laboribus pro-
prijs vel de fidelium elemosinis ad opus deo mili-
tantium & infirmorum quoque ac pauperum hiero-
solimam mitterent. sed & presules ecclesiarum ac prin-
cipes seculi premissime anuebant. vel etiam sponte
offerebant terras. preta. nemora. & cetera que mona-
sterijs edificandis necessaria erant. Ecclesia sancte
marie in episcopio totaque pene ciuitas nouiomen-
sum incendio consumpta. iusto ut fertur in fortu-
nio. quia summum pontificem innocentium verbis iri-
sorijs multi eorum exhonoraauerunt. Clareuallis duo
cenobia vno die prouit. scilicet longipontem & riuallum
& post paucos menses etiam vacillas. .VIII.

**De sancto hugone gratianopolitano & bonis
eius initijs.**

Anno sequenti. scilicet. anno domini. .M. c. xxxij
obijt vir sanctus hugo granopolitanus
episcopus. cuius religiosam admodum vitam con-
scripsit gyzo prior carulie. **Actor.** Huius hu-
gonis mater (ut refert prefatus gyzo) dicere solita
erat. quia dum pregnans suis eum ferret visceribus
visum sibi per somnium fuerat elegantem creasse puulum
quem sistendo dei aspectibus sancti in quibus & bea-
tus erat petrus deferebant in celum. Hinc factum
est eadem annuente ut discendis applicaret literis
Spabatur enim nec frustra singularis apud deum gra-
tie futurus & meriti. Congessit enim in illum diuina
gratia plurima virtutum ornamenta. que per singulos
disposita plurimos illustres sufficienter facere pos-
sent atque per aspiciuos. Si enim laudat castitas. quod illo
mundior. Si sermonis veritas quis in loquendo cau-
tior. Si dei caritas. quis feruentior. Si proximi. quia
benignior. Si humilitas. quis deiectionior. Si elemo-
sina. quis largior. Si oratio. quis deuotior. Si lacri-
marum fluore. in quo effusior. Si contemplatio in
quo sublimior. Si tolerantia. quia in tribulatione
fortior. Si iusticia. quis districtior. Si prudentia.
quis circumspectior. Si temperantia quis moderatior. Ex-
ceptis his que clero & plebi per eum bona prouenerunt
heremus cartusie. calesiensis. abbatia excubiarum.
heremus regularium canonicorum. et apud misennam

& apud sanctū gregoriū dom? ipso annuēte cepē
runt. ipsoq; spiritaliter & corporaliter fouēte pfe
cerunt. **H**ic ut legiē in solitudine cartusie deū sue
dignatōni pstruēte habitaculū vidit p somnium
stellaq; septem sibi pstantes itineris ducatū. **E**t ec
ce sanctitatis ei? odore tracti ad ipm veniūt. vij
virī qui omnes vno desiderio succēsi locum here
mitice vite agruū querebāt. nec dūq; repperant.
Hoz primus fuit magister bruno vir religione sci
entiaq; famosissim? alij quattuor licati. duoq; lai
ci. Quos sanctus hugo gratāter suscepit. & voti
ppotes fecit. Ipso nāq; pfulente. iuuāte. comitante
cartusie solitudine itrauerūt atq; extruxerūt. Sic
cepit ordo cartusien? puritate mētium. ac theo
rie studio singularis. **.IX.**

De quodā ab igne sacro p beatā mariā magdalē liberatam
Vius hugonis tpibus videt accidiſſe mi
raculum p beatā mariā magdalē factū
quod i quodā puo mariā reppi scriptū
in hunc modum. **V**ir quidā puignū habuit. q dūz
ei bubulci ferret officiū dies beate marie magdale
ne obuenit. quā idem iuuenis nomīne petr? indī
ctōne sacerdotali cum audisset ope fozenſi inhibi
tam vitricō agricultuz impanti. reuerentiā verite
solēnitatis obiecit. sed vitrici iurgātis impiuz vi
cit. Itaq; boues aratro subiungēs cum ipius opis
atq; animalū execratōne psequiē. Cūq; cepta iu
genibus maledictis illapidat iutile sibi exaudirur
ad votum. **N**ā boues & viticō motis subitaneo
tonitru elementis. fulmīe absumunt. & ipse q hoc
fieri exegerat impēcādo atrociori supplicio et di
uturniori addicē. **E**adē em celestis flama q bzuta
ligneaq; vorauerat. eius pedi ex templo subripuit
quē in breui cum redidiſſet exesum. tibiā quoq; pua
dens cruris piter supma corripuit. carnes quoq;
vorās neruorum duricia tabidis fluorib? lateſcēte
ossa retexerat. eadēq; casu quotidiano vsq; ad ge
niculū hac illac dispſerat. **C**ū igit p misera sua ha
bitudine putori & pudori suis esset penit? ad qn
dam ecclesiā beate marie magdalene nomīne deo
catā. offerri se fec. ut cui? temerata festiuitas occa
sio punitōis extiterat remediū causa rursus existat.
Itāq; sacer ignis qui pres iam corpis supiores atti
gerat. merito illius extinct? est. que ad pedes hie
su xpi decupiscētiā ignem lacrimis extingere me
ruerat. **.X.**

De miraculo p beatā vir
ginem in eodē nomīe psummatō.
Interea vni? expiētiā pietatis iam lāq;
maiora psumēs. cum adhuc extre mis p
tibus pſus esset mutilis. aperit quāda
dei genitricis ecclesiā celebri? ubiq; dici miracu
lis insignē que habebat & ypoliti martiris memo
riam. **A**d hāc cum se deuēhi impetrasset. cepit ibi
crebris obsecratōnibus interpellare mūdī regināz
ut quod alijs valentiorib? impēdebat sibi pſus
impoti non negaret. **M**iles aut quidā sepe intūēs
eum basilicā reptādo subire elemosine causa. in do
mū ppriā declinare pſuasit. vbi cum aliquādiu re
sedisset. pedisseq; nescio quid acture a camera no
ctu in domū exteriorē deueniunt. & petrū crebris
placētibus ingemiscēte subaudiunt. quoz gemi
tuum hec causa fuerat. virgo mariā cū beato ypoli
to in visione stratui eius astiterat. que ut iacenti
videbat impabat. restitue inquit cum ātigno vigo
ri. **M**artir vero impanti obsecundās humiliē. crus
tybiā pedēq; quāquersum olīm spsa diuinitus ad
instar future resurrectōnis in puncto pſacta re

colligēs corpi eius qua i surculū arbori cepit sub
iungere. **I**n qua infertōne tātis torquebat ardori
bus ut non sine clamorib? subsistēdo. crebris quo
q; rictibus & membrorū motibus quid patereē i
dicaret. **I**ruūt igit ancille. & illato adiacētis cubi
le faro. dum hac illacq; dispiciūt. duos habere pe
des & duo crura petrū repiunt. **E**x quo intuitu tā
tus eas stupor ilico inuasit ut non se eas esse q ve
nerāt. sed mutari i alteras estimaret. **C**ōrectabāt
tamen & vera mēbra que tetigerāt sentiebāt. **T**ā
dem difficilime excitatus cū apperuiſſet oculos bea
tā cum martire virginē adhuc estimabat astantes
quibus visibiliter absentatis interrogat? a feminis
quis sibi restituiſſet amissa. rem retulit. multosq;
in admiratōem adduxit. **.XI.**

Qualiter
idē homo reclusus diaboli visibiliter expugnauit
Rat autem hic homo oriund? ex granno
politano teritorio **Q**ui cum p tāta gra
tia sibi impēsa. quā deo redderet vicem
cogitaret. **A**d hoc tādē aīm appulit. ut soli deo
victurus sub reclusionē secederet. **I**tāq; dū dīnie
speculatōni sic vacaret. inuenit dyabolus ptra ei?
immunitatē quid machināz ingereret. **Q**uadā em
nocte dum sese cubicū deponeret inopiate ad pu
rum sine illusiōe spēs immo vera effigies mulieris
sibi apparet. que mēbra corpis impudēter intēdēt
ad fedos vsus pmissis lenocinijs moliebat allieere
Porro blandicijs minus agens. hominē terrore ma
estabat. & cum neutro posset manib? iunctis pelli
cere vi volebat. **O**mnib? igit noctib? se femīa illa
pbebat & intātum euz fatigabat. ut mane ad se ve
nientibus visitādi gratia respondere vix valebat.
vix id quod ppetrabāt edicere. **B**ūq; multis quod
ab eo ferebat veniret i scrupulū. accidit illi castro
supuenire munanēsem epm. **E**adem nocte quidāz
equites cum cereis suis p reuerētia basilice cui il
le appendicem habebat cellulā in vestibulo ipi? vi
gilabāt. **E**t ecce in edicula strepitū audiētes ad fe
nestrā venerūt. intro pſpiciūt. & i medio pſictū
petri & mulieris attendūt. **Q**uozū ille pſentia ro
boratior iamā lassabūdos exclamabat. stolā ab ec
clesia sacerdotalē ocus exhiberi. qua sibi rapim
vecta dyabolice illius pelicis collum implicuit.
ita ut eam pauimēto pſterneret. ac penitus suffo
caret. **H**oc in crastinū milites epō referūt. **A**dest
epus. victoriā stupet. quā p petrū exercuit deus
Cientes pprios dirigit qui tecto relecto & fune
dimisso genuq; innexo anū i gentissimā extraxerūt
& senis ignibus cremandā ab opido abduxerunt
Postq; aut eā petrus effocauit in cellula. tantus fe
tor ipm qui sacris illam armis pmerat & astātes
obsedit. ut nemini ambiguū foret cadauer turpis
sime cuiusdam extitisse quod dyabolus induisset.
Huic opimioni hoc etiā pſtat argumentū quod i
fenestrula lacrimaz p quam illa iruere pſueuerat
pāni scissi ac pueridī reperi sunt. **Q**uis em hos esse
putauerit nisi quos impurissimū illud i obuolutio
ne sua cadauer habuerat. **.XII.**

De
sacris moribus predicti hugonis & obitu eiusq;
8730.

Sanctus autem hugo quāis multis virtu
tibus adornatus. & ecclesie rei multum
pſicius semp tamen impfectōem suam
cogitans epālem sarcinā omnino exuere. & quieti
anime vacare desiderauit. quo desiderio ab initio
sue pſmotōnis vsq; ad mortem non caruit. **V**nde
& sup hoc legatōz ad papam honoriū misit. **E**t cū

postulata nō impetrasset. ipemet quāq; morbis & seuectute grauatus euntē papā adiit. rogans & obtestans dari senectuti sue licentiā quieti. sed obtinere nō potuit. Defuncto autē honorio & succedente innocentō. cum petrus leonis cognatorū suffultus p̄sidijs q; certe tam ip̄e q; pat̄ eius s̄cto hugoni multas olī veneratōnes & obsequia p̄stiterūt aduersus innocentē caput erexisset. ite; tñ vir sanctus hugo nec amicitia flexus. nec potētia terzitus. sed zelo dei ductus quīs morbis & etate cōsumptus prexit amicitū vt eundē cum alijs ep̄is excommunicaret scismaticū. Innocētiō autē eiusdem petri declināte p̄secutōnes & gallias ingresso. occurrit ei sanct⁹ hugo lacrimis rogās & obsecrās quod ab antecessorū suo petijt. sed nec sic quidem obtinuit. Credebāt enī q; sola auctoritate & exemplo pl⁹ posset p̄desse plebi s̄biecte ebilis & egrotus q; quilibet alius licet robustus & sanus. Ab hoc tempe cepit magis in dies deficere. & molestiis p̄sistentibus mortū p̄pquare. Aderāt ei viri religiosi de carthusia ac de calensienē & excubiarū domibus ad seruiendū. nec vlla p̄sua p̄sona secularis ad eius admittēbāt obsequiū. Siquid opus habebat non a quocūq; seruientiū iubēdo tanq; dñs. sed humiliter rogādo p̄pter deum diuinā remunerationē ei p̄candē poscebat. Ridere autē vel ociosis verbis vacare successorē suos nequaquā sustinebat. sed statim hocip̄m seuissima increpatōne frenabat. asserēs ep̄a fletibus deb̄ta. & ip̄a lamentis occupāda nec cachinnis & nugariū relatiōib; terenda. Obijt autē anno domini. **M. c. xxij.** etatis sue ad minus. lxxx. cōsecratōnis eiusdem ad min⁹. liij. kl. aprilis. vj. feria ante ramos palmarū. **Ex cronica.** Eodem āno lincherius impator expeditōez in ytalīā pat. cum ep̄is & archiep̄is innocentē papam romā deducens contra petrū leonis qui monasteriū sancti petri munierat. ip̄m in episcopum latrianensē in sede p̄tōficālī potenter collocat. Ip̄s vero lincheriū innocentē ibidē p̄secrat impatorez.

XIII. De quibusdā euentib; & scismate aquitanie Cronographus.

Anno domini. **M. c. xxxv.** Monasteriū de prato fundatū est. Prima plantatō quaz pater walerānus ex pp̄ia domo p̄tulit. Eodem anno rex āglie henricus obiit. cui stephanus ex sorore nepos in regno succedit. s; magna regni p̄te mutilatus. non post multū ep̄is totā northmanniā amicit. Nā filia regis henrici matildis que primo nupserat. (vt sup̄ adictū est. hērico i parori. postmodū gaufrido atēgauē comiti. ope ludowici regis frācorū northmānie ducatū occupat. & in ip̄a āglia magnas ei molestias & calamitates suscitāt. quē etiā postea bello cepit. s; p̄ comite fratre suo roberto eundē relaxauit. Vent⁹ nimius. liij. kl. nouēbris fuit. qui turres & edificia multa diruit. Eodē anno guillerus comes pictauēsis ad sanctū iacobū p̄fiscat. & in. vj. feria pasce ue in ecclesia beati iacobi moriē. & atē altare sepe licur. qui moriturus p̄ceres suos quos secū habebat p̄testat vt filia sua maior alienorūis ludowico regi frācorū cum aquitanie ducatu vxor tradat. quā p̄dictus ludowicus apud burdegalā cū optatibus regni p̄sentibus iungit sibi nuptijs solēib; Cuius pater ludowicus intra eundē fere mensem apud p̄suius defunctus i ecclesia beati dyonisi atē corpus illius est sepultus. kl. augusti. xxvij. āno regni sui. Florebat hoc tpe theobald⁹ comes cāpa-

nie pater orphanorū & iudex viduarū. oculus cecorum ac pes claudorū. singulariter magnificus in paupibus sustentādis. in extruēdis monasterijs et erga religiosos quosq; largitate incōpabilis. Hic genuit comites henricū & theobaldū ac stephanū Guilleruz quoq; archiep̄m remēsem filias etiā plurimas habuit quarū vltimā nomie adelā ludowic⁹ rex post in vxorem accepit. ex qua filiū nomie philippum successorē regni suscepit. Florebat & guillerus comes niuernens vir iusticia & honestate i signis. cuius deuotō mira postmodū emicauit. du; ex potente seculi p̄ncipe factus est in carthusia humilimus paup̄ christi. **Helinandus.** **Labo**rabat eo tpe sub scismaticorū opp̄sione tota burgalens p̄uincia. & non erat in aquitania qui possz resistere p̄ncipi cuius animū inouerauerat deus. qui p̄ suadente gerardo engolismē ep̄o & instillāte in cor eius semina dissensionis. factus erat scismatis defensor & auctor. Hic gerardus misit ad petrum leonis vt ei legatōem p̄cederet & ip̄e ei fidelitate iurata obediret. Insup̄ & p̄ncipē terze et quoscūq; posset ad eius impium inclinari. Guisus homo p̄tōnis locum se inuenisse in quō dilaret maliciā suam. cito annuit & libēter. et misit ad eum gilōnē thusculanū cardinālē episcopū qui solus de romanis cum petro portuēsi ei adh. serat. Igit̄ gerardus resumptis cornibus qd ante non fecerat. publice incedbat in trat⁹. Ab his ergo duobus violenter expelliē a sede sua. Guiller⁹ ep̄us pictauēns vir honestus & catholicus & p̄ eo alius quidā genere nobilis sed degener fide inersus ē. Similiter in lemonicē ecclesia intruserūt ranulph⁹ quendā dorathēsem qui non multo post cadēs resupinus de equo in via plana vno tantum lapide vltore qui ad hoc ibi relictus erat infixo capiti ei⁹ & q̄llato expirauit. Audiēs hec & huiusmodi gaufridus venerabilis carnotens ep̄s cui a papa innocentō aquitanie legatō fuerat omēdata. duxit secū sanctū bernhardū.

XIII. De legatōne beati bernhardi cū ep̄o carnotē.

Anerunt ergo nannetū. ibi sanata est mulier p̄ virum sanctum que iā. p. vj. annos ab incubo demone fuerat opp̄sa. Decanus autē ecclesie pictauēns altare in quo s̄ct⁹ bernhardus missam cātauerat ostingere aus⁹ est. Post breue tempus p̄cussus a deo cum iā animaz exalaret vidit domum suam plenam demonib; & se a demonio iugulari clamitans a circūstantibus postulabat cultellū quē ad demonē extrahendū immergeret gutturi suo. & inter hec verba expirauit. Archip̄sbyter vero qui petri inuasoris pictauēns ecclesie denunciabat inodū coram ip̄is. quos ad p̄uentum p̄fidiē inuitabat a dyabolo corrept⁹ est. Sed & in alios multos qui in scismate illo feruentiores extiterant manus dei manifestā exercuit vltōem. Tandem p̄ncipe recōciliato & episcopis qui expulsi fuerant in suis sedibus relocatis. gerardus solus pseuerans in malis. sine p̄fessione & vitico repente in lectulo suo mortuus inuentus est & enormiter tumidus. Qui a nepotibus suis in q̄dam basilica sepultus est. sed a gaufrido carnotēsi episcopō inde extractus est & alias p̄iect⁹. Nepotes quoq; eius ab eadem ecclesia eliminati sunt & omnia p̄genies & plātātō a radice auulsa p̄ cetera regni tantū iudiciū circūferēs q̄rimonias exlauit. Rex sicilie rogerus solus de p̄ncipib; innocentō non obediens misit ad petrū leoniā vt petruz sibi

pisanū a suo latere delegaret p̄sicens in eloquētia
petri p̄sani. sed abbas sancti ip̄m petrum p̄sani
pape innocentio redēdauit. Post triduum petrus
leonis impenitens moriē cadaver eius in latebris
sepeliē. & vsq; hodie fouea illa a catholicis igno-
ratur. **XV.** **De fine t̄poris lotharij &
imp̄io conradi tercij.** **Cronographus.**

Anno domini. **M. c. xxxvii.** siccitas tanta
fuit in frācia quātam nemo qui tunc vi-
ueret se vidisse v̄l ab ātecessorib; suis au-
disse testaret ita vt fontes & putei quidā etiā flu-
uī siccarent. Comes pictaueusis guiller; ad san-
ctum iacobū in gallicia oratōis causa p̄i cisciē.
& in sexta feria pascue i ecclesia beati iacobi mo-
riē & ante altare sepeliē. qui moriturus p̄ceas su-
os quos secū habebat p̄stet vt filia sua maior ali-
enoris ludouico iuniori frācor; regi cū aqtanie
ducatu vxor tradereē. quod & factum est. **He-**
limandus. **De** quoq; āno abbas alexāder qui cū
omni p̄uentu suo ānuente rege angloz henrico in
forestam delionis venerat. & i heremitorio quod
dicebat mortuū mare monasteriū suū edificauit.
rat ip̄am domū suā. s. mortuū maris ordīni cisterciē
si iunxit. & walerānus abbas v̄sicāpi eā in filiam
suscepit. monachosq; suos illuc trās misit. nec mul-
topost idem alexander abbas curam dimisit. cui
adā quondā prior v̄sicāpi successit. **Cronogra-**
phus. Anno quoq; p̄notato lincherius imp̄ator
scdā expeditiōem in ytalīā fecit. Post subactā ve-
ro infidelitatē romane ecclesie apulīā rediens i pa-
triā suā moriē. & p̄adus qui āte ip̄m imp̄ium af-
fectauerat henrici imp̄atoris d̄ sorore nepos ad re-
gnū p̄uehiē. **Cepit** autē anno domini. **M. c. xxxviii.**
Mundi vero quīteimillesimo. **cj.** & imp̄auit anni s.
xv. **XVI.** **De** quibusdā euentibus il-
lius temporis.

His t̄pibus quidā pseudo imp̄ator in p̄i-
bus alamanie surrexit. qui p̄ aliquot an-
nos apud soloz in reclusione viuens.
egressus inde imp̄atorē henricū se esse mentiēdo
dixit. Et cum multos seducēdos sibi allexisset inem̄
p̄ eo etiā graues pugne & homicidia fierēt. alijs
eū recipientibus. alijs seductorē palā p̄fidentibus
tandem declarata eius falsitate cluniaci i mōachū
attonsus est. Anno domi. **M. c. xxxix.** hab̄itaculū
seruoz dei in loco qui dicit̄ ad montē dei p̄struē.
Floreat hoc t̄pe ecclesia gallicana p̄ viros religio-
ne ac sapientia illustres. milonē moruēnsē ep̄m hu-
militatis virtute p̄cipuū. aluifum atrebatensē li-
beralitate atq; p̄silio ac facundia clarū. godesfri dū
lingonensē. hugonē ātisiōdoresem. Ioslenū sueffio-
nensem. gisfridum carnotēsem. albericū bituricen-
sem archiep̄m. scientiaq; literarū atq; cōsiliij p̄u-
dencia clarissimum. Inter hos et alios multos tūc
claros sciētia viros. Bernhard; abbas clareuallen-
sis vir optatissime religionis eminētissime clarebat
qui mltor; miraculoz patrator. & verbi dei feruē-
tissimus p̄dicator. atq; multor; monasterioz fūda-
tor animaz lucra maxima deo exhibebat. adeo vt
magistri scolārū cū magno clericoz comitatu etiā
de longinquis regionib; ad eius optabile magiste-
riū p̄suentes. cētenario vel etiā ampliori nouicio-
rum numero domū p̄batōis implerēt. & vno die
xl. monachi fierēt. Eodem anno iohānes de t̄pibus
moriē qui ānis. ccc. lxj. vixerat a t̄pe karoli magni
cuius armiger fuerat. Anno domini. **M. c. xl.** ceno-
biū sancte marie de fresmonē. fundatū est.

Helmandus. **De** t̄pe henricus german; ludouici
ci regis apud clareuallē monachus effectus est. q̄
non multopost ad ep̄atum beluacensē assumptus
est. Anglia fame & gladio atterit. p̄ncipib; illi;
terze inter se discor̄dantibus. **De** t̄pe papa innocen-
tius apud aquas salinas fundauit monasteriū san-
cti anastasi martiris p̄strictis ibi cenobialib; mā-
tionibus & petijt a clareuallē p̄uentum & abbatē
mittē illuc cum p̄uentu bernhardus p̄sane ecclē
sic olim vic. domi. **XVII.** **De** petro
abaelardo & heret. ibus eius.

Eo t̄pe fuit petrus abaelard; magister
insignis celeberrimus in opinione scien-
tie sed de fide p̄fide dogmatizās. Huius
scripta incendio & scriptorem silentio condemna-
uit innocentius papa. **Capitula** in libris eius re-
prehensibilia annotauit beatus bernhardus in epi-
stola quā scripsit ad innocentiū papā. Libri tamen
huius a multis curiose seruant. quibus aque furti-
ue dulciores sunt. & panis absconditus suauior.
Egeipe in eis mltā reprehensibilia inueni. Hui; pe-
tri aliquādo discipulus fuerat gaufridus ātisiōdo-
rensis qui multo t̄pe notari; fuerat beati bernhar-
di. hic iter cetera de eodem petro dicit. **E**go aliq̄n
michi magistrū fuisse recordor. qui cum pedib; &
intestinis nichil amplius de agno paschali. aut ip̄e
vorans aut discipulis exhibens & se piter & suos
non modica eius p̄te fraudabat. **S**iquidē p̄ciūz re-
demptōis euacuās nichil aliud nobis i sacrificio
passionis dominice p̄mēdabat. nisi virtutis ei; exē-
plum & amoris icentiū. **Q**uē enī scripture p̄hibēt
de potestate dyaboli p̄ciōso illo sanguine humanū
genus esse redemptū. in eo solo p̄stare dicebat. q̄
exemplū nobis exhibitū est vsq; ad mortē p̄ veri-
tate & iusticia certādi. & adhibitu est velut quod-
dam incentiū amoris. cum ex imp̄so a morte occa-
sio data est readamādi. q̄li vero & hec duo in mor-
tibus p̄phetarū p̄ veritate & iusticia occisorū. no-
bis autē exhibita non sint. **E**t quidē magna hec et
vera sed non sola. **B**enedictus deus qui michi sil-
et vobis magistrū dedit. postea meliorē p̄ quē po-
ris redarguit ignorantia. insolentia p̄futa uit. **I**lle
enī tanq̄ verus hebreus aui de p̄sus vorabat. et
vorādum nobis sollicitē p̄mēdabat. caput agni. cū
pedibus et intestinis sic imitandū dominū p̄dicās
patientē. et sic readamandū amantē vt p̄māpalē
hui; sacrificij causam velut agni caput redemptō-
nem in eo p̄fiteret et adoraret humanā. **T**ūc nan-
q; specialia xp̄us in sua passione nobis exhibuit.
exemplum virtutis. incentiū amoris. redemptio-
nis sacramentū. **Q**uod terciū euacuanti heretico
nichil p̄desse cetera potuerūt. **S**ine causa enī p̄ vir-
tute certauit vsq; ad mortem nobis patientie p̄bes
exemplum. et sine causa exhibuit et p̄mēdauit hu-
ius immense dilectōis affectū. si non recipit ab
olim iam addicta captiuitas copiose redemptōis
effectum. **G**aufridus contra petrū olim magistrū
suū fortiter et catholice scribit. **XVIII.**

De obitu hugonis p̄sientis et libro de claustro
anime. **Cronographus**
Anno p̄notato. i. **M. c. xl.** ab incarnatōne
domi. hugo p̄sientis sancti victoris mo-
nachus religione et literarū sciētia clar;
et in vij. liberalium artium p̄itia nulli sui tempis
secundus obiit qui inter multa que vtilit̄ scripsit
et libru de sacrauentis valde necessarium duobus
voluminibus p̄p̄ensum ep̄idit. **A**ctor. Huius

hugonis libros in supiori libro numeravi eorum
flores excerpti. **E**xtra etiam liber hugonis de clau-
stro anime nomine quide hugonis de folieto scri-
bitur. qui & ipse sancti petri corbeiensis dicitur fuisse
monachus. Sed quo tpe ignoras paucos eiusdem
libri flosculos quia utilis est ad edificandem legem
tuum breviter hic inserui. **E**x libro primo de clau-
stro anime. **E**piscopi nostri hodie domos non im-
pares ecclesijs magnitudine struunt. pictos delecta-
tur habere thalamos. pauper aut sine vestibus icedit
& vacuo ventre clamat ad hostium. **O** mira delecta-
tio. troianos gestat pices pictus purpura & auro
vestitus. & christianis negant veteres panni. Hecto-
ri clipeus dat auro splendens. pauper vero ad ianuam
clamat non porrigere panis. **E**t ut verum fatear
spoliant pauper sepe ut vestiant lapidea & ligna
Monachi sibi claustra faciunt quibus homo interior or-
dinate tenere. sic agit discretus non ad tempus.
sed assidue ne tradat adversariis castrum. ne & ipse
capiat. Istius vita mores instruit audientium. loqui
de eo etiam debiliu mentibus prebet affectum. Audi-
re enim bonum diligenter & velle fieri magna pro-
nitatis est. **A**t dyabolus per quosdam de exercitu suo
claustralibus minatur ut eos terreat. per alios blandit
ut decipiat. per aliquos permittit ut putat per aliquos
insidiat ut rapiat. **P**hysica docet de complexionibus lo-
quitur. infirmitates diuersas si teneat religio ge-
nerari predicat. **S**ed quare hoc. **N**on ut mederi ve-
lit. sed ut occidere possit. **V**idet ex subtractioe ci-
borum luxurie vires minui posse. **E**t ideo non tar-
dari minatur egritudine. timet ocium pere. & somno
lentia destrui. **E**t ideo laboris in tolerantia & pre-
sa vigiliarum spacia prehendit. **A**bstinentia & ieiunium
damnat. & per ista naturam carnis deficere astruit. &
tamen viciu superfluitatis tacet. per quam natura suffo-
catur. **XIX.** **D**e quattuor occasionibus
peccandi que claustralibus fugiende sunt.

Vnt aut quattuor diuersitates. reque clau-
stralibus fugiende sunt maxime renunti-
tibus huic seculo habende despectui. **C**on-
fert enim pulcritudo delectationem. ornatu affectu.
locus oportunitate. diuitie effectum. **A**udiat igitur
cur hoc ut caueat illi qui loculos portant. qui nu-
uas & fora propter necessitate factum frequentant
qui secularium domos & curias plustrant. **D**euicant
solarium herfabee. biuium thamar. thalamum amon
filij dauid regis. **D**euicet etiam personas infames.
hospitia suspecta munuscula dare & accipere. pecu-
niam plurimam aggregare. ne in potentia laqueus la-
teat in quo cum alio seant. **P**udicus oculus iani-
tor est cordis. **Q**uidquid indeces nouerit esse exclu-
dit. **I**mpudicus vero querens quod placet per omnia di-
scurrit. volentes vero intrare patitur. nolentes aut
monet & hortatur. **I**nde scriptura dicit. **O**culi prima
tela sunt adultere. **S**olent homines tribus generi-
bus armorum uti. telis videlicet hasta & gladio. **I**m-
misit vxor domini sui oculos suos in ioseph. **H**ec
sunt impudicie tela quibus vulnerant longe posi-
ti. his vero pudicicie odor opposuit. **V**ibratio
haste blandientis videlicet adultere sermo. huic op-
ponit cordis mundicia. **V**enenata enim colloquia non
recipit mundi cordis puritas. gladius quo perficit
communis mollis adultere tactus. huic restitit per mu-
dicia corporis. respuit enim adultere tactum. rupit sim-
bria ne serpet contagium. **H**is ergo modis docet nos
ioseph ne per pulcritudinem mulierum ad delectationem
trahamur. vestium vero ornatum & affectum qui in

de subministrat vilis habitus amor extermiat. **N**e-
mo enim qui vere habet proprium habitum contempnit
alieno delectat ornatu. **S**ed & loci oportunitates
ne temptationi sit congrua claustrum assiduitas exclu-
dit. qui enim discunt per alienas domos qui societate
secularium gaudet. qui fori spectacula sequuntur.
qui non ad necessitate communem sed ad propriam volun-
tatem sunt pati. qui causas itineris sui non habent.
sed fingunt tales sicut sunt faciles ad discurrendum
forsitan proprii sunt ad ea que loci oportunitas submi-
nistrat. **XX.** **D**e securitate claustrum &
paulis seculi.

Secura est igitur claustrum assiduitas quam cu-
ra familiaris rei non turbat. quam non soli-
cant accessus hominum. **I**bi inter fratres
alterius ad alterum diligenter habet custodia. **I**bi pro-
latores subiectis discreta prouidet solertia. **I**bi silen-
tium confabulationibus aufert locum. extinguit iram.
Ibi disciplina ceteros motus corporis seruire cogit
mundicie. & sic omnis oportunitas que est ad ma-
lum per claustrum assiduitatem excludit. per paupertatem ve-
ro voluntariam pecunie effectus extirpat. **C**ontingit
quoadque ut qui minimis terzeri nequeunt. nec blandi-
mentis acquiescunt. promissis citius flectant munere-
ribus. **P**rudencia mundi ipsa est que permittit ut pu-
tat. si diuitias & honores. alterum cupiditatis est.
alterum superbie. permittit sed nichil dat. **E**t si aliquam-
do recipiat homines quod permittit non datur illud
sed emit. **R**aptoribus permittit agricole substantiam
oues vidue agros pupilli. **F**eneratori vicini sui do-
mum. amplitudinem possessionis. **M**ilitibus permittit.
inter enses lucra. inter telorum gradum. sub spe car-
ceris. & sub mortis piculo. **N**egotiatoribus vlti-
mare permittit lucrum. **I**bi naufragij timor. ibi vero co-
medant opes & anime. **I**n verorum piculum. **I**n vero-
que difficilis acquirendi modus. claustralibus vero
vagandi licentia quam rigor claustrum abstulerat rep-
mittit. **F**abulosas aut confessiones ociosorum. platearum
plausus. fori spectacula. ciborum affluentia. vestis
molliciem. & ut cuncta ample libertate facienda quod
placeat. vltimo loco de superbia que insidiatur ut ra-
piat est agendum. hec est que seculares possidet &
retinet. nouiter quersos vexat & reuocat. **I**ustos
vero temptat & illudit. **I**n secularibus apparet. in
nouiter quersis notat. in religiosis quoadque latet
Elephantis natura talis esse dicitur ut ossa illi in-
eturis careant. & ideo flectere membra sua nequeat
sed semper stat. **M**embra superbie inflexibilia sunt. cum
enim superbus loquitur. si imponas silentium ei non acquie-
scit. **S**i aliquid opatur & deradicit. non cessat. &
sic flecti nequeunt actus superbie. sed qui sic stat ma-
le stat ad propriam voluntatem quasi ad arborem latius
inclinat superbus. ut quiete recipiat. **Q**uod enim per
dispositionem proprie voluntatis agimus. hoc quieto
suscipimus animo. **S**i autem aliter ordinem per labo-
re reputabit. succidat ergo arbor proprie voluntatis
ut cadat. & occidat bestia superbie. **S**ed cauendum
nobis est ne cadens opprimat aliquem. **S**icigitur no-
uiter quers insidiat superbia. **XXI.** **Q**ue
vita claustralis & pauper sit abundans & mediocri
sit sufficiens.

Volant seculares quos delectatio temp-
lium retinet. qui religionis abhorret ha-
bitum. quod suauis sit vere religionis coha-
bitatio. abundans enim est pauper. mediocri sufficiens
tolerabilis diuiti infirmis larga. delicatis opatiens.
fortioribus moderata. penitentibus misericors pulis

seuera. bonis optia. **H**ec sunt. ix. bñficia religiois. **Q**u idam rebus tpalibus egēt sed inuiti. & hec vocari solet egestas. egēt em̄ rebus & egēt bona voluntate qua diuiciū nichil esse potest. **Q**uidam de seculo veniunt vt in ecclesia possint honorari. qui in sua domo non nisi p̄emptibiles esse potuerunt. **Q**ui si forte ecclesia in qua paupertas amat̄ intrauerint. intolerabilē dicunt illius loci p̄suetudinē. nī miam p̄latorū seueritatē p̄tendunt. aliquē de fratribus opponunt sibi. quē cum nolūt pati. dicunt quod non possunt callide machinātes vt ad ditiorē valeāt trāfire ecclesiā. quasi humiliter rogant a vñculo p̄fessionis absolui. miscētes blādis asp̄m̄antē em̄ scandalū si male discesserit. & iurāt in alia ecclesia se quiete mentis posse esse. in sua vō nunq̄. **R**espondēt abbati suo frōte libera. accusāt fratres quosdā crimiōsos. quosdā p̄ yroniā iustos vocant. **Q**uos vero iustos esse negare nō possunt inuidētes bono nimīū iustos appellāt. genus suū erubescūt. p̄prio nomme nolunt appellari. **A**mant em̄ nomina dignitatū. si vocent̄ abbates. si p̄ores si p̄positi. ardet oculus hilarescit facies. **E**t sic nūciat animus quid optet. huiusmodi paupib⁹ non p̄mittit christus regnū sed infernū. **S**unt alij qui ex paupertate venerūt. quibus si denē necessaria ex humilitate putent esse sup̄flua. oclū diē vnus sacilegiū esse credūt. saturari vñlib⁹ cibis arbitrat̄ur vicium. nulli equales esse. ex debito cūctis seruire estimāt. aliquādo bonas vestes habere erubescunt. vt nisi videret humilitatē discretō vñ licitū esse dubitaret. **T**ales sequūt̄ xpm̄ paupes itimere recto. quia paupes paupem. humiles humilem. **H**is danē ad necessitatē tēpalia & p̄mittunt ad eternitatē celestia. **M**ediocri religio sufficere debet. quia necessaria p̄bet. dat satis & dat gratis. **M**ediocritas est via media que ducit ad ciuitatem summi regis. **A**dextris vero & sinistris sunt egestas & diuitie. **I**n vna agustant̄ p̄ egestatē. in alia vero erāt p̄ supbiā. **I**n p̄diosa em̄ veste supbia. **I**n p̄anositate vero aliene rei p̄cupiscētia timeēt. **M**ediocritas vero est quasi mensura qua totius bonitatis spaciū terminat̄. **XXII.** **Q**u eadez etiam diuiti sit tolerabilis.

Tolerabilis diuiti est religio. **I**ugū em̄ meum inquit suaue est. **T**hauroz ceruices humiliat onus qd̄ trahit̄. supbiā carnis que quasi ex adipe p̄cedit domat̄. **S**ed dicz aliq̄s. vita xpi est opp̄bia pati. nichil possidere. affligere corpus. mori p̄ p̄ximo. **S**i cui est hoc onus leue. **A**udi aut̄ cui. **C**upio inquit paulus dissolui & esse cū xpo. **E**t est mira res. hoc abhorret̄ quotidie seculares. & hec quotidie patiunt̄. **T**iment opp̄bia pati p̄ xpo. p̄ mundo aut̄ patiunt̄ opp̄bia sempiterna. **M**ori p̄ p̄ximo p̄timefcūt. & p̄ tēpali lucro quotidie moriunt̄. **N**onne leue est mori p̄ p̄ximo & esse cū xpo. **S**pes muneris laborē oneris imminuit. **V**ere onus leue vita xpi. quia nec portat mltā. nec diu. **R**eligio non acquirit̄ cū cupiditate. non possidet cum amoze. non dolet si amiserit. **I**ugum aut̄ dyaboli grauat & opp̄imit. multa enim patit̄ diuitum supbia. **N**ouim⁹ diuitū mēlas. nouerūt & aliqui nostz. quia p̄teruitas acquirit̄ ibidē sibi locum non simplicitas. **Q**uibusdā datur ibi cibus sine potu. & ecōuerso. **M**ulti etiā ieiunū surgūt. a mensa. & cum leti vrbānitate quadā famem suam cōsolant̄. **M**ensa vero religionis est ordinata. sufficiens non sup̄flua. **N**ullus amittit̄ ibi locū cum ro

boze. quia omnia disponit humilitas. **I**eiunāt mīlites vt aliena rapiāt. scolares vt subtiliores fiant & nolunt ieiunare vt audiant. **V**enite ad me qui laboratis & onerati estis zc. **D**icit xpus reficiam. & dicit homo deficiā. **C**ui credā. **C**redo quia q̄ potuit hominē facere. possit & reficere. **L**abor diuitum grādis. leuior est labor claustrī & tamē timeēt. **L**euus est em̄ pondus tunice q̄ lorice. **T**utius est claustrū q̄ castrū. **T**utior est abbatis obedientia. q̄ regis iussio. hic inter gladios mittit̄. illa piculū vitat̄. **L**aborāt multi sed non p̄dest eis. labor claustrī tolerabilis est. quia mediocritas laborē temperat. nec aufert diuiti nisi sup̄flua. **R**eligio qd̄ nocet aufert. quod necesse est ministrat. **XXIII**

Qu larga sit infirmis.

Larga est infirmis. **Q**uidā em̄ infirmant̄ ex senio. **A**lij ex infirmitate ad tempus. alij p̄tinuo languore. **S**unt aut̄ alij quoz senectus est garula. iracundia plena. puerbijs & fabulis vacant. **E**t licet oculus eoz cecutiāt. licet manus tremebūda cesset ab ope. licet officiū suū pes ignoret. licet totus corp⁹ & animo curuus incedat. tamē cor & lingua non senescunt. **H**i sunt qui gloriant̄ se fuisse diuites. bella p̄ncipū seclariū non pacem sanctorū recitat̄. **A**d causas vocari volunt. quia p̄terita uouerūt. **T**ales accusarent susannā si velles & laudarent iezabel. **S**unt & alij qui cū terrā non videāt oculis. celū mēte p̄siderāt. qui licet offendāt pedibus. licet toto corp⁹ nutēt. non offendūt tamen lingua. nec nutāt animo. **T**acent noxia. quod instruit narzāt. hominē interiorē labori supponunt. cum non possint exteriorē. istāt oratōnē. recogitāt omnes annos suos in amaritudi ne anime sue. **E**t ideo renouābiē vt aquila iuuet̄ eozum. **I**llorū vero qui membrorū lesione siue molestia corp⁹ siue languorē patiunt̄. **Q**uidā egrefe rentes p̄sunt medicū. si statim non valeat̄ ira scuntur. dolorem capitis nō patiunt̄ benigne. & quomōdō p̄ xpo capitis abscessionē paterent̄. **F**lagellum timent. & quō flagella sustinerēt. **S**unt alij q̄ nō seruiunt carni. sed volunt vt seruiat caro spiri tui. qui non querūt medicū nisi xpm̄. clamātes tū sana me domine & sa. soli portāt infirmitatē suā quia non inquietant aliquem querimonijs. **Q**uat tuoz sunt vnde cōquerunt̄ infirmī. s. de infirmitate. de medicina. d̄ cibo. de ordie. **D**e infirmitate iō p̄querunt̄. quia pondus infirmitatis portāt inuiti. **A**lij vero eo q̄ labori fratrū interesse nequeāt. **D**e medicina vero q̄ non subueniāt eis (vt dicūt) fraterna caritate. **A**lij q̄ dispendiū patiat̄ ecclesia pro salute eozum. **D**e cibo aut̄ q̄ non sufficienter. vel quomōdō. vel quando volunt ministrē eis. **A**lij vero q̄ delicata p̄medant nichil opantes. q̄ aliq̄s eis seruiat & ip̄i nulli. **D**e ordine aut̄ p̄querunt̄. impu tates grauitati ordinis infirmitatis sue causam. & sic quod bene egerunt male p̄dunt. quia a cōuentu fratrū sepati delicatius tractant̄. si aut̄ a lectulo fratrū in choro p̄fallentium voces audierint. p̄sal mos illos rumināt. qui claustrī tedium benigne ferunt. felices esse putant̄ nichil de ordine se implere fatent̄. sed nisi fallor implent totum infirmitatis claustro coartant̄. disciplinant̄ anxietatū v̄gis. sp̄nis dolorum ieiunāt. vigilāt. laborāt. quia cibum somnū & quietem infirmitas negat. & tū si paret̄ lectul⁹ suauior. si cogant̄ sine caligis dormire. q̄si aliquid criminale fecerint in huiusmodi timent vitam finire. **Q**uomodo est infirmis larga religio

ut si denē alijs necessaria infirmis plura & delicatiora querant. plura. ut ex multis aliquid placeat delicatiora. ut cum gustaverit reficiat ex aliquo.

XXIII. Quid delicatis sit opatiens.

Delicatis est opatiens. Quattuor sunt delicatiorū species. s. voluntate. usu genere natura. Voluntate delicati sunt. qui cum grossioribus cibis uti possent nolunt. sed exquisita & diuersa fercula querentes respondēt vtrū & petenti obediūt. Respondeo huic & ego quē si clamauerit. n. uirga s. pane. cōpescō. michi soli quādoq. plura fercula pantur. & multis fratrib. vnū dā multis vnum. & vni plura. Vsu vero qui cū in seculo essent seruiebāt ventri. in ecclesia vero positi vsum soliti cibi mutare nolunt infirmitatem corporis timent. & anime sue offerūt mortem. Impossibilitatis sue vsum vite pcedentis fore causam testantur. sed ut dicitur solet malus vsus. abolendū ē. Genere delicati sunt & filij nobilior. qui sicut fuerint in seculo nobiliores dignitate generis. ita in cōuentu fratrum nobiliores sunt pcessu boni operis. iactāt se non esse delicatos humiles sunt. verbo vestitu & ope. nec de pentum suorum dignitate gloriant. sed occultāt causas supbie. ne pes eorum labatur in vicium. Natura vero quorum oplexio talis est ut pondus laboris ieiunij & vigiliarū ferre n. valeant. Qui etiā cibos exquisitos fastidiūt. qui sibi sunt oneri. qui calore solis dissoluti cito lassantur & frigore statim torpescunt. Tales etiā quosdam de populo natura plasmauit. Omnib. his opatiens est religio. Est autem vera & falsa opassio. veraq. tamen tribus modis fieri solet. s. ore. corde & ope. Ore fit falsa opassio quādo aliquis flebilib. verbis tantum damnum alterius solat. Corde vero quādo diues aliquis oppō egritudine siue etiā egestate occurrit. & pietate motus affectus inclinat trāsies aut effectu n. succērit egeci. Hec opassio flebilis est. cōcepit sed non peperit. De oceptu enim vere opassionis nasci solet elemosina. sed tanq. venefica mulier prum iugulat avaricia ne pdeat i. lucem. illa que ore fit tū adulatoria est. Sequit. alia que multa tribuit. sed ideo ut laudet aut plus recipiat. Sunt etiā qui opatiunt sibi ne iterficiat. ciuē alij vero fratri suo. sed quia nō habēt vnde cōpassionis opa opleant. platis quorum est pruidere aut i pendere necessaria qualis sit & quid possit frater ille diligēter intiment. opatiunt & magistro ne qui p ire debeat deficiat in via. Vnde quidam vsus inoleuit. ut aliquē de fratrib. abbati suo pponat. cui obediāt in agenda sui cura. ne rigor plationis frangat humanā fragilitatē & hec est opassio prudēcie. Tria sunt p que pbat. vera opassio. s. occulta beneficia. paupertas & mors. Beneficiū em si impēdatur occulte. humane laudis fauorē extinguit. Quā em paup. misereat aliquis. spalis remouet spem retributionis. cum p pximo mortē pati non renuit. amorē mundi non pponit. **XXV. Quid moderata sit fortioribus religio.**

Hortioribus sit moderata religio. tenēdo est in omnibus modus. quod em excedit modum excedit & vires. Modus e. qua lance librat onera fortior. siue debiliū. ne grauetur fortiores. aut debiles sub onere opprimant. Tres sunt species fortium. scientia. corpe. animo. Scientia fortes sunt. qui licet diligentis affectu animi careant. licet fortitudo corporis non suppetat. ipi tamen quadā rationabili scientia qua creatoris sui be

nignitatem & suam negligentia redgnoscut. Inclinant animi rigore. & corpus cogunt fluire suo creatori. & sic discunt bene amare. quia sciūt bene opari. Corpore fortes sunt. quos natura solidauit ad tolerandos labores. quorum quidā quod pht opari possunt. sed nolunt. alij possunt & volunt. alij vero plus volunt q. quod pati possunt. Qui corpore fortes debiles autē animo pcut sibi. seipsos amantes. sectant ocium. vacant fabulis. fures sūt quia omuni necessitati suberabūt qd cōmune fecerant. Mentunt autē corā deo & hominibus quia quod vouerūt reddere possunt sed nolunt. decipiūt fratres suos ignorātes quid possint. Animo sunt quidā fortes alij vō fortiores. alij fortissimi fortis thobias. fortior iob fortissim. abrahā. Duo bus modis pbat fortitudo animi cupiditate. s. & carnalitate. Thobias omisit. Iob amisit. Abrahā dimisit. hic pecuniā. iste substantiā. ille domū terrā & cognatōem. vnus in spe. alter patienter. alius vō sponte. Primus egeci opatiēdo. scd. psequētem tolerādo. tercius iubenti obediēdo. Sic nō edunt cupiditati que in tribus pstitit. scz in amore possidendi. in dolore amittendi. in coactōne defendendi. Sed simul expellunt tres tria quia qsq. suū Nec cedunt carnalitati. Non em plus amauit thobias filiū q. debuit. Iob de morte filior. non doluit plusq. necesse fuit. Abrahā vero non tantum israhē expulit. sed etiā ysaac ad imolandum dō obtulit. Fortissimus abrahā. sed beatus laurentius fortior fortissimo. Abrahā sua dimisit. laurentius sua dispit & dedit. Abrahā filiū suū obtulit dō. laurentius seipm p filio dei. Hic ignem pat. colligat filiū. ille ad ignē positus xpm pōcat. efficiē olocaustum domino. vere totum incensum int. caritatis igne exterius flama tribulationis. Hic quia hec obediēs filiū recepit incolumen. ille q. pseuerat in tormentis a dei filio recipit ad salutē. Sic igitur in trib. his pstitit fortitudo totius religionis. Qui em scit & vult & potest bene opari. si modum in hoc teneat semp pfectus est. **XXVI.**

Quid penitentibus sit misericors.

Denitētib. est misericors religio. Trib. modis penit. homo. Saul ore. petr. cor. de. dauid corde & ore simul peituit. Tria pmit. dauid erga vriā. pfidiā. homicidiū. & ad ulterium. Tamen quia corde penituit audiuit. dimissum est tibi peccatum tuū. Ter negauit petr. & tamen respexit eum domin. Tribus modis peccauit saul. p supbiā. p inobediētiā. & p excusatiōem peccati. Supbie. dyaboli. puaricatiōis ade excusatiōis eue piceps efficiē. Adam opra patre. eua opra filiū. dyabolus opra spiritūs sanctū peccauit. Hi tres sunt qui testimoniū dant in celo aduersus saul. Pater qui est veritas de mendaciū excusatiōe. Filius qui est patri obediens de inobediētiā. Spiritus sanctus de pseueratiā peccati testimoniū pfert. Supiori non obediuit saul. nec pepit inferiori. sed sibi dum populum sibi subiectum accusat. dum seipm excusat dum samuelis pcepta recusat. Tribus modis penitet homo. & tribus modis misereat de. Peccantē expectat & reuocat dono gratie. Despantē solat p spē venie. Penitente. roborat ex pmissis glorie. Misereat & homo homini tribus modis. Misereat platus discipulo. dum peccantem verbis benigne corrigit. despantē ad spē p exēpla mie erigit. & correctū post omīssa diligit. Nonnulli cum aliquem familiarē habeāt si peccat

despiciūt. fatent q̄ non diligāt eos sicut & prius
Peccauit petrus. sed x̄pus eum non despectit. sed
respexit & dilexit. Misereē & plato discipul⁹ duz
irato non resistit magistro. aut peccatū nō detrahē
vel puerum parit. Iratū em̄ saul fugiebat dauid
purgatē in spelunca ventrē cum possz occidere
non occidit. puerumqz passus est q̄diu vixit. Mi
sereē discipulus discipulo. dum peccatū orādo cō
parit. aut quādo inter se & illum solum corripit.
aut quādo peccatū in se benigne dimittit.

XXVII. **Q** pueris sit seuera.

Prueris est seuera religio. Seruat hone
statem seueritas. leuitatē castigat. timeē
ab indoctis. Ipa est decor senum. iuuenū
virga. Delatorz psonas ornat. virtutū speciē co
lozat. Sicut em̄ rubor mixtus cādozi. sic seueritas
mixta rectitudinē. si dulcedie odiat vultū religio
nis decorat. Dulcedo plati trahit ad penitentiā pec
cantē discipulū. seueritas corrigit. rectitudo dat
legem delinquenti. Sic nec seueritas leuitatē patit.
nec dulcedo dissolutōem. nec rectitudo lineā iusti
cie trāsgredi pmittit. Irā plati causam dat pueris
iustum vero puocat ad iram. Due species sunt p
ueritatis. apte scz & occulte. Sunt quidā adeo p
ueri. vt quod ipi male opant apte defēdunt. q̄ au
tem aliq̄ benefaciūt detestant & impugnat. incor
rigibiles sunt. hoc solum qd̄ volunt fore bonū cre
dunt. Obedientiā aut nunq̄ aut negligentiā implēt
humiles fratres puocat. turbāt silentiū. Taliuz fi
guraz gestat philisteus ille qui egressus de castris
philistiū puocabat filios israhel. Cuius magnitu
do & armorz diuersitas moraliter statum puerorū
qui magni sunt apud semetipsos & morū q̄litates
designat. Perueris caput casside tegunt. dum pue
se actōnis intentōem laudat. Sinistrū vero latus
obumbrāt clipeo. dum sinistra p̄raue actōnis excu
sant p̄tem. ocreas habēt in cruribus que est q̄si ex
trema ps corporis. quia vsqz ad finē in obstinatōe p
seuerat. lotica induunt qua totum tegit corp⁹. p
torā defendūt actōem. Hec species armorū ex ere
facte phibent. quia quidq̄ agit puerus nō humi
li pfessione p̄fiteē. nec ratōne veritatis. sed clamo
so strepitu secularis eloquētie defendit. & p̄ exem
pla rexborū offirmat. Vnde sequit & aringer ei⁹
ātecebat eum. Hic est quilibet rexbus. cuius exē
pla ātecedunt. & ex his sumunt defensionis arma
hec est apta pueritas. Vnde sequit. Stās clama
bat aduersus fil. is. Sunt aliq̄ quorū pueritas est
occulta. qui p̄silio suo fratres omouent ad irā. exci
tant rixas. qui p̄silio suo cōsurgere faciūt absolon
contra dauid. i. filios spirituales cōtra eorū patres
vtrūqz seuera debet esse religio vt apte pueri re
sistat in faciē. & occultorū cōsilia mutet. sic dauid
philistei frontē lapide omniuit. sic cusi cōsiliū achi
tofel destruxit. frons philistei est cognitō puerita
tis. Percutit ergo philisteus in fronte. quādo pū
sia insipientis agnita reuerberat a sapiente. Cusi au
tem interpretat silentiū. achitofel vero ruina fratris
Destruxit ergo cusi cōsiliū achitofel. quia p silen
tium illozum qui sunt quasi ruina fratrum adnichila
tur p̄siliū. Hec duo ad seueritatē rar⁹. s. s̄mo et
rigor sermonis p̄tinent. rar⁹ em̄ sermo cōcordiaz
seruat rigor sermonis corrigit emendanda.

XXVIII. **Q** bonis sit optima

Bonis est optima religio. Bonos facit rez
distributō. meliores mūdi r̄nūciatō opti
mos vō religiois cohabitātō. Mūdo bo

nis est pessimus. religio autē & malis est optima.
Facit em̄ quādoqz de malo bonum. & de bono me
liorem. de meliori optimum. Quattuor sunt in re
ligione notanda. Suavis est em̄ & mitis. queta &
secura. nec tamen sic suavis est vt non sit discreta
nec sic mitis vt patiat iniusta. nec sic mente quie
ta vt bonum non cogitet ociosa. nec sic secreta vt
dominum non timeat. sed vt p̄ amore humano ab
opere bono non desistat. Assimilat mulieri caste
que pulchra est in p̄emplatōe. sapiēs in sui. circū
spectōe. Nobilis est. quia libera est a peccati ser
uitute. diues hereditate. Amat luxuriosus specio
sam. sed non amat castam. Sunt em̄ quidā qui de
licatā ac voluptuosam fore credūt religionē exp̄e
laboris. vacatē ocio. & ideo habitum religionis
indiscrete rapiunt. Cum autē ordinē & p̄suetudines
eius aduersantes carni nouerūt in modum pharao
nis vxorem suā reddunt abrahā expellētes eam. vt
liberi remaneāt in egipto. Abijciunt em̄ habitū re
ligionis. & in desideriis carnis sue p̄seuerant.

XXIX. **Q** de falsis claustralibz & ordinā
tōne claustrī. Idē in plogo scōi libri.

Scio mltos esse in maioribz ecclesijs qui
licet mltā possideāt. in alijs tamen paup
tatem amāt. possident ea quasi nō possi
dentes. vtunt quasi non vtentes. exempla paup
tis diligunt. & ea que de paup̄tate scripta sūt stu
diosē legunt. legentes seipsos aspiciūt. Et sub one
re diuitiarū dolētes gemunt. Hi sunt paupes spi
ritu non habitu. nos autē ad oculos paupes sumus
locum mutauimus non animū. vestē non mētem.
Sunt etiā i maioribz ecclesijs aliqui sublimes ocu
lis inflati supbie spiritu. qui paupes fratres cū su
puenerint ex latere respiciūt. Derident eos. detra
hant illis vacātes ocio. ponentes si mbolum quasi
canes dente liuido ossa paupum fratrum corrodētes
odientes saccū hieronimi. cunicā benedicti. macu
lam eulali. lacrimas arsenij. nuditatē apostoli. ol
iam helizei. Ex secundo libro. De ordinatōne
claustrī materialia cōsiderāda nobis quattuor oc
curūt. s. qui sunt qui teneāt ordinem. aut quid te
neant. vbi maneāt & vnde viuāt. vt plures sint &
boni p̄positi. vt quo habitandi suppetāt edificia et
victui habeant necessaria. sit tamen in numero di
cretō. in p̄posito deuotō. in edificijs mediocritas
in rebus possessis frugalitas. Tenenda est discretō
in numero fratrum vt tot simul cohabitēt qui ordi
nate viuere possint. ne vel excusante paucitate ir
regulariter viuāt. vel p̄ multitudinem cohabitantiū
necessitati eorū illicita querāt. qui em̄ multos con
gregāt. necesse est vt eorū victui multa querāt. s.
dum querunt plura crescit exterior cura. sp̄gunt p̄
diuersas regiones ecclesie beneficia sp̄gunt & fra
tres. soli int̄ seculares habitāt nolētes pati fraudē
sed iudicō p̄tendere pati. Qui vero p̄ cellulas duo
vel tres. vel etiam quattuor vel quīqz simul habi
tant. claustrali nō coartantē lege loquunt. quādo
& cur. & quod volunt & religiois opus paucita
tis negligentia corrūpiūt. p̄positi nostri tenenda ē
institutiō. ne vel dissoluti viuamus in delicijs. aut
arduitate p̄positi desistamus a cepto. Ait em̄ am
brosius. Sunt in nobis qui habent timorē domini
sed non scdm̄ scientiā. statuētēs duriora p̄cepta
que non possit humana cōsistē sustinere. Edificia
fratrum extra cohabitātōem seculariū debēt p̄stitui
ne silentiū claustrī. siue dormitorij q̄es tumultuācis
populi strepitu p̄mbeatur. ne dum lingua tacet

respondeat cor. vel dum corpus quietē recipit. ai-
mus fit inquietus. .XXX. **De edificijs**
& possessionibus monasterij.

Edificia fratrum non supflua sint sed hu-
ilia. non voluptuosa sed honesta. ut est
lapis in structura. sed quid pdest i lapi-
de celatura. utile fuit hoc in structoe tēpli. erat
em forma significatōis & exempli. legatē genesis
in libro non in pietate. vestit eua in pietate. paup autē
iuxta pietatem nudus accubat. Datur ade tunica pel-
licea. fratrum vero multitudo coartat hie mali mole-
stia. liceat hoc si cui licitū fore debeat. illis qui in
urbibus aut in vicis morantē. ad quos ofluat popu-
li frequentia. ut simplicitas eoz detineat delectatō-
ne picture. qui non delectat subtilitate scripture.
Nobis autē q solitudine delectamur utilior ē equus
aut bos in agro q in pietate. hic satiat oculos in vi-
dendo. ibi laborat necessitati subueniendo. agros
vineas. ortos. pecorū greges. prata. lacus nutriti-
dis piscibus aptos. fratribus habēdos cōcedimus.
Hec em victui necessaria pteat. non villas n eaz
retentus. non iura fori. non theoloniū numos. non
trāsentiū mercatorū laboriosos (ut ita dicā) reci-
pian obolos. Que em iusticia est. ut si vendiderit
quem vidua iure fori numus reddere cogat. Aut
si paup aliquis humeris suis pegrinal merces trās-
ferat. trāsire non liceat. nisi p trāsitu pciū reddat.
Non chineat iudicis vices. nec more principū mi-
litibus dominentē. sed oppsis subueniat & paupe-
rum fratrum ministrat obsequijs. Quattuor sunt i
rebus possessis obs. ruāda. s ne licita iniuste acqui-
ramus. aut iuste acquisitis illicite pfuamur ne ml-
ta quis licite possideam. aut illicite licita de ēda-
mus. Multa em possidere ppinquū est cupiditati
& sic quādoqz qd nimium dīzic male defēdi solz
.XXXI. **De cibo claustralū**

Cibaria in cibo consideranda sunt. i. quid & qn-
& quantum comedam. Nemo nostri ppoi-
ti abhorreat abstinentia que de omnibus
cibozū generibus solum carnis excludit usum. Ce-
tera vero comedat ac benigne subministrat. In his
tria sunt obseruāda. i. modus. mēsurā & numerus.
In mensura debet esse equalitas. non quantitas s
sufficiētie. Vnde beatus aug. Non equaliter inqt
omnibus rē. Tunc em res equaliter diuidit cum il-
le qui diuidit. put cuiqz opus est singulis partiē.
In hoc multi multoties decipiunt cum delicatiori
alicui usum laucioris cibi pcessum viderit. Nō est
inquiūt hec equa religio que psonas recipit. diui-
tes honorat. & sic vbiqz quātum possunt fiant di-
uites laboriosi fiāt paupes delicati. hi mēsurā que-
runt voluptatis non necessitatis. Quattuor dicū-
tur esse mēsure. Auaricie mēsurā est nimia pci-
tas. voluptatis supfluitas. dispensatōis benigni-
tas. necessitatis sufficiēs equalitas. Solent merca-
tores mēsuris duabus quādoqz uti. Vna qua vē-
dentes sua distribuūt que minor est. altera vō q
ementes aliena recipiunt. sed hec maior. Sic qdam
plati auaricie & voluptatis mēsurā vtentes nimie
pctatis vasculo subiectis ministrāt ipi aut pleni
supfluitatis vtunt modio. pccatē pccatē sbiectis
sed ipi voluptatē sequunt. De numero aut fercu-
lorum certa nobis consideranda est ratio. ne si multis
offerat vnum. alicui sit ingratiū. aut si numerosita-
tem ferculorū cōcedas vicū supfluitatis incurras
.XXXII. **De habitu & labore fratrum**
& de platis

Quattuor autē sunt in habitu religionis no-
tabilia. In utilitate vana gloria & simu-
latō. In pcciositate supbia aut delectatō.
In paucitate intolerantia seu desparatō. In supfluitate
te vero amor seculi non amor celi. amor pallatij n
paci. Aug. Fateor inquit de veste pcciosa erube-
sco. Et beat? hieronim? Saccus inquit & ieiuniū
arma sunt penitētie & remedia peccatorū. quia in
anis venter & habitus luctuosus ambiciosus deū
despccat & exhortant. Labores inquit manū tu-
rum. quia mā. rē. Quid autē erit illis qui in labore
hominum non sunt rē. Ipi non flagellabunt. i. non
cruciabunt. Quid autē de his dicā qui vagi & ocō-
si vacantes fabulis & inundantes agmine verborū
fratribus labori manū statutis horis instatibus
sublaminantes derabunt. nunq labor labioz ipoz
opiet eos. In tribus maxime prelaci xpm imitari
debent. quia in loco xpi sunt. i. dignitate potesta-
te & officio. Fuit etiā xpus sacerdos rex & mīster.
Dignitati debet reuerētia. potestati vero obediē-
tia. officio cura. Reuerētia & obediētia platis exhi-
benda est a sbiectis. qui cū viderit platos i digni-
tate humiles. in potestate mites. in amīstratione
cure familiaris seruiētes. sint ipi humiles. mites.
inuncta officia benigne suscipiētes. Sunt em qui
dam qui platoz occupatōnes accusant. Ingressus
& egressus eoz damnāt. causas ignorant. & si co-
gnouerunt turbāt. Consilijs se ingerūt. cur. quō.
a quo factū sit querūt. sic maria que in silentio de-
beret esse marthe detrahit. & que verba domi au-
ditē pauerat. verbositate seruit. Hec & falsa ma-
ria cōquerit q non egrediat. q exteriora nō ordi-
net. q secularibus non admisceat. Tales em prela-
torum dignitatem non reuerent nec potestatem ti-
ment. sed claustrī statuta turbāt. .XXXIII.
**De. xij. abusionibus claustrī & primo de prela-
to negligente.**

Dodecim autē sunt abusiones claustrī q
bus tota religionis summa corrumpit. i.
platus negligens. discipulus inobediēs.
iuuenis ociosus. senex obstinatus. monachus cu-
rialis. monachus caudicus. habitus pcciosus. cib?
exquisitus. rumor in claustris in capitulo dispo-
nitō i choro. irreuerētia circa altare. Imoremur
igie in singulis & de singulis panca disseramus.
Sunt quidā qui sciunt & possunt & volunt pesse
quidam qui sciunt & possunt. sed nolunt. quidā
qui nec sciunt nec possunt sed volunt. Scire posse
& velle caritatis est. vel supbie. scire posse & nolle
humilitatis vī inertie. Nec scire nec posse & velle
cupiditatis & stulticie. nec scire nec posse nec vel-
le discretōis & puidētie. Qui em sciūt & possūt
& volunt pesse. si velint pdesse caritatis est. alio-
quim supbie. qui vero sciunt & possunt sed nolūt
humilitatis est q renuūt. Inertie vero cum sciant
si omnino desistūt. Qui aut nec sciūt nec possūt &
volunt cupiditatis esse videat q volunt. stulticie si
velint qd nec sciūt nec possunt. Illi siquidē q nec
sciunt nec possunt nec volunt. prudēt agūt. Sū-
ma est em discretō nolle qd non potes puidē aut
qd nescis. Quattuor ex his que pdixim. i. stulti-
cia & inertia cupiditas & supbia negligentia gene-
rant re i qua vero quattuor. i. puidētia & discretō
humilitas & caritas. ipam negligentiam & si nu-
trita fuerit elimināt. Ad puidētiā siquidē pnet
cōsiliū. ad discretōnem iudiciū. ad humilitatē
custodia ad caritatem diligētia. Cōsiliū puidētie

sepat a bonis mala iudiciū discretōis eligit q̄ sunt meliora. humilitatis custodia virtutū euitat damnum. diligentia piculum. In his negligētia locum non habet. Illos vero qui p̄uidentie oculos stulticie caligine cooptos habent. qui ab exercitō boni opis merces corripent. qui p̄ cupiditatē voluptuosam distrabunt. & p̄ supbiā humilibz nō odescent. Illos dico negligētia possidz & eoz dissoluit actōnes. p̄ stulticiā intrat negligētia. p̄ meritiā manet. cupiditas desiderio pascit. p̄ supbiā regnat.

XXXIII. *Adhuc de eodem*

Adiat negligēs pastor quid sibi & dīlīgenti pastori dicat. Bonus iquit pastor animā suā ponit p̄ ouibus suis. mercedem nārius verō fugit. Animā suā p̄ ouibus suis pōit qui piculosum regimē ascendēs locū. solus inter mundana pīda exteriōra negotia curās necessaria querit. qui inter adulantiū ac detrahentiū linguas mediū incedit. qui p̄ infirmis laborat. & laborantes pascit. solat p̄uillā mīes. & cum supbis īre pando cōtendit. Talis oues agnoscit. dum subditozum mores & actus diligenter accēdit. cui p̄ cōfessionem corda. p̄ circūspectōem opa. p̄ expimentum quid possint. p̄ effectus quid velint ratō manifestat. Oues pastorē sequuntur ad vitā si diligens ad mortem si negligēs p̄cedat. Quomō p̄cet ēt vitā & doctrina. sic fiet vnum ouile & vnus pastor. Pastor vnus debet esse in se. & vnus cum grege. Vnus in se vt quod docet verbis impleat opē. vt p̄ iracundiā non mutet a māsuetudīe. nō eleuetur p̄sp̄eris. non frangat aduersitate. sed idē p̄maneat patientia p̄seueratē. Teneat autem vnitatē cū grege quādo non diuidit a subiectis p̄p̄ciosiorē habitum. vel p̄ delicatiorē cibum. dum sit vnus p̄ cōpassionem cū infirmis. p̄ dispensatōem cū delicatis. vt cum ap̄lo dicere possit. omnibz omnia. f. vt. o. l. f. Pastor vero negligēs fugit. Sunt enī quidā plati qui onera importabilia imponunt. & ea digito mouere nolunt. fugiūt quod p̄cipiūt fugiūt cum se subtrahūt. fugiūt cum p̄ alienas domos vagātes discursūt. fugiunt qui que sua sunt querunt. fugiunt qui licet p̄sentes sint cū negligētias viderint se sub silentio abscondūt. fugiūt qui remota a p̄uentu sub ocio viuūt. quia a p̄muni fratrum cōsilio recedunt qui praua agunt. & rephēdī nolunt. qui male viuūt & subiectos bene viuere cogunt. errātes reuocāt. sed fortes occidunt. reuocāt verbis. occidunt exemplis. Religiosi videri student. quia religiosos sub se habēt. Gloriant de eoz patientia. non de sua. quod opari nolūt ip̄at. opantē ip̄i quod alijs opari licitum esse non putāt subiectos cogunt. & ip̄i a nemine cogi volunt.

XXXV. *De discipulo inobediēte*

Inobediētie morbus ex supbie tumore p̄cedit. sicut sanies ex vulnere. hoc morbo primus homo lāguet. qui bestiis terre p̄positus fuit. p̄ inobediētie vero culpā suppositus etiā nunc mulsis & culicibus p̄ posteros fuit. Hic autē tribus modis mederi solet. emplastro scz vnguento & ferro. i. exemplo boni opis verbo amonitōnis disciplina correptōnis. Assumit sibi iobediētia quādoqz nomen obediētie vt solo nomine gloriēt. Imponit enī nomen obediētie p̄cepto. factō & loco. Leue est p̄cipe. sed labor est implere. Locus vero aliquādo placz. aliquādo displicz. Placet quibusdā. non quia abundat fratribz s; p̄sibz placet quia famlīs abundet & fabulīs. & sic fit vt

voceē obediētia cum non sit. Hic multi dīderāt vt extra obediētia esse queāt. Multis autē modis hec obediētia queri solet. p̄pentum exactōe seu fratrum seductoria exhortatōe. vel etiā boni opis simulatoria ostentatōe. Item muneris p̄missione. Sic adhuc cum petro sy non magis morat in ecclēsia. morat & zaphira cū anania. Voluit emere sy mon gratiā. isti obediētiā. Ananias & zaphira absconderunt p̄tem substantie. isti vero negotiā incūbunt acquirende pecunie. Hec est obediētia cum simonia. Est & alia species inobediētie que tamē obediētia vocat̄ d̄ qua dicit. Quia obedisti. v. v. r. z. c. Audiā ergo quid loquat̄ in me dominus. nunquid dyabolus. caro aut mundus. Vox vxoris vox carnis. f. voluptas. Vox mudi vanitas. Vox dyaboli iniquitas. Vox dei bonitas. Est autē vox creatoris ad subiectos de platis dicens. q̄ dicunt fa. z. c. vbi etiā male op̄atibus obedire iussit. vt sic ingrediaris & egrediaris cum dauid sub saule. & eundem honores licet rephum cū samuele. nec bonis tamē obedias ī malum. nec pueris p̄radicas ī bonū.

XXXVI. *De iuvene ocioso*

Ocium stulticiā. labor scientiam generat. Labor hominis interioris labor scientie. labor exterioris exercitium op̄atōnis. Scientie labor in tria diuidit. In puericia labor dīscipline. in iuuentute exercitij. in senio doctrinē. vt qui nescit in puericia discat. qui didicit in iuuentute ad vsum ducat. que ad vsum duxit in senio doceat. Est & alius labor interior scz cogitatōnis & meditātōnis. vt ad requiem pueniat p̄emplatōis vt si quid p̄ obliuionē sub nube dubitatōnis lateat obscurum. fiat cogitatōne liquidū meditātōne liquidū p̄emplatōne liquidissimū. Cum enī aliquis d̄ celestibus offert memoria menti prius quasi cōsum in cogitatōe cernit. postea vero in meditātōne discernit. ad vltimum vero p̄emplatōe dimoscitur. Accendit ergo cōsideratōe cogitatō. inflamat discretōne meditātō. illuminat agnitōe p̄emplatō. Est enī cogitatō in mente quasi fumus ī igne meditātō quasi flama cum fumo. p̄emplatō ignis q̄si flama sine fumo. Cum autē mens ad p̄siderāda celestia laborat. tunc cogitatō occupatōne tp̄aliū impedit. meditātō sturbat oco. p̄emplatō curiositate reuocat. & fit quādoqz vt mēs ociosa voluptate torpescat. Cum igit̄ homo interior iacet ī lectulo voluptatis. dum somno torpescit inertie. et somnijs deludit curiositatis. puocat et hortat̄ exteriorē vt inclinet aurem rumoribus. loquat̄ vana mollibus induat. mane omedat. gallus cenē terminet lectōem euntibus dormitū surgētes ad vigiliā obuiant fratres. vigilantibus illis dormiāt. re deuntibus surgant. Sed melius forsitan esset si nichil diceret. q̄ si subtractis sillabis aut dictōnibz oscitando psalmos decārent. Labor et igit̄ homo interior et exterior ne dicat̄ eis. Quid hic statis tota die ociosi. Audiāt tamen plati causam ocij. Nemo inquit nos adduxit. Non enī ep̄i. non p̄biteri populū. non abbates non priores p̄uentū. Ad hūc laborem diuersi veniunt. et diuersis tp̄ibus. mane pueri. meridie iuuenes. vesp̄e senes. mane maurus. meridie paulus. vesp̄e gentianus. Sola tñ iuuent̄ portat pondus diei et estus. Portat materialit̄ p̄odus laboris et estus solis. moraliter pondus carnee fragilitatis et estus libidinis. Labore igitur manuum adnichilat p̄odus temptationū. Iuuenis autem in ocio quasi iuuentus sine iugo. q̄ non dū

tenetur obedientie vinculo in equalitate fraterne
societatis. quasi bos lasciuus discurret p desideria
pprie voluntatis. **XXXVII. De se
ne obstinato.**

Inter abusiones seculi sola maior e senis
obstinatio qui morti proximus mortis ad-
uentum no abhorret. qui quasi ad hostium
huius mundi positus foris spectat. Nec tamen vi-
te pntis egressum nec ingressum future considerat.
Audit nuncios mortis & crede non vult eis. Ca-
sus mortem nunciat latentem. infirmitas apparentem
senectus pntem. Sed forsitan funiculus triplex
difficile rumpit quo senex ligat. Dum em a pueri-
cia in mente senis p cogitacionem semita fecerit vo-
luptas. in sermone vanitas i ope pueritas. Quid
aliud agit nisi q in osuetudine quasi in funem hec-
tria torquent. Est aut laqueus in fune. dulcedo te-
poralis in osuetudine. circūdatō funis impedimēta
sunt carnis. dulcedine ergo decipimur. osuetudine
ligamur. Absolon crinibus inheres quercui duri-
ciam designat cuiuslibet obstinati. Crinib? inheres
suspendet. quia supfluitatis amore detinetur. Mu-
lus aut cui insederat perisit. quia luxuria & dol?
cui semp studuerat perisit. sed pena peccati reman-
sit. Tribus lanceis. i. auaricia supbia & luxuria cor-
eius pforat. vnde & vsq; hodie aceruus lapidum
magnus sup eum piciet. quia peccatorum siue suppli-
ciorum multitudinem ieternum grauat. qui p obsti-
nationem vsq; in finem cor impenitens gessit. Sunt
etiam tres species obstinatorum. Prima. s. eorum q ex
correctione pfiunt. Secunda eorum qui ex amonitōe
ne deteriores fiunt. Tercia eorum qui emendationes
pmittunt. sed non faciunt. Manasses in carcere
positus ca. benis & opibus astrictus pū agno-
uit. quem prius liter cognoscere noluit. Tales sūt
quidam claustrales qui qdū sui iuris sunt puerse
viuūt. dum vero in claustro quasi in carcere tenen-
tur astricti cathenis. obediētie. s. timoris. sic qndō
qz vt deum quē prius despexerāt. correcti diligāt
& qui fecerāt de libertate seruitutē. faciāt de ne-
cessitate virtutem. **XXXVIII. Adhuc
de eodem**

Nabal vero designat quosdā doctores q
ex amonitione subditorum fiunt deteriores
qui pueris dauid cibum negāt quia pte-
nuere volentibus verbum dei non pmiāt. Tonso-
ribus vero suis diuini panti. quia vacantes ocio
adulacium ofabulationes amāt. Accusat nabal da-
uid & dicit. Hodie increuerūt zc. Peruersi siquē
plati dolent cum vidēt numerum religiosorum mul-
tiplicari. Timent cum vident dauid. i. bonos subdi-
tos. vngi in regem. & saul deiici. ne & ipsi pueni-
ent honoribus. & ne loco eorum restituant aliquis melior
& iudicat abigail nabal. Boni siquē subditi pue-
sos magistros de negligēcia amonent. sed ex amo-
nitione deteriores fieri quādoq; solent. & emortu-
um fit cor nabal. & factus est quasi lapis cū mor-
te ppetua indurat in peccatis. Pharaos vero q po-
pulum dei moysi dimittere pmisit. nec tū dimisit
illos designat. qui vite melioris emendationem pro-
mittunt nec culpā dimittūt. nec in spiritu colum-
bino orationem sed in voce coruina dilacionem que-
runt. quorum tercia diuersis plagis affligit nec emol-
litur. sed ex osuetudine peccandi magis ac magis in-
durat. Tunc em dominus aquas in sanguinem ouer-
tit. cum de rerum causis aliquis carnaliter sentit.
Tercia ranas pducit cum in aliquo garziente domi

natur vana loquacitas. Cinomia siquē & cinifes
sunt importuni mentis imperus & canini mores.
Mors peco? mortem designat cogitationū quan-
do rationabili intellectu carent. Sic em hō oparat
iumentis insipientib? zc. Sexta plaga est cum tur-
ment vesice & corrumpunt viscera. Quod fit dū
interiora mētis rument odio & ebulliūt ira. plaga
vero grandinis in fructibus. iniquita em mani-
festam designat in opibus. plaga locuste instabili-
tas est anime que ore ledit dum detrahit dat salē?
dum ad carnales se extendit affectus. Plaga tene-
brarum cecitatem designat animarū q palpabiles
esse opbant. dum pueria que mens cogitat ope p-
perant. Nouissima est mors primogenitorum. dum
em voluntas & intentō corrumpunt. quasi primo-
genita egiptiorum morte pcutiunt. His igit plagis
affligit obstinato seīs qui carnalib? delectat. loq-
citate gaudet. importunis & grauis est omnibus
mors pecorū. prius ad vicia. iracundia tumēs. ad
iniurias manifestus. ad omnia mobilis. luce veri-
tatis carens. & ideo seipm palpās. **XXXIX.**

De monacho curiali & caustidico.

Quam aut dicit monach? curialis & ex ad-
iuncto designatur aliquis leuitatis. O? z
do claustrī & ordo curie diuersus est. Ibi
sedet in insidijs cum di. in oc. hic audis. non sedi-
cum cō. va. zc. Ibi dextera tua repleta est munerib?
bus. Hic lauas inter innocentes manus tuas. Ibi
paupum res violēter auferunt. hic a paupib? spō-
te offerunt. Ibi laudatur peccator in de. si. a. s. hic
aut benedicte iusto. cōtingere em quādoq; solet.
vt monachi qui curias frequentāt causas audiat
iudicia pquirāt. amāt decreta piliōz. non secreta
misteriorū. Laudari appetūt quia p multis loquū-
tur. sed monachus multū loquēs multis displicet.
Coniugia copulat illicita. licita quādoq; dissoluūt
de incertis iudicat. testant sepiissime qd ignorat.
Si vero res ad effectum puenire non valeat. mō-
chus caustidicus iter pat. vt quod alibi fieri non po-
tuit. rome fiat. Pro principe ergo seculari alpiū
frigus calozq; libenter patit. qui p magistro spi-
rituali multo leuiora forsitan iuitus patere. One-
ratus cartulis autoritatib? fultus reuertit. Ponit
diem cause. psonas iouit que pate sunt iurare qd
est. & si velis iterum iuret quod non est. Quid er-
go dicam. Nōne magis amas monachus caustidic?
esse de simul discubentibus cū herode. q in vincu-
lis & carcere teneri cū iohanne. **XL. De
superbia vestium in monacho**

At apostol? Non in veste piciosa zc. Qui
mollitici mulierum piciosiorē vestē nezat
putasne monacho piciosiorē habitū cōce-
dat. Plus amat sponsus sponse castitatē q specio-
sam vestem. plus simplicitatē q totum crinē. Sic
immortalis sponsus plus amat interiorē habitum
q habitū exteriorē. Molles mollia querunt. elati
piciosa. delicati speciosa. Exterior em supfluitas ani-
mi annunciat vanitatem. sic diuersitas inter indu-
mentum palatij & monasterij. qui em mollib? in-
duunt i do. re. s. Sed quid dici debeat de quibus
d. nri ordis canonicis & mēs & facies erubescunt.
Lectuli etem eorum culcitris sulciunt plumas. lin-
theis & lodicibus accurate pantur. quos si forte
videres lectulum sponse que sponsum desiderat
forsitan estimares. non multum differt habitus re-
gularis & secularis. Sed si forte regularē videres
archidiaconum vel episcopum te vicisse pretendas

Si forsitan dices. Delicatis delicata pueniunt. At
em beatus aug. Si eis qui venerunt ex morib? de
licatioribus re. sentimus ut de? delicato qd suf
ficiat ne deficiat. nō quo supbiat. Audi & tu au
gustinū. Nō otigat inquit detestāda puerilitas re.
Mentior si nō vidi quosdā qui erigētes cervicem
noluerūt sociari eis ad quos foris accedere nō au
debant. Sed egressi de paupe ecclesia circūierunt
ditiores ut ibidē reciperētur. Et qui semp ueteres
aut viles pānos habere osueue rāt. nunc semp nō
nos aut p̄ciosos habere p̄tendunt. & qui ante con
uersionem lectulū p̄prium nusq̄ habebāt. nunc si
forte voluntas eis fuerit eundi alicubi ornamēta
lectuli secum portāt. Timeo aut ne in huiusmodi
lectulis videant somnia vanitatis. ne in eis patia
tur animus illusionē carnis. & anima spoliata vir
tutibus eneruiter delectet. In lectulo iacob ad ca
put ponit lapis nō pluma lenitatis. Inter illos eti
am qui tunicis induunt. voluptas pedē posuit. nō
q̄ camisijs induant sed quodā delicato pāno qui
vulgo saya vocat. In ostēsiōne igit lane vestis a
sp̄ritatem puerfatōnis ostendūt. sed in delectatō
ne delicati pāni suauitatis mollicie querunt. Vidi
& ego nisi fallor monachum camisia vestitū iocan
tē & dicentē. Carior est stamīna q̄ camisia. eratq̄
sanus & peculans & pingui residēs equo. abūdās
rebus & curias frequētans. qui tamen ante puer
fationis habitū pedes ire osueuerat. nec semp lmeis
induebatur. **XL** **D**e cibo exquisito.

Quā aut legas deliquisse ionathā in gustu
mell. esau in edulio lentis. sodomitas in
saturitate panis. putasne sine piculo esse
tot carniū ferculis. tot pisciū generib? tot fri
xurarum diuersitatib? delectari. Nōne sic differt
palatū a refectorio sicut egiptus a deserto. Si igit
tur in deserto sumus mirandū non est si ollas car
niū suspiramus. isti aut quare suspirāt q̄ ollas
carniū semp habent. Adhuc inquit esce eorum
erant in ore ip̄orum re. Esca em ventri & v. e. re
Occidit em pingues eoz quorum deus ven ter est
Deo siquidem ventri templum est coquina. altare
mensa. ministri coci. Immolate pecudes. pa te car
nes. fumus incensoz odor sapor. Hec in hā rufale
non astruunt sed babilonie. quia quoz deus vent
est & gloria eoz in cōfusione. Ip̄e est em p̄ inceps
cotoz qui muros hierusalē destruxit & fecit vasa
templi vasa palatij. & vasa etiā mense diuīe fecit
vasa coquime. Qui nutriebant inquit in croceis re
Crocus i oriente nascit colorat & saporat. In cro
ceis ergo nutriunt qui in mītō puerfationis sue inte
rius sapore virtutum reficiunt. exterius vero boi
opis exemplo colorant. sed hi amplexant stercoza
dum post sobrietatis & continētie vitam reuocat
eos ventris cura. Et fit quādoq̄ ut qui in sua do
mo ante puerfationem sobrie vixerāt. post modū in
monasterio gulosi fiant. Placet venter deus deoz
diuersoz hostijs ferculoz. inclinat aurē i umozib?
excitat saporū geueribus demulcet cōfabulatōne
non in oratōne. ocio gaudet somnolētia delectat.
p similitudinē ergo deo venter assimilāt. vū ei to
ta deuotōne p omnia seruiūt. Habetq̄ monachos.
canonicos. eouersos. qui obnixius seruiūt. eos. f.
qui sub ocio in ecclesia dei remisse viuūt. qui non
querunt secretas oratōnes. sed fabulosas ocioz
p̄cessiones. Inter quos non audiunt singultus &
suspiria p̄puncte mentis. sed risus & cachinnatio
nes & ructat? ingurgitāris ventris. Miserrabilior

inter alias hec abusio v: delicatius in ecclesia q̄ in
domo p̄pria vixisse p̄uicaris. & dicat de te. Pauit
sterilem que non parit re. **XLII** **D**e
rumozibus in claustro.

Affluentiam ciboz comitari solet iundatō
verboz. saturitatē ventris sequit leuitas
opis & vanitas mentis. Sedit inquit po
pulus māducare & bibere. & f. l. Ludere dicit nō
legere. Sunt em quidā post diuersa fercula delica
ti cibi. qui cum in claustro sedeant non lectōni &
silentō sed rumozibus & curiositati vacāt. q̄ locū
& tempus loquēdi & tacēdi nusq̄ & nunq̄ hūat
sed instabiles & ociosi nunc hos nunc illos ad col
loquium vocāt. Pone inquit custodiā ori meo re.
hostium dixit non murum. Si em murus ponere
loquendi licentia omnino negari videre. s. hostiū
ponit quod tpe & loco claudē & apitur. Est tps
& locus tacēdi & loquēdi. Apitur itaq̄ hostium
in claustro hora p̄stituta lectōni. in capitulo cōfes
sioni. in ecclesia oratōni. Claudē iterum i claustro
p̄fabulatōni. in capitulo excusatōni. in ecclesia va
ne modulātōni. Hoc hostium claudē sepe frātib?
nouiter cōuersis. tepidis & pueris. apit tū eis dē
quādoq̄ p̄pter necessitatē corpis vel ad doctrinā
ordimis seu ad edificatōem mentis. Potest hoc ho
stium appellari licetia loquēdi. p hoc sepe itroeu
t qui hostium mētis frāgunt. Fascinatō etem nuga
re. Cauendum tamen est ne hoc hostiū pateat ven
to venienti a regione deserti. ne domus quattuor
angulis p̄cussa subuertat. & filij iob opp̄si moriā
tur. Deserti regio est demonū seu puerfoz frātū
a deo derelicta multitudo. a quibus vent? veniēs
id est. grauis temptatō irruit que a trāquillitate
p̄scientiā subuertit. Domus vero mentis que quat
tuor angulis. i. prudētia tpantia fortitudie & iu
sticia solidata est. p̄citatnr quādoq̄ vento tempta
tōnis seu turbine ventoz quassata turba. Septē
filij. vij. sunt virtutes animi. qui moriunt quādo
a suis p̄trarijs ferunt. Obruit em sapientia p̄ stul
ticiam. intellectus p̄ ebrietatē. p̄silium p̄ p̄cipita
tōem. fortitudo p̄ timorem. scientia p̄ ignorantia.
pietas p̄ duriciā. timor dei p̄ supbiā. sed ab hac rui
na puer euadit qui beato iob nūciat. i. discretō mē
tis que cum animo agit. ut quod p̄dere cepat. p̄
tendo conseruet. Hi sunt rumozes claustraliū. ad
quos non p̄tinet bella principū seculariū s. pugne
temptatōnuz. Delectare ergo karissime his rumo
ribus non exterioribus. Gaudet multi claustraliū
cum de regibus fabulant. dum casus militum nar
rant. dum p̄ illis loquunt a quibus ip̄i non agno
scuntur. multoz p̄tes defcunt. p̄ multis irascun
tur. p̄ multis litigāt. ignorāt tū quod negant aut
affirmāt. Si aut de regibus sermo est docet lectō
claustri regum certamia. casus & euentus belloz
quomō moriāt saul. & quis eius mortem nunciaue
rit dauid. Audire forsitan vel rumozes pacis non
belli. p̄cordie nō discordie. Regina sabba nouit ru
mores huiusmodi. que audita fama salomonis re.

XLIII **D**e lite in capitulo.

Infirmatē mortaliū omnipotēs pat be
nigne p̄uidens in ecclesijs instituit tria. f.
medicos. loca. & remedia. Medici sunt
plati. loca capitula. modi penitētie remedia. Attē
de igit in samaritano platum. in stabulo capitulū.
in infusione vini & olei fomentum cōsolatōnis. &
asp̄itātē correctōis. Hec ē etiā piscia p̄p̄ctōnis i
qua sanatus ē infirm? p? p̄motōez vere p̄fessionis

nec tamen sanabat nisi vnus. Nisi enim esset vnitas de est sanitas. Qui igitur amat litem destruunt vnitatem. Intolerabilis igitur hec est abusus. ut ibi litiges vbi teipsum accusare debes. ut ibi augeat culpa vbi deleri potest ut ibi ostendas christi vicarium vbi ostendis christum. Si forsitan dicit aliquis. Religiosum possum pati magistrum. sed cum negligentia platorum considero. obedire preceptum. cum video fratres meipsum et exteriores accusaciones eorum pati nolo. Cum dicis fratres teipso deteriores. deterior factus es. Quare preceptum magistrum. an nescis christum coram pilato iudicatum. Tulit crucem pro peccatis tuis. non pro suis. & tu virgam renuis. Flagellari non erubuit coram populo & tu de dignariis spoliari coram magistro. Accusare & tacet. accusari & tu litigas. Si in hoc pseueras in spiritu peccas. Igitur in loco remissionis inducis litem contradiccionis. Hic est locus pro ceteris dyabolo odiosus. hic amittit quos alias acquisiuit. Hic est enim locus spiritui sancto consecratus. officina spiritus sancti in qua filii dei aggreantur ut ei reconcilientur. Noli esse frater quasi sathan inter filios dei. Sathan est qui magistro contradicit & fratribus aduersatur. De eo queritur unde veniat. qui nunquam est stabilis. sed semper instabilitate vagus amat. Hoc enim solent pueri si fratres facere. officinas. pentium domos. vicinas ecclesias vagando circuire. bene viuuntibus intus & exterius molesti fiunt. scito tamen quod quidquam intus & exterius delinquit. in capitulo pro confessionem relaxat.

XLIII. De adhuc de eodem.

Noli queso esse in capitulo sicut sathan in celo vel sicut adam in paradiso. iudas cum christo. Vnus enim despat. alter excusat. tertius se exaltat. An nescis sathan expulsus a capitulo celi. ad a capitulo paradisi. iuda in capitulo christi. In primo culpa superbie. in secundo inobedientie. in tercio auaricie. Lucifer non attendens dignitatem creaturis casurus sedem quesivit elationis. Sic quidam claustralium dum generis nobilitate prominent. dum literarum scientia pollent. dum propria virtute ad laborum dum preualent. dum vocis modulatione placet. dum in qualibet artium ceteros fratres precellunt. elationis sedem petunt & qui ex dono tanti muneris humiliores esse deberent contra debiliores & illiteratos superbi tument. Quidam ex data potestate superbiunt. & licet eis alij obediunt. ipsi tamen obedire prelati nolunt. Unde autem precessit deiectione in dignitate unde malum in angelo cum nec precessisset nec tunc esset. Altioris est hoc opus & subtilioris. Scio tamen quod si veniret sathan ad capitulum confessionis. impetrare posset indulgentiam remissionis. Sed ne desparz homo cum audiret angelum tunc dignitatis cecidisset. hominem tunc potestatis peccasse. discipulum tunc familiaritatis apostotasse. ostendit nobis deus exemplum quorundam qui peccauerunt nec desparuerunt. sed amici dei facti sunt. An ignoras petri negationem thome dubitationem. Nonne & post culpam dilexit mariam. Amat christus ostentium humilitatem. non superbiorum obstinationem. qui declinat eorum. s. in verum. Solent & quidam ex nimia simplicitate platorum vel ex puerilitate subditorum in capitulo lites multiplicari. quia vbi deest seueritas discipline oriuntur rixae. loquuntur de exterioribus negociis in domo confessionis. Adducunt oues & boves in capitulo ut vbi debet haberi sermo de animabus. habeat cura de bobus. Comouent inter huiusmodi verba simplices fratres. turbant discreti. habent iracundi locum. pueri tempore loquendi. pueri martha. respon-

det maria. quia non est qui respondeat pro ea. Vbi enim nimia simplicitas platorum non seruat pacem claustralium vel non inerepat culpas ministrantium. ibi nec martha contemnitur. nec marie silentium custoditur. Pulcer ordo recte viuendum ut in capitulo turbato fratri non respondeat nisi qui scit de quod debeat & quod deceat. In his tribus personis designari potest forma perfecte religionis. In martha ministrantium. in maria claustralium. in christo platorum. In capitulo itaque in quo discreti preualent. auctoritas plati. Nemo nisi iussus loquitur. nisi vel prelatum aliquem vel de ordine querat. vel culpam suam humiliter ostendat. In his siquidem seruandis summus est medicus & perfecta medicina seuerus magister non crudelis & rationalis disciplina.

XLV.

De dissolutione in choro.

In ecclesia cum ad opus dei ventum fuerit humilitatis honestas diligentius obseruetur ne qui in ecclesia ante aspectum dei conuenimus ibidem deteriores simus. Sunt enim quidam qui mente vagi. attoniti oculis habitu dissoluti. plana pietum perspicientes plustrat. aliud cantant aliud cogitant. in choro sunt corpe. sed in foro mente. Sunt etiam alij voce dissoluti. qui vocis supermodulatione gloriantur. nec tantum gaudet de dono gratie sed alios spem tumentes elatione. Aliud cantant quod libri habeant. fortassis ut placeant populo magis quam deo. Qui sic cantant non cantant in choro cum maria sorore moysi. sed in palatio cum herodia de ut placeant discumbentibus & herodi. Delectatur enim altitudine vocis. Nemo tamen altius cantat eo quem dominus audire consuevit de monte sancto suo. Nemo dulcius quam cui inclinat dominus autem rem suam. Voce mea inquit ad dominum clamaui & esto michi in valle humilitatis. ut in monte sancto audiri merearis. Si sic cantas ut ab alijs laudem queras. vocem tuam vendis. & facis eam non tuam sed suam. Caue ne monasterium vertas in theatrum. habes in potestate tua vocem tuam. habeto & animum. frangis vocem frange & voluntatem. seruas personam vocum. serua & concordiam morum. ut per exemplum concordies primo pro voluntate deo. obedienciam magistro. hec est concordia morum. Sunt etiam tres species sonorum que fiunt pulsu flatu & cantu. Ad citharam pertinet pulsus. ad organum flatus. ad vocem cantus. Assignatur hec consonantia sonorum concordie morum. In referat ad pulsus cithare manu operat. ad flatum organi mentis deuotio. ad cantum vocis sermonis exhortatio. Percute igitur cordas cithare manu bone operationis. ut concordies primo per exemplum mortificate carnis. Imple organum cordis flatu. id est spiritu sancte inspirationis. ut reddas deo dulcem sonum pie deuotionis. Noli cantare cum lucifero in celo. seu cum primo homine in paradiso. sed in templo cum christo. Cantus dyaboli cupiditas primi hominis voluptas. secundi caritas. In cantu dyaboli sunt tres false voces. & in cantu primi hominis tres dissone & discordes. In cantu etenim dyaboli prima vox est elationis. secunda suggestiois. tertia despatonis. Similiter & in cantu primi hominis prima vox est delectatio. secunda consensus. tertia excusatio. Ex his sex vocibus constat discordie cantus. Musica dyaboli ab altiori voce cantari cepit. Inchoauit enim in celo antiphonam elationis dicens. Ponam sedem meam ad aquilones &c. Altius igitur inchoauit quam debuit si enim non excederet regulam subiectionis cantaret cum alijs angelis canticum perpetue felicitatis

Descendens vero de celo inchoauit antiphonam
suggestionis in paradiso. de patōnis in inferno. Dif
f. ritatq; musica xpī a musica diaboli. illa enī inci
pit a voce sublimiori. hec autē ab humiliori. Disce
inquit a me. In musica siquidem xpī sex sunt vo
ces inter se consonē & cōcordes. Prima cōcordie
vox est humilitas cordis. scda mortificatio carnis
tercia passio. quarta solacio. quinta oratio. vi. de
uocō. Nota ergo p̄cordiā mox inē descendit et ascē
sus virtutum. In his sex vocibus cantat canticū
nouum. canticū caritatis. in his audiet iubilū vni
tatis. sonum. melos deuotōnis. dulcedo p̄empla
tōnis. **XLVI. De irreuerentia circa
altare.**

Ultimum d. xij. abusionib; claustrī dictū
rus accedo. qui me solum inter ceteros i
hac pte negligentiorē repio. qui licet ab
lucis manibus. lota facie albis vestibus indut; ac
cedā ad altare. tamen pueri? ope ore pollut; im
mundus corde xpī corpus meis non p̄timeſco ma
nibus tractare. accedo elatus ad humilē. irat; ad
mitem. crudelis ad misericordē & tamen patitur
humilis elatum. mitis iratum. crudelē misericors.
Accedo seruus ad dominū non amore sed timore
non deuotione sed vſu. Accedo ad dominū cui; p
culsi seruū. Ad patē accedo cuius occidi filiū. p
culsi verbo. occidi exēplo. nec tamē p̄timeſco do
minū. nec reuereor patē manēs in turba fratrum
turbās aliquos. & ab aliquo turbat;. quādoq; ac
cedo ad pacificū. talis ad osculū pacis. qui p̄i
tercōciliatus accedere debuissē ad osculū turbati
fratris. Bonum est cū limeone saluatore puez; por
tare in manibus. & fructū salutis habere in opib;
Qui enī portat puez; in manibus. i. puritatē i opī
bus cum orat exaudiet. vt in pace dimittat. Cū of
ferebant in templo pueri offerri solebāt in hac pu
rificatione agnus. turtures aut columbe. Ego autē
quid offerā cum nullū istoz habere queā. Offeraz
ne porcum de his quos tādū pau. offerā ne meru
lam beati benedicti que toriēs & tam ip̄ortune mi
hi volitās occurrit. Offerā strutōem quā nuriui
post puerionē. Offerā fortassis porcū immūdicie
p̄agno innocēcie. merulā voluptatis p̄ turture ca
stitatis. strutōem simulatōnis. p̄ columba simplici
tatis. Quid est enī strutō in deserto nisi simulatio i
cōuerso. Adhuc mecum habeo siliquas porcorum
quia in ore meo resonāt seculares fabule. cibis spi
rituū immundoz. secularia narzo. stultos agrego
& sicut porci siliquas. sequunt; imūdi nugas. Heu
q; sepe occurrit michi merula temptatōnis. & tā
tardus curzo ad rep̄es & vitēas correctōnis.
Porro plumā strutōnis in habitu religionis. vt nō
placeā moribus sed vestibus. Quasi enī strutō vo
latum simulo. sed tamē pedibus terrā tāgo. Voli
to habitu. tāgo affectu. Pēna inquit strutōnis si
milis est pēne hericij. Et veniunt ad vos in vesti
mentis ouīū. Exterius enī p̄rezo; vellere. intus
autem seuiō cupiditate. **XLVII. Adhuc
de eodem.**

Oram domino assisto ad altare extēs ma
nibus quasi cruci affixus. crucē simulans
& tamē non portās. cuius crucē forſitā
latronis. sed vīnā illius cui dictū est. hodie mecū
eris in paradiso. Tres sunt siquidē cruces. prima la
tronis despantis. scda vero orantis. terciā xpī. P̄i
mus meruit crucem sed non p̄fuit sibi ad salutem
scdus vero meruit. portauit tamē eam & illi p̄fuit

Tercius nō meruit. portant tamē sed nobis p̄fuit.
Hi in quoz manibus labor est assiduus. oratō in lī
gua. puritas in mente. portātes aliena peccata q̄si
sua. Hi sunt qui portāt crucē nō p̄ suis sed p̄ pec
catis alienis. Prima igit; crux dyaboli. scda cuiusli
bet iusti. terciā vero xpī. Prima malicie. scda peni
tētie. tēcia iusticie. In vnaq; sūt q̄ttuor dimēſiones.
In cruce etē dyaboli ē altitudo. qua extollit sup
omne quod colit. p̄fundū desp̄atō. de qua pecca
tor tādē in p̄fundū venerit & latitudo in carnali
bus qui latā & spacēsam viā sequunt;. longitudo
vero p̄timacia. In cruce vero iusti. p̄fundū est hu
militatis. longitudo assiduitatis laboris. altitudo
p̄emplatōnis. latitudo oratōnis que non tātū cō
plectit amicū sed etiā inimicū. Crux autē xpī habz
p̄fundum timoris. altitudinē sp̄ci. latitudinē cari
tatis. longitudinē p̄seueratiē. primā timeo. scdam
quero. terciā desiro. In prima pena tantū in secū
da pena cum venia. in terciā gloria. Oportet ergo
p̄cedere sacrificiū humil. tatis in mente afflictōis
in carne vt habeat deuotō in dominici corpis cōse
cratōe. Cū offert abzbaā sacrificiū domio aues in
diuise remanēt. quia sp̄uales semp vnitatis vincu
lum tenent. Sup corpora vero diuisa volucres d
scendunt. quia in diuisione carnaliū demones desi
derij sui partem querūt. Ego autē non tm̄ grauoꝝ
accessu volucrū. sed etiā inquietoz importunitate
muscaram. In illis timeo rapmā. in his maculam.
Tres sunt aut musce egypti. musca vanitatis. mu
sca curiositatis. musca voluptatis. Musca vanita
tis inquietat & maculat sacrificiū humilitatis cor
dis. musca curiositatis sacrificiū oratōnis. Musca
voluptatis sacrificiū mortificatione carnis.

XLVIII. Iterum de eodē.

Accedo igit; ad altare vanus. curiosus. vo
luptati subditus. Sunt & multi alij in se
culo qui non tātū vani curiosi & volū
ptuosi. sed et ā cum ambitōne non cum deuotōne
accedūt ad mensam xpī. qui etiā non accederēt. ni
si se aliquid recepturos sp̄aret. Accessit ad hiesuz
perus accessit & iudas. accesserūt discipuli. acces
serunt & milites crucifigētes. accedunt & quoti
die ad corp; xpī religiosi. accedunt & pueri sacer
dotes qui ea que offerunt ad mensam xpī offerūt
in mensa dyaboli. ipa est alea faci. in illa deū mu
cant. in ista piurāt. Non enī oratōni vacāt. sed lusi
bas exultāt. Legem deī nec sciunt nec discunt. va
cantes ocio. p̄messatōnib; & ebrietatib; student.
terrenis inhiāt. terrena sapiūt. assidui in plateis i
ecclesia rari. rari ad inuestigandā culpā peccatoꝝ
pati ad inquirēda vestigia leporis. velociores ad
cōgregādos canes. q̄ ad suocādos pauperes. Li
bētius porrigunt panem canī q̄ pauperi. Plures
seruiunt eis ad mensam. ad missam nullus. Famu
los aut famulas habere secum volunt. sed clericos
habere nō possunt. quia nolūt. Hi sunt quoz cha
lamus ornatioꝝ est ecclesia sua. mensa patioꝝ alta
ri. ciphus calice p̄ciosioꝝ. e. ius carioꝝ missali. cap
pa casula p̄lorioꝝ. camisia delicioꝝ alba. Ecce quō
obscuratum est aurum fuligine peccatoꝝ. mutat;
est color optimus decoris & sanctitatis i feoitate
vicioꝝ. Lapidēs sanctuarij disp̄si sunt in capite
omnium platearū. quia dum p̄ vitā mundā & ora
tōnem intus esse p̄ cōtemplatōem dei semp debue
rant. p̄ vitam rephā foris passim vacāt. Ecce iam
pene nulla est secularis vite actō quā sacerdotes
xpī nō admittunt. Nulla mundi negocia in quibus

ministri altaris se non occupent. nullū rerū īpbitas
qua monachicus ordo se non implicet. Pene nlla
illecebris vite blandicies. qua se castitas sanctio-
nialiū non ōmaculet. Sanctuarij ergo lapides di-
sp̄si sunt in plateis cum religiosi quiq; lata mundi
itēra sectant. & non solum in plateis sed ī capi-
te omnium placearū disp̄gunt. quia & vacēt p̄ mi-
nistrium op̄is. & honorari volunt de ymagie san-
ctitatis. Igit̄ p̄lati subditos diligēter custodiant.
subditi p̄lati benigne obediāt. deuoti sint senes.
laboriosi iuuenes. sit honestas in habitu. mediocri-
tas in victu. in claustrō assidui. ad curiam rari. vt
non sint curiales sed claustrales. sint intenci p̄sal-
mis non causis. in claustrō non sit rumor s; lectio
in capitulo non lites sed p̄sessio. Sit in choro seue-
ra simplicitas. circa altare reuerētie honestas. Ex
his obseruatiōe mādatis p̄det summa totius religio-
nis. **XLIX. De claustrō anime & eius late-
ribus. Ex libro tercio.**

Anime claustrū p̄emplatō dicit̄. In cui?
sinu dum se recipit animus sola celestia
meditat̄. sepaē a terrenis. a turba cogita-
tionum. dulces carnis refugit affectus. vagos sē-
suū motus restringit. in domino delectat̄. legit̄
in libro vite. p̄ silentiō pacem tene. In choro virtu-
tū seruat p̄cordiāq; morū. Inuius claustrī ambitus
virtutū columnis dōrat̄. sustentat̄ patientie basi-
bus. ad regulam iusticie quadrat̄. virtutū coadiu-
centibus officiis munit̄. Auro boni op̄is claustrī
sep̄ta forissecus ambiunt̄. que clauso silentij hostio
vage mentis gressus cohibēt. ab hoc em̄ claustrō
egressa est dīna. In quattuor virtutib; animi qua-
dratura est claustrī. que sunt p̄emptus sui & con-
temptus mundi. amor p̄ximī & amor dei. Ex his
vniū verticē ad occidentē. aliud ad septentrionē.
terciū ad orientem. quartū ad meridiē. Non ē igit̄
quo diuertat animus inter hec quattuor virtutū
munimina p̄stitutus. Non em̄ ad carnis volupta-
tem. nō ad mundi vanitatē. non ad odium p̄ximī.
non ad p̄emptū dei. In his quattuor claustrī late-
ribus quattuor ordines columnarū disponuntur.
Ex p̄emptu sui etem̄ duodeci columnarū ordo p̄-
cedit. s. humiliatō cordis & afflictō carnis. fimo.
humilis. abiectō vestis. cibus tenuis. pondus labo-
ris. amor subiectionis. p̄emptus honoris. laudem
fugere. alterius p̄siliū suo p̄ferre. subditis obe-
dire. de se deficere. hec columnę secant̄ quando sic
discretōnis virtutes a vicijs sepanē. Sculpuntur
quādo ea que mens cogitat manus opant̄. Sic sa-
lomon in templo celaturas p̄minētes fecisse legit̄.
P̄minēt celature dum mētis cogitatōes exteri?
apparēt ī exemplo & opatōe. sed quō poliunt̄ qñ
tribulatōnis aduersit̄ ate feriunt̄. quod poliē equa-
le efficiē non elatum. leue non aspum. Equalitas
mentis lineam seruat religionis. Sunt em̄ quidam
qui nunc afflictōne carnis macerant̄. nunc ad car-
nis voluptatē reuertunt̄. sepe vigilāt alijs doymi-
entibus. sed sepius doymiūt alijs vigilantib; nūc
humilia. nunc sublimia. nunc blāda. nunc aspa lo-
quunt̄. nunc de fratrib; nunc de p̄entib; gloriā-
tur. nunc nichil nisi ordinis statuta p̄strepūt. nūc
nil nisi fabulas audire. nunc albas. nūc nigras. nūc
medio colore coleratas delectant̄ habere cappas.
nunc vilis placet habitus. nunc mediocris. nunc
sup̄fluous. Nunc dāt illis olera pastum. aqua potū
nūc vero exquisitis ferculis. nūc diuersis poculis
vtunt̄. p̄unc laborāt. nunc labor disp̄licet. amant

subesse vt possint p̄esse. Hec est inēqualitas colum-
narum. hec est asp̄itas earū. Paulus docet lenitatē
cum dicit. Si fieri potest qd ex vobis est rē. Equi-
litatē vero vbi ait. Scio humiliari & hab. rē. Pa-
tientie virtus. edificij sp̄ualis sustinet onus. Tres
in scripturis basium species inueniunt̄. s. enea. ar-
gentea & aurea. fortitudo in ope. claritas in fimo-
ne. fulgor in mente. Qui in his tribus patientiam
seruat. quasi basis aurea virtutū structurā firmi-
ter portat. Sunt & alie tres basium species. s; fra-
giliores. igne em̄ lignea obuzit̄. lapidea gelu fragi-
tur. picta vero nichil portat sed ab alio sustentat̄
hec est em̄ patientia ficta. **L. De rece-
ptaculo hospitum**

Inter edificij sp̄ualis officinas hospitū
prior dom; occurrit. q̄ p̄gris pat; mēs
hospitalitatis officō fungit̄ cum deliquē-
tium fratrū culpis benigne opat̄. Habet hec do-
mus ministros suos qui hospitibus seruiāt. Pulsā-
ti em̄ p̄grino caritas apit̄. m̄ratem hilaritas reci-
pit. receptum affabilitas dēinet. esurientē collatō
pascit. fesso humilitas seruit. hec reuerēti filiō pa-
ter familias exoluit. sic & sp̄itualitū p̄m pietas.
(q̄ quasi paterno affectu p̄sident subiectis) delin-
quentē discipulū cum p̄ penitentia redierit longe
venientē vidz opatiendo. occurrit indulgēdo. am-
plectit̄ familiarē sibi faciēdo. Occidit viciū carnis
mortificatōem p̄dicando. chorz ordiat̄. symphonā
tangit̄. morū p̄cordiā & vnitatē edocendo. Inui-
tat igit̄ pietas despantē. trahit caritas inuitū. mi-
sericordia pacificat p̄dicatō instruit. Mor; concor-
dia facit amicum p̄ximū humilitas deo. s; dū hec
fiunt. timeo ne frater ille qui foris erat supueniat
& dicat. Pater tot annis seruiō tibi rē. Reuera il-
le dicit̄ extra domū esse p̄passionis qui nescit bene-
ficiū p̄solatōnis. qui tātum nouit increpare non
obsecrare. sic tamen t̄panda est misericordia regen-
tis ne impunita remaneat culpa delinquentis. Sed
quādoq; sp̄itales p̄res quosdā d̄linquentes recipi-
unt. quos fratres despiciūt. domū p̄passionis itra-
re dedignant̄. & sic extra moriunt̄. & qui fratrib;
opatī debuerāt crudeliores p̄lati fiunt. Quē p̄ditā
xps ad causas violentie manu nō rediit. sed hu-
meris p̄p̄rijs impositā reposauit. sic & angeli sup
vno peccatore penitentia agente gaudent. Qui d
igit̄ carissimi. concordāt angelus & creator dum
quertit̄ peccator. & frater fratri dedignat̄ cōpati
cū pater sp̄itualis misericorditer n̄ ignoscit filio
delinquenti. Qui iacet non erigit̄. nisi qui iacent ē
erigit inclinet̄. tales quādoq; erigunt̄ p̄ amorem.
quādoq; p̄ timorem. amor erigit. trahit & sustentat
Timor cogit̄. erigit. sed cruciat̄. nec tamen nimis
p̄cat amor. nec nimis terreat timor. sed sic amorē
timor comitet̄. vt n̄ timor odiū p̄iat. neq; amor
negligentia patiat̄. Hinc p̄ beatū iob dicit̄. Cum
federem quasi rex rē. **LI. De capitulo
& labore manuum.**

Sicut autē fratrū multitudo vt errata cor-
rigat. statutis horis ad capitulū cōfluit
sic etiam mentis ratō cogitatōes diuer-
sas ad secretum cordis quādoq; duocat vt incorri-
gibiles eiiciat. corripiat īquietas. negligentes emē-
det. instruat simplices. mitiget iracūdas & vo-
luptuosas restringat. pigras excitet. consolat̄ pu-
sillanimes. doceat idiscretas In hō sp̄itali capitulo
abbatis locū possidet ratō. p̄ficiēcia culpas accusat
supbia reatum defendit. īnocēcia p̄ficiē. hūilitas

seipsa iudicat. arrogantia vero alios iudicare non
desinit. more puerorum fratrum vicia preceptis tra-
dicunt. more vero simplicium virtutes obediunt. seipsas
enim quibus virtutes inuicem accusant. accusat. misericordia enim iusti-
cia. iusticia vero misericordia. humilitas honestate. honestas
humilitatem. Cum agit misericors remissus. iustus
seuerus. humilis prius. honestus abundantius. Quasi
ad suscipiendam disciplinam denudat. quoniam per confessionem
vitiis occulta manifestantur. Post capitulum ad labo-
rem manuum fratres egredi solent. sic post quietem
contemplationis egreditur animus ad labores necessita-
tis. Egreditur a contemplatione celestium ad meditatio-
nem scripturarum. & ibi priorum amore tractus &
penarum timore tactus descendit ad suorum memoriam
delictorum. quod dum culpa propriam cognoscit. aliene ci-
tius ignoscit. & ideo descendit ad operationem proxi-
morum. inde vero pergit ad agenda curam eorum.
sicut cum aliquis egreditur de thalomo in domum.
a domo in porticum a porticum in vicum. a vicum in agerem.
In contemplatione igitur quies est. in ceteris labor.
In meditatione scripture laboramus. timentes ne
per misericordiam iustorum amittamur. in memoria delictorum ne cum
damnatis simus. in operatione vero proximi labor est
cordis in agenda cura eorum labor operationis. in oro-
monemur. in alio docemur. in tercio monemur. in
quarto meremur. Monet enim scripta quid agere
debeamus. Exit etiam animus in ortum ut videat or-
tolanum christum qui plantat germina virtutum. Exit
& olera rigat. id est. fragilitatem carnis lacrimis deple-
rat. sed sicut sol post pluviam clarior fulget. sic
christus post irrigationem lacrimarum benignior apparet.
Egreditur iterum ad ficulneam ut stercoreis cophimum
mittat. id est. ut memoriam peccati fetentem reddat. In-
trat & in vineam ut circumfodiat eam. ut succidat sar-
menta. id est. superfluitatis incrementa. ut quod luxuriat in
palmetibus. abundet in fructibus. Egrediamur in
quit in agrum. Egreditur animus a contemplatione ad sui
circumspectionem. a cura sui. ad agenda curam proximi.
ut fiat ager virtutum. qui prius erat veprium & spira-
rum. Comoremur inquit in villis. id est. in illis qui sunt
villa. id est. rudes & tardi ad percipienda documenta
curie christi. Inordinati enim qui non querunt edificatio-
nem mentis. sed repletioem ventris. terrenis inhiant
terrena sapiunt. In his igitur necesse est ut faciamus
moram et per doctrinam. per disciplinam. Mane surgamus
ad vineas. id est. non pigni sed predeces exemplo & ope-
ratione.

LII. De refectorio.

Interior homo in refectorio sancte medi-
tationis potat vino operationis. & diu-
sorium exemplorum saginat ferculis. In hoc
ergo tres ponuntur mensae. tres intellectus. diuine scri-
pturae. scilicet. historialis mysticus & moralis. In prima ci-
bus est grossior. in secunda subtilior. in tercia dulcior.
Prima pascit miraculis. secunda figuris. tercia verbis.
Res miraculorum corroborat fidem. impletio scriptu-
rarum spiritum. doctrina morum caritatem. Ponunt itaque
mensae ponuntur & panes. Afferunt enim moyses & spiritus
apostoli ordeaceum. helias subinericium. Ordeum ve-
tus testamentum. Per spiritum designat panis lacrima-
rum. per subinericium designat vita peccatorum. Mini-
stri apponunt diuersa genera vini. stephanus. scilicet. vi-
num passum. elias aqua mixtum. Inebriantur duo
noe & loth. noe requies. loth vero declinatio iter
pretat. Qui querunt requiem carnis inebriantur vino
aqua mixto. qui vero requiem mentis vino passum.
Apponit paulus olera. tres pueri ministrant legumi-
na. paulus infirmis. olera proprie fragilitatis. igne co-

cta paupertatis assignat. Tres vero pueri per legumi-
na delicatis dant exemplum seruandae sobrietatis. Se-
quuntur autem tria generalia fercula carnis. Abel agnium
Abraham arietem. Iosue vaccam apponit. In agno sim-
plicitas cordis. in ariete fortitudo operis. in vacca
lacus perfectionis. Non sit autem in nobis simplicitas si-
ne discretione. sed simus sicut illi qui ut nubes vo-
lant. prudentes sicut serpentes. & simplices sicut colu-
be. Ne sit nubes sine pluvia serpens sine prudentia
columba sine simplicitate. sed careat columba felle.
serpens veneno. nubes siccitate. ut sit simplicitas
iusti sine amaritudine. prudentia sine malignitate.
doctrina sine vanitate. Post carnis fercula tres
piscium diuersitates apponunt. scilicet. pisces de mari. de
flumine. de stagno. Pisces de mari seculares. de flu-
mine doctores. de stagno claustrales. Tales enim
apponantur qui squamas & penulas habeant. id est. aspi-
ritatem recte conuersationis & alas contemplationis. Pi-
scis de mari cornelius fuit. de flumine paulus. de sta-
gno maurus. Apponit igitur petrus ad mensam cor-
nelium. ananias paulum. benedictus maurum. Cum
enim leguntur opera cornelii. conuersio pauli. vita mauri
quid aliud agitur quam eorum exemplis animus saginetur.
Huiusmodi igitur pisces sunt comedendi. id est. vita &
moribus imitandi. Imitandus est ergo cornelius fides
& ope secularibus. paulus vita & doctrina docto-
ribus maurus humilitate & obedientia claustrali-
bus. Afferunt & moyses diuersas ferculorum species. mel
scilicet de petra oleumque de saxo durissimo. Petra erat
christus ante passionem. propter patientie firmitatem. saxum
vero durissimum postea propter immortalitatem. Per
mel ergo designat melliflua doctrina christi. Effusio
olei est remissio peccatorum per gratiam spiritus sancti. Si
habes igitur apud te vas mundum. accipe mel de petra.
Ait enim. Discite a me quia mitis sum &c. Ecce mel
humilitatis. cum dulcedine mansuetudinis sicut mel
concordat in perfectionibus medicine cum omnibus di-
uersitatibus specierum. sic ex humilitatis dulcedine co-
diuntur omnia genera virtutum. per butyrum vero de ar-
mento signat in patriarchis & prophetis doctrinae
spiritualis pinguedo. per lac de ouibus. innocentia cor-
dis in simplicibus. Unde & propheta ait. Et pauit
eos in innocentia &c. ad cor pertinet innocentia. ad cor-
pus opum mundicia. hoc lacte debemus pasci. hac
lana vestiri. In adipe vero agnorum & arietum designa-
tur in placis dilectio fratrum. Hi enim dicuntur filii ba-
san. filii pinguedinis. in quo demonstrat dulcedo
caritatis. Per hircos cum medulla tritici peniten-
tes imitantes passionem christi. Sanguis vero vult me-
racissime sanguis est christi. nulla peccatorum fece tur-
batur. Qui igitur usque ad effusionem sanguinis pulis
resistit. quoniam pro nobis saluator bibit per calicem ca-
licem bibentes reddunt. Unde propheta. Quid re-
tribuiam domino &c. Sunt & alij cibi egyptij summope
vitandi. quia noxij. alia scilicet cepe & porri. hec filij
israhel in deserto cum ollis carnis suspirabant que
tamen omesta graui. et inflant. ventositatem generant
cerebrum turbant. oculos grauunt. lacrimas prouocant.
Egyptie carnes sunt mundane delectationes in quibus
infirmities anime latent. quia postea per effectum
& operationes exteriores appareant. inflant enim elatio.
ventositatem generat verborum inundatio. turbat
cerebrum iracundia. oculos cordis grauatur inertia
ut igitur sanus viuas. noxia deuicias salubria sumas.

LIII. De dormitorio.

Orest mentis tranquillitas anime dormitorij
nuncupari. in qua ponit lectus scientie.

substernitur fenum carnis. carpit somnus pacis. Quattuor solent inquietare pacis somnū. vxor hostis. seruus. & vicinus. Cum igitur dyabolus eiicit mundus subijcit. caro affligit. proximus diligit. quod aliud agit nisi quod pax ex omni parte stabiliat. ut sic salomon in circuitu pacem habet. qui non turbat memoriam preteritorum delictorum. nec inquietat desideria futurorum non frangit aduersis. non eleuat prosperis. De falsa pace dicit. Pax pax & non est pax. Dum enim inter seculares pacem querimus. dum discordes ad concordiam reuocamus estimat quod pacem inter nos habeamus. dum in vestimentis omnium foras eximus. & intus quasi lupi rapaces gregem simplicitatis fratrum lacerando dissipamus. pacem simulamus sed non habemus. Cohabitatione siquidem pax vera cognoscitur. scilicet quod lingua vel habitu exteriorum simulatorie loquuntur. Dicunt enim quandoque lingua & habitus. pax pax. si autem querat animus. respondet quod non sit pax. Cum autem habitus cor & lingua concordant pacem seruatur. ubi vero lingua dissoluta discursat. pacem soluit. Filii dan prouidentes sibi sortem hereditatis designant quosdam de seculo prouidentes sibi ad habitandum domum uersionis. Inueniunt ergo ibi ephor quandoque. id est habitum religionis. & cum eo sculptile. id est pueri operis. & efflatile. id est fabulationis. Cum enim fieri debet conflatile metalli species circumpositis follibus ponit in igne. sic euenire solet dum sumus in aliquo loco ueniunt ociosi fratres. ponunt in medio metallum. id est materiam rumorum. Aerem folles emittunt & attrahunt cum rumores audiunt fratres & dicunt. Audi ibi tumultus follis id est dissensus impatientium. mouent cineres. quia cito turbantur leuiiores. Crescit flama dum succendit ira. volant scintille. id est verba discordie. sic cum aaron fecisset vitulum efflatilem a filiis israel petijt maiores. Inaures sunt rumores. Ex his igitur procedit vitulorum petulantia. qui si procedat aufert nobis rectitudinem viam. Non enim grauitur incedit. sed ludendo discursat. Cum igitur aliqui de seculo ad domum religionis ueniunt & hic inueniunt. domum michae se repisse credunt. Micheas interpretatur quis est hic. Dum autem inueniunt ephor. id est habitum uersionis. & conflatile. id est verba detractationis. exeunt quandoque & recedunt. & admirantes huiusmodi uersionem. quis est hic dicit. Multi siquidem istorum societate peiores fiunt. Multi vero ab eis descendentes ad meliora transcendunt. iob in puluere. sanson in gremio mulieris. petrus in praesidio carceris. paliticus in grabato iacuisse referunt. Dormit in puluere qui gaudet leuitate. per puluerem enim designat leuitas. Per gremium mulieris voluptas per profundum carceris ignorantia cecitas. per grabatum palitici conturbatio fratris dissolutio. Excute ergo de puluere. consurge de gremio mulieris. solve vincula colli tui. tolle grabatum tuum & ambula.

.LIII. De oratorio & modo orandi.

De domitorio tranquille mentis transire debemus ad oratorium pie deuotionis. cum igitur oramus assistentes coram summi iudicis maiestate insinuemus miseriam. captemus beniuolentiam. postulemus veniam ut respiciat miseriam misericordia. beneuolentiam diligentiam. veniam gratiam. Ad insinuationem miserie pertinet memoria opprobriorum. ad captationem beniuolentie memoria liberationis. ad postulationem veniam memoria iustificationis. Tria sunt autem quibus opprimimur. videlicet captiuitas carcer & infirmitas. In captiuitate siquidem uidetur locum. dum in egipto sumus. tempus. quod diu male viximus.

pondus laboris. quantitas operis. crudelitas exactoris. premaxia pharaonis. De his vero que ad carcerem pertinent. dicit propheta. sedentes in tenebris. Sedent in tenebris qui morantur in ignorantia proprie fragilitatis. Sedent & in umbra mortis. ipsa est ymago future damnationis. Mendici sumus. quia proximum res quas habere non possumus. desiderio & affectu animi medicantes occupamus. In hac autem medicata ferro ligamur. quia duris & opprimentibus culpis aggrauamur. Ad infirmitatem uero pertinent quattuor. de quibus propheta ait. Esurietes & sitientes. Esuriunt & sitiunt infirmitati corporis. abhominantur & fastidiunt sanitati. ueniunt. esuriunt curiositate. sitiunt uoluptate. abominantur & fastidiunt uerbum dei. In fame igitur & siti generatur desiderium tormentum. in fastidio nouimus esse defectum. In se ergo per se deficiunt. quia sibi non sufficiunt. Ne igitur in seipis omnino remanentes deficiant in deum perficiant. De talibus enim dicit. Clamauerunt ad dominum cum tri. Insinuauimus ergo miseriam. captemus ammirationem dei beneuolentiam. Ipse est enim de quo dicit. Eduxit eos de tenebris. Laudanda est igitur potentia. annuntianda sunt beneficia liberationis ut captemus beniuolentiam liberationis. Ipse enim eduxit nos reduxit. deduxit & induxit. de carcere ad patriam per viam rectam in ciuitatem habitationis. ipse eripuit me de inimicis meis fortissimis. Fortes inimici sunt uicia carnis. fortiores uicia mentis. Fortissimi uero sunt dyaboli. Hi autem qui me oderunt sunt falsi fratres qui michi detrahunt. Ab his eripuit me dominus per patientiam vincendo malicia. Scriptum est enim. In patientia uestra pos. a. v. c. .LV. De reconciliatione penitentis.

Insinuata est itaque miseria nostra penumerationem tribulationum. capta etiam beniuolentia per recordationem beneficiorum postulanda est uenia de perpetrata peccatorum. Vestigis igitur pedum patris iudicis obuoluit clamabo & dicam. Operi manu t. p. d. c. Osculabor igitur pedes domini ne moriar per culpam. erigam me ad osculum manuum ut bonis operibus uiuam innoxius pedum summis talibus & manibus repletis. extendam me ut osculum oris sumam. Osculum oris est reconciliatio generis humani facta per incarnationem mediatoris. Ad pedes igitur agnoscat miseriam. ad manum datur uenia. ad os gratia. Hoc est marie suspirium. iste est labor marthe ille iohannis amor. hic plorat maria. ibi martha conuerit. illic iohannes quiescit. In his tribus possunt denotari tres animi affectus. id est penitentium propriam miseriam. agentium penitentiam. querentium gratiam. Affectus cognosces per effectus. Maria enim lauat pedes domini. non effundit aquam de uasculo. sed de oculo non panno tergit sed crine. in quibus mundo placuit in his deo seruit. Tria similiter possumus assignare in martha. sollicita est ne quod agit fiat pigre. turbatur ne fiat tepide. querit ut adiuuetur ne fiat tarde. Tales enim debent esse effectus penitentium. Nota iterum in iohanne tria. carnales ut autem nuptias deseruit. supra pectus domini in cena recubuit. pendenti in cruce cum maria matre eius pensatus fuit. Querit igitur donum gratie per effectum mundicie. per exhibitionem penitentie. per assiduitatem frequentie. mundicia siquidem uidet deum. presentia tangit. frequentia cognoscit. Confidant in his qui uoluptates euaserunt carnis. qui in pectore ecclesie requiescunt. qui dominice passioni quotidie deuoti assistunt. Confidat etiam in his sed ante alios iuuenum

munda societas. qui p omnia placet mudo. & tam mundum fugientes seruiunt deo. In hac siquidem etate flauescunt carnes. caro nitescit eburnea oculorum gemmis facies rosea decozant. valitudo corporis vires subministrat. iuuenilis etas longioris vite spaciū reppmittit. Tunc em̄ viget ratio. tunc est visus acutior. auditus promptior. incessusq; rectior. vultus iocundior. Qui igit̄ in hac etate se deo sociat. p̄m̄ium iohannis expectat. Tales offerunt hostiā viuente immaculatā non aure. nō oculis. non pede. non cauda carentē. Audiat hoc senum fera puerio quibus ex defectu senectutis aures obturant. turbant oculi. & ut cuncta breuiter pstringā. ipse in se p se deficiūt. Hi n̄ offerūt agnū immaculatū. sed ut ita dicam porcū spurcatū. licet em̄ porcus in immundicijs. sic senex iacuit i vicijs & sicut porcū s filiquis pascit. sic & senex fabulis & rumoribus delectat. Simul autē quādoq; & cōuertit̄ & morit̄. & ideo hoc sacrificiū caude caret officio. in hoc vite spaciō. nisi forte dicas q; habuerit caudā in capite. i. p̄ncipiū puerionis in fine. Amant huiusmodi senes heredes quos dēliquit quādoq; carnaliter. insipienter eneruit. Nimis em̄ carnaliter diligunt. quos adhuc spiritaliter cōuertī nolunt. Amant insipienter. quoniam hoc qd p̄uise acq̄sierunt. p̄uersis relinquit. Eneruit iterum illos amat. quoz damna & tribulationes nō equanimiter portat. **LVI.** **De lectulo cōtemplatōis.**

Amauit iohānes dulciter & fortiter. quia sicut clauus clauo expellit. ita dulcedine dulcedinē. spiritali carnalē expulit. Amauit sapienter quia nemo prudentiū diligit. q; qui cōsilio sapientie & veritatis seipm̄ omittit. Fortiter amauit. quia pendere in cruce dom̄no dilect̄ cū dilecto amozari non dubitauit. Habet itaq; mundicia dulcedinis affectōem. p̄sentia sapientie discretōnem. frequentia patiētie p̄passionē. Caue igit̄ ne cōsentias carni blādienti. ne credas mudo decipiēti. ne cedas dyabolo psequēti. sed oppone vitā xp̄i falsis p̄missionibus. quia teipm̄ xp̄o credidisti. p̄pone virtutē p̄secutōnibus quia crucē xp̄i nō erubuiti. Delectare itaq; in pulcritudinē mundicie. i. rectitudinē iusticie. in fortitudinē patiētie. Hic est lectus p̄tēplantiū. hic requiesces. hic dormies. Tria sunt autē que huius quietis pacē p̄turbāt. p̄anoz immundicia. i. carnis spurcicia. somnia. i. mūdāna gaudia. lecti duricia. i. impatientia. In duro siquidem lectulo iaces. dum tribulat oīs asp̄itatē patiēter sustinere non vales. Ad abluēdos huiusmodi p̄anos lectuli maria magdalene p̄buit aquā. eosdem extersit martha manib; ut siccarent. Accendit iohannes ignē. Conueniūt ergo hec tria ad faciēduz mundiciā. videlicet aqua manus & ignis. i. meror labor & amor. Aqua siquidem abluīt sordes. man; exprimit. ignis desiccāt. **LVII.** **De claustro celesti & eius dispositōe.** **Ex libro quarto.**

In celesti hierusalē claustrū p̄fecte beatitudinis ponit̄. qd quattuor generalib; officiis vndiq; munit̄. ut oēs. ut abundes. ut reficiaris. ut quiescere possis. Pax eterna p̄similitudinē quasi oratoriū esse dicit̄ esse. quia qui vmcula seu carcerez mundi huius euaserūt ad illud cōfugiunt. ut saluent̄. Cellariū vero abundātie suauitatis diuine sequit̄ refectoriū satietatis eēne sed licet in pace sis. licet abundes diuitijs. licet

fruaris ad libitum possedis. nihil tamē p̄desit. nisi quiescas in dormitorio trāquille mentis. **N**ota q; huiusmodi officine non discoopunt̄ ventozū turbine. non adnichilant̄ vetustate. sed incolumes & integre pmanēt sine fine. ut sit pax sine p̄turbatōe abundācia sine diminutōe. satietas sine fastidio. quies sine tedio. Qui igit̄ ad illud claustrū p̄fecte beatitudinis puenire d̄siderat necesse est ut adhuc in domo p̄batōnis manens. ordinē p̄dicti claustri diligēter addiscat. Domus siquidem p̄batōnis est vita regularis. In hac domo discimus quid i futura facere debeam; hic p̄bamur. ut ibi recipiamur in hac em̄ domo habemus xp̄m māgistrū nouicōz claustrū p̄fecte beatitudinis in quadrio ponit̄. ut ex omni p̄te firmitas equalitatis in ea teneat̄. ne eleuetur p̄speris. ne frangat̄ aduersis. ne de p̄teritis doleat. ne de futuris aliquid sinistri p̄se p̄tingere p̄timeat. In claustro angeli residēt. ut i eodēz eterne felicitatis ordinē p̄seruent. diuine et lectōi sapientie studēt. Nec retrahit eos aliqua necessitas corporis. nec aliquod īpedimentū laboris. viriditas p̄atelli qd est in medio celestis claustri oculus suoz ciuium recreat. & eos semp sua nouitate cōfortat. Nichil em̄ vetustum aut transitoriū erit. s; semp nouitate sue viriditatis abq; dubio p̄manebit. In medio p̄atelli ponit̄ lignum vite. ut vita sit in amenitate. Est em̄ vite lignum sapientia dei patris. fructus eius salutem p̄seruat & vitāz p̄stat. A q̄busdā querit̄. utrū silentiū in celesti claustro ad horā vel p̄tinuum teneat̄. At em̄ iohānes in apoc. Factum est silentium in celo quasi media hora. Celus est anima iusti que ad eterna sublimia p̄subleuatōem p̄templatōis surgētēs ab infimis cogitationū tumultibus p̄mit. & intra se deo qd dam silentiū facit. Sed quia hec quies mētis i hac vita non potest esse p̄fecta. nequāq; hora integra factum in celo silentiū dicit̄. sed quasi media plēa seruat̄. Cum igit̄ homo ad aliud beatū silentiū future beatitudinis puenierit. quid petat vltērius nō habebit. Tunc em̄ silebit iniquitas. abundabit caritas. nec quicq; ibi deficiet. ubi vnusquisq; omnia habentem in se habet. Tunc em̄ erit deus omnia i omnibus. nichilq; deesse poterit. quando abbatīs more dei sapientia omnib; omnia p̄uidebit. ibi n̄lus in suo ordine deficiet. quoniam in libro diuine sapientie in quo scriptus est ordo nature. vnusquisq; legat̄. **LVIII.** **De richardo p̄sienfi & scriptis eius.**

Quia idem tempus floruit magister ricardus sancti victoris p̄sienfis canonicus. qui in libris & tractatib; varijs mltā eclesie sancte vtilia descripsit. Inter quos eminet d̄ sancta trinitate libri septem. i. quibus iudicō meo cunctos qui ante ipm̄ de hac materia tractat; mltiplices ediderūt p̄babili ratōnū inductionū siml̄ & dulcedine quādā ac venustate sermonis excessit. Scripsit nichilomin; idem ricardus de p̄templatōne pulcherrimū libz de patriarchis iticulatū. Aliū quoq; de mistico somnio nabuch. De arbore quoq; quā idē nabuchodonosor vidit vnū. & aliū de quattuor ventis in mari pugnātib; Aliū de exterminatōe mali & p̄motōe boni. Aliū iterū de officio eclesie. aliū de sacrificio abrahāe. Scripsit & tractatum grādem de illo verbo esaie Omne caput languidum. & aliū de illo. In die illa nutriet homo vaccam bovm. Ter ciū vero contra andream & alios in expositōe sacre scripture

ludaizantes sup illo verbo. **E**cce virgo concipiet & pariet filium etc. Aliū aut ad nouitios de illo vbo psalmi. **A**fferre domino filij dei. **S**cripsit etiā libz qui dicūt excerptōum in quo breuiter continet diuino & materia omniū sciētiarū ac series histo-
rie pcedentiū temporū & quedā morales expositiō-
nes sacrarū scripturarū. **E**t pauca quidem que ex li-
bro de patriarchis excerpti ad utilitatē legentiū
in hoc loco huic opī in hunc modū inferere volui.

LIX. **M**oralis ei? expositio de vxo-
rib? & filiis iacob. **R**icard? i libro de patriarchis

Beniamin adolescēculus in mentis excessu
Quis sit beniamin iste multi nouerunt.
alij p sciētiā alij p expiētiā. **Q**ui per
dectinā audiant sapienter. **Q**ui vero p expiētiā
libenter qui em eū expiētiē magisterio semel nos
se potuit fidenter loquēz sermo de eo quā plix?
illū satiare non poterit. **O**mnī spiritui ratiōnali da-
ta est gemia quedā vis a patre luminis. s. ratiō qua
discernamus affectō qua diligamus. ratiō ad ver-
ritatem affectō ad virtutem. **H**ec sunt due spūs
ratiōnalis vxores ex quibus oriūz generosa ples &
regni celestis heredes. **E**x ratiōne oriūz plesia re-
cta ex affectōne desideria sancta. **E**st itaqz lya af-
fectō diuina aspiratiōne inflamata ad normā iusti-
cie se pponens. **R**achel vero ratiō diuina reuelatiōe
illuminata in celestis sapiētiē ptemplatiōem se ex-
tollens rachel em visum principiū vel ovis interp-
tatur. **N**am qui de domino in bonitate sentit illū
qui est principiū omniū oculo fidei cernit. **E**t
ut ovis veraciter in simplicitate qrit. **O**mnis fere cō-
iugia lye abhorrent quia laboriosa. qui tamē i am-
plexus rachel multum suspirāt quia iocunda. **S**a-
pientiā & multum amare potes & ipa carere. **I**u-
sticiā vero pfecte diligere hoc iam est iustum esse
& omnino quāto amplius iusticiā dilexeris tanto
iustior eris. **H**abet aut vtraqz ancillam suam. s. lya
zelphā & rachel balā. i. affectō sensualitatē q illaz
egredientē pcedit & huc illucqz circūducit. **N**am
quia lya lippa est & parū videt illius manu ductō
nem sequi eam non pudet. **R**atiō vero ymaginatō-
nem quia nunq ad inuisibiliū cognitōem assurge-
ret nisi ei imaginatō rerum visibiliū formā repse-
ntaret. **S**ed quoniam ymaginatō queqz visa vel audi-
ta ad memoriā reuocat eadē itēz & iterū replica-
re non cessat. **E**t sepe cū nulla ei cordis voluntas
assensum pbeat ipam tamē more decrepiti senis
vel inueterate anus quasi narratiōem explicat nul-
lo audiente merito bala. i. inueterata dicit que i-
ueteratorū morem imitat. **Z**elpha em interpretatur
os hians. **V**inum qd sitit est gaudiū voluptatis
& quāto plus bibit tāto amplius sitit. **N**ā ad satiā-
dum sensualitatis appetitū totus mundus nō suffi-
cit. **V**idimus ergo de abaz obsequio & de vtriūqz
qz vicō. **E**st em bala garzula zelpha remulēta. **B**ale-
nanqz loquacitatē nec ipa cius domina rachel cō-
pescere potest & zelphē sitim domine sue copia tā-
ta omnino extinguere non potest. **I**taqz filij iacob
ex lya sunt ordinati affectus. **S**eptenaria igiē lye
ples septem sunt virtutes. **S**i quidē nichil aliud ē
virtus q animi affectus ordinat? atqz moderat?
Ordinat quidē ad id ad quod debet. **M**oderatus
vero i. tātus quātus esse debet. **P**rincipales ergo
affectus septem sunt qui ab vna animi affectōne
alternatim surgunt spes. s. & timor gaudiū et do-
lor amor odiū & pudor. **H**omnes cum ordinati
sunt tunc tātum inter filios iacob deputari sunt.

LX.
affectionis.

De quattuor filiis lye id est

Item prima virtutū ples est timor qui
scz nascit ex consideratiōe ppij scelēis &
potentiē iudicātis. **H**ic est ruben filij vi-
sionis quodammodo em cecus est qui peccare nō ti-
met quia futura mala non puidet. **N**on erubescit
pauitatem suā nec expauescit potestatem diuinā.
Hic primo filio crescente secūdos nascit q timo-
rem magnum necesse est ut dolor sequat. **Q**uāto
em quis vehemētius metuit penā quā meruit tan-
to acerbius plāgit culpā quā fecit. **E**t quia cor cō-
tricum & humiliatū deus non despicit. **H**ic filius
simeon. i. exaudito dicit. **Q**uāto em citius exaudiet
que ex corde pūto & humiliato pferē. humiliato
scz p timorem cōtrito p dolorē. **S**ed beati q lugēt
quoniā ipi cōsolabunt. **Q**ue aut cōsolatiō penitēti
potest esse nisi vna spes venie. **H**ic est terci? filij
qui leui. i. additus vel additō vocat quia duob?
illis prioribus supaddit. **Q**uāto em quis frequen-
tius ac vehemētius de suo reatu interno dolore af-
ficiē tāto certior ac securior de indulgētia efficiē.
Secūdo multitudine inquit dolor meozū in c. m. etc.
Et tunc incipit quedā familiaritas inter deum &
animā fieri eo qd hec se sentiat ab illo sepi? visita-
ri & dicit. **N**unc copulabit michi vir meus. **V**erū
anime sponsum deū. s. tunc nobis veraciter copu-
lamus cum ei p verum amorē inherem? ymmo ve-
ro tunc sibi nos ille onectit quādo nos quibusdā
internis pmercijs ad amorem suū accendit & arti?
astringit. **I**taqz sicut post crescētē timorem neces-
sario subortus est dolor. **S**ic vtrqz post spē natam
& quotidie pscientē nascit amor. **H**ic est quare?
filius scz iudas. i. ofitens. **I**lla em est vera cōfessio
que ex casta dilectōe cōsurgit. **S**emp inquit laus
est in ore meo. **S**emp quidē laudas si semp amas
nā non amares si non appbares. **Q**uid est autem
appbare nisi laudare. **E**t etiā ipa laudatō cōfessio
est sed hec cōfessio laudis est. **C**ōfessionē quoqz cō-
mūis iudas agnoscit quia & hec ad honorē dei p-
tinet. **E**t qui veraciter diligit libenter facit quidqd
honorē dei militare cogouerit. **M**ultū em omēdat
bonitatem dei non solū largitas sua sed etiā iniquitas
nostra. **S**i em magnum est nil pmeritis gratis
impēdere mltā quale quātumue erit tribuere bōa
pmeritis mala. **O** qualis pietas quā nulla no-
stra supare potest impietas. **A**lia em sunt que mise-
ricorditer ignoscit alia que affluenter tribuit. **C**ō-
fiteamur ergo illi & mala nostra a nobis eē. ut pie
ignoscat & bona nostra ab ipso esse. ut pseruet &
augeat. **H**oc iudas incessanter accitat ne ingrāt?
appareat vel de multa venia vel de pfecta grā.
Ideoqz recte hic filius iudas vocat q ver? amor
semp ofitet. **E**cce primi quattuor filij lye. s. timor
pene dolor penitēcie spes venie amor iusticie. **E**t
post hoc dūnit parere quia sibi sufficere posse esti-
mat cum se vera bona veraciter amare considerat.

LXI. **Q**ui rachel. i. ratiō primo suscepit
filios ex bala id est ymaginatōne.

Nato itaqz iuda. i. bonozū inuisibiliū desi-
derio exurgente atqz feruēte. rachel inci-
pit amore plis estuare quia incipit velle
cognoscere. **V**bi em amor ibi oculus & libenter
aspicimus que multum diligimus. **E**rgo qntopl?
crescit iudas. i. affectus diligendi tāto ampli? in
rachel feruet desiderium pariēdi id est studium
cognoscendi. **S**ed valde difficile est immo pene

impossibile mentē carnalē & adhuc in studijs spi-
ritualibus rudē. ad inuisibiliū intelligentiā assurge-
re. & in eis contemplatōis oculū figere. Querenti
em̄ inuisibilia nihil aliud occurrit. nisi q̄ cogitare
cōsuevit sola visibilia. Melius tamen est qualicum-
q; modo illa cogitare q̄ obliuioni vel negligentie
tradere. facit ergo quod potest & incutit ea p̄ yma-
ginatōem. que necdū videre valet p̄ intelligentie
puritatem. sicq; rachel prius habet liberos de acil-
la q̄ generet de seip̄a. Suadet em̄ ratō om̄di? es-
se qualicūq; modo vera cogitare bona. & ymagi-
naria quādā saltem pulcritudinē ac eoz desiderij
animū accendere. q̄ in falsis deceptorij bonis co-
gitatōem figere. Vide quomō etiā diuine scrip̄e
huic speculatōni alludat & humani infirmitati cō-
descendat. Res em̄ inuisibiles p̄ rerū inuisibilium
formas describūt. & earū memoriā p̄ quarundam
occupabilium speciez pl̄ritudinē mētibus nostris
imprimūt. Hinc est q̄ nūc terzā lacte & melle ma-
nantē pmittunt. Nunc flores. nunc odores nomi-
nant. nūc p̄ cantus hominū. nūc p̄ cōcentus auiz
celestiū gaudiōz armoniā designāt. In apoc. enim
iōhānis celestis hierusalē ornatus p̄ aurum & ar-
gentum & gemmas p̄ciosas multipliciter describi-
tur. & scimus quia nichil talium est ibi p̄ speciem
vbi tamē totum est p̄ similitudinē. In om̄ibus his
habet bala vnde domine sue seruiat. quoz ei mēo-
riam p̄ voto representat. Nunq̄ em̄ ymaginatō ra-
tōni velior esse poterit. q̄ cum ei in tali obsequio
deseruit.

LXII. De duplici ymaginatōe
Sed sciendū q̄ ymaginatō alia bestial' est
quādo. s. p̄ ea que paulo ante vidim? vlt'
fecimus absq; vlla utilitate & delibera-
tōne huc illucq; vaga mente discursamus. hoc eti-
am & bestia facere potest. Alia vero rationalis q̄
scz ex his que p̄ sensum corporeū nouimus. aliq̄d
ymaginabiliter fingimus. Verbi gratia aux & do-
mum vidimus. aureā domū nunq̄ vidim? aureaz
tamen domū ymaginari possumus si volum? hoc
vtiq; bestia facere non potest. soli rationali creatu-
re hoc possibile est. huiusmodi ymaginatōne sepe
vtemur. cū que sint future vite bona vel mala dili-
gentius rimamur. Nunq̄ hic sola mala. nunq̄ hic
sola bona sed p̄mixta simul & bona & mala. Item
hic sicue nec sola. sic nec summa inuenimus. Ibi ve-
ro & summa & imp̄mixta bona vel mala esse non
dubitamus. Quoties igit̄ ex multis bonis vel ma-
lis que in hac vita sensus corpore? expiē. quale. s.
vel quātum esse possit illud future vite summum
bonum siue malū colligiē. Et ex hoz ymaginatōe
quēdā futuroz ymago figurat̄. Talis vtiq; yma-
ginatō rationalis esse quincit̄. & ad balā & rachel
ptinere videt̄. Ad balā ptinet inquātū ymaginatō
est. ad rachel inquātū rationalis. Talis itaq; p̄les
& ymaginatōis est p̄ natiuitatē. & ratōis p̄ ado-
ptōem. Ex bala nāq; nascit̄. sed p̄ rachel moderat̄.
Neminē autē cōturbet q̄ & matre & p̄lem ymagia-
tōem appellem. sed hoc volo esse inter matre & fi-
lium quod est inter instrumentū & actū. & sepe
instrumentū & eius actōnem vno nomīe appellā?
Nam illud qd videmus & illud quo videm? vñ
vocam?.

LXIII. De duobz filiis bale
Rationalis ymaginatō alia est p̄ rationem
disposita. alia intelligentie p̄mixta. Illa
vtemur quādo scdm̄ visibiliū rerū cogni-
tam specie ad inuisibiliū cognitiōem ascendere niti-
mur. in illa est ymaginatō non sine ratōne. in ista

intelligentia non absq; ymaginatōne. Isti sūt duo
filij bale. quoz p̄mogenitus dan dicit̄. posterior ne-
ptalim nom̄ inat̄. Ad dan itaq; specialiter p̄t̄et cō-
sideratō futuroz maloz. ad neptalī speculatō fu-
turoz bonoz. Dan nichil nouit nisi corpalia. sed
ea tamē rimat̄ que longe sunt a sensu corporeo re-
mota. Neptalim p̄ rerū visibiliū formā surgit ad
rerū inuisibiliū intelligentiā. Infernalīa em̄ tormē-
ta longe a sensu corporeo remota non dubitamus
quia vbi vel qualia sint videre non possum? Sed
cum hec quoties volumus p̄ ministeriū dan p̄ ocu-
lis cordis habemus. Nemo em̄ fideliū cū infernuz
flamāq; gehenne. tenebras exteriores in scripturis
legit hec figuraliter dicta credit. sed ista veracitē
& corporaliter alicubi esse non diffidit. Recte er-
go hoz cōsideratōez ad dan specialiter iam p̄t̄ere
diximus. vbi sola ymaginatōne opus habemus. q̄
uis eā in tali negocō non sine ratōis dispositōne
tractemus. sed cū terzā lacte & melle manātē cele-
stis ir̄lem muros ex lapidibus p̄cios portas ex mar-
garitis. plateas ex auro legerit. Quis sanī sensus
hoc iuxta literā accipe velit. Vnde statim ad spi-
ritalē intelligentiā recurrit. & quid ibi mysticū cō-
tineat exquirat. Multa tamē que etiā de tormentis
maloz scripta sunt mystice sunt accipiēda. & mltā
d future vite bonis q̄uis corpalia d̄scribanē spūa-
liter sūt intelligenda. Illa autē p̄sideratō meditati-
facilius occurrit. que in sola ymaginatōne p̄sistit.
Nā illa que cum intelligentia p̄misceē quāto subti-
lior tāto difficilīus inueniē. Vnde est q̄ dan p̄or-
neptalim vero posterior nascit̄.

LXIII. De officio dan.

Hoc autem valde notabile est q̄ dan secū-
dum p̄sentium rez ymaginatōem veraz
representat rerū futuraz ymaginatōem fi-
ctam. Neptalim vero sepe p̄descripte rei ymagia-
tōem fictā. surgit ad intelligentiā verā. Non enī
licet de futuris bonis p̄ spūalem intelligentiā aliq̄d
falsum fingere. q̄uis absq; culpa sit tormēta malo-
rum multo plus aliter q̄ sunt p̄ ymaginatōez cer-
nere. Quis em̄ ea omnino put sunt in hac vita cō-
templari sufficit. sed quisq; ea p̄ arbitrio mētis nō
qualia sunt. sed qualia fingere nouit figurādo ea
describit. Vnde fortassis hic talis filius dan id est
iudiciū vocat̄. quia in tali representatōne nō expien-
tie documentū. sed sue discretōis sequit̄ arbitriū
Est tamē huius nominis alia ratō. Sancti etenim
viri quotiens se sentiunt turpibus cogitatōibz
pulsari. solēt in ip̄o etiā cōtemptatōis aditū futura
tormenta ante mentis oculos ponere. & p̄ p̄sidera-
tōem pene vlciscunt̄ & damnāt blandimēta culpe
Quia ergo p̄officiū dan illicitas cogitatōes dep̄-
hendimus. arguimus. damnā? recte dan. i. iudi-
cium vocamus. Sed quid hic de turpibus cātum
cogitatōibus loquimur. q̄nquidē vane & inuti-
les p̄fecti viri non leuiter abominant̄ p̄pter illud
Ve qui cogitatis inutile. & illud spūsanct? disci-
pline effugiet fictum. Quid queso fiet de his q̄
sentimus non sine quodā illi cito affectu. quando
spūsanctus aufere se ab his q̄ sunt sine intellectu
Mulcorū em̄ est sc̄pos reprehendere de puerlo ope-
uel de praua uoluntate. pauci uero sunt q̄ sc̄pos
diuindicet de inordinata cogitatōne. sed qz p̄fecti
viri hoc faciūt. iacob p̄cipit dicēs. Dan iudicabit
po. s. sicut. a. t. f. Si em̄ dan populū suū districte
custodiat. si iudiciū suū diligenter exerceat. fiet
ut in ceteris tribubus raro inueniat̄ quod de iure

damnari debeat. **M**ens etenim que statim in ipsa
suggestione peccat illecebratam cogitationem. non
facile rapit in prauam delectationem. sicut & culpa q̄
phibet ante prauum sensum nunq̄ transit in actum.
Semp inueniet dan in tribu sua quod examinare o
beat. & quod iuste reprehendat. Quis in alijs pos
sit fieri ut aliquando aliqua eaz sine culpa valeat i
ueniri. **A**liarū nāq̄ culpa est in voluntate. huius autē
ordinatio sepe est in necessitate. nunq̄ enim malum
app̄bo. nunq̄ malo cōsentio. nunq̄ p̄ficio nisi ipse
voluerit. **M**alum autē p̄ cogitationem occurrere pos
test etiā inuito. sed ad dan p̄tinet exurgere. malum
statim in iudicio adducere diligenter discutere. de
p̄bsum damnare. & deceptoriam cogitationem ex
alia cōsideratione p̄cutere. **LXV.** **D**e
officio neptalim.

Sed sicut ad officiū dan spectat p̄ rep̄sen
tationem pene reprimere exurgētia vicia.
sic ad neptalim p̄tinet p̄ cōsideratōz p̄mio
rum inflammare desideria bona. **Q**uod duobus mo
dis facere cōsuevit. vtiē nāq̄ aliquando translatōe
aliquando op̄atione. **C**ompatōne quādo ex p̄sentiu
bonorū multitudīne v̄l magnitudīe colligit illa fu
ture vite gaudia. quot vel quāta esse possunt. **V**e
bi gratia inspecta sepe solis claritate cōsiderat quā
ta futura erit lux illa spiritalis. si tāta tāq̄ mirabi
lis est lux ista corp̄alis. **Q**uanta nāq̄ putas erit il
la que erit nobis cōmunis cum angelis si tanta est
ista quā habemus cōmunē cum bestiis. **Q**ualis erit
lux futura beatorum si talis est p̄sens ista lux mi
serorū. **I**tem multiplicatōe bonorū inuisibiliū cō
ijcit ex mltitudīne bonorū visibiliū. **Q**uot sūt em̄
colores. quot odores. quot saporēs. si tot delicie
corporum. quot erunt delicie spiritūū. **T**ranslatōe
quādoq̄ rez visibiliū quālibet descriptōem trans
fert ad rerū inuisibiliū significatōes. **V**erbi gratia
Audit in scripturis nominari lucē mactessibilem.
Querit ergo que sit lux ista incorporea. & inuenit q̄
est ip̄a sapiētia. **S**icut em̄ lux illa exterior illuminat
oculos corporū ita illa oculos cordiū. **L**iquet er
go q̄ recte secundum vtrāq̄ interpretatōem nepta
lim dicat. quia comparatō vel quersio interpretatur.
Solet nāq̄ cognitā quālibet rerū visibiliū naturā
puertere ad spūalem intelligentiā. **H**uiusmodi ergo
speculatō que p̄ neptalim designat habet aliq̄ sin
gulare valdeq̄ notabile. **E**st em̄ & p̄mptior i me
ditatione. affabilior in sermone. **V**nde & p̄ iacob di
cit. **N**eptalim ceruus emissus. **C**eruus p̄pter cur
rendi facilitatē. emissus p̄pter curatōis audiatem
& recte non aui volatū i3 ceruo curatōi op̄at. **N**ā
dum p̄ rerum visibiliū formā rerum inuisibiliū
naturā querit quosdā saltus dare. non autē ad ple
num volatū qualescere cōsuevit. quia in eo q̄ se
ad summa erigit rerū corp̄az secū trahēs v̄m b̄az
yma omnino nō deserit. **V**ultis audire eloquia p̄
critudinis. qualia neptalim formare cōsuevit. **O**scu
let me inquit osculo oris sui. **F**uleite me floribus
stipate me malis. quia amoze languet. **F**au? distil
lans labia tua rē. **S**ic nouit neptalim carnalia cū
spiritualibz p̄miscere. & p̄ corp̄alia incorporea d̄scri
bere. ut vtrāq̄ hominis natura in eius dictis iue
niat. vnde se mirabiliter reficiat. qui ex incorporea
& corp̄ea natura constat. **I**llud autē in eius dictis
valde est mirabile dignūq̄ admiratōne q̄ tūc fere
semp delectabilius blandiunt. quādo iuxta litere
sensum nichil sonare vident. **Q**uale est illud. **C**a
pilli tui sicut greca. nasus tuus sicut turis libani

caput tuum sicut car. **S**ed forte in huiusmodi di
ctis hoc est quod tam libet p̄lectimur quod ex
iocunda quādā ut ita dicā litere fatuitate ad spiri
talem intelligentiā pfugere coartamur. **H**ec suffi
ciant de filiis bale. restat nūc de filiis zelphe.

LXVI.

De duobus filiis zelphe.

Si p̄ zelphe debemus sensualitatē accipe
quā virtutis p̄lem potest ip̄a gignere. nī
si ut discat in rebus p̄speris t̄paliter vi
uere. & in aduersis patientiā habere. **I**sti sunt gad
& aser. rigor abstinentie & rigor patientie. **G**ad
nascit̄ prior. aser autē posterior. quia p̄z est ut tē
pantes simus ad bona p̄p̄ia. postea etiā ut fortis
simus ad toleratā mala aliena. **H**ec est gemia v̄tu
tum p̄les. quā quidē parit zelphe in dolore. verū
tamen ad magnā beatitudinē domie sue. **H**inc est
q̄ nato gad lya exclamat dicēs feliciter. & iterū
aser nascente hoc p̄ beatitudinē mea. **M**ea inq̄t nō
fua. **V**nde em̄ sensualitas exterior p̄ carnē attritē
inde cordis affectō ad puritatis integritatē repa
tur. **Q**uāta em̄ putas pax cordis est. nulla huius
mundi oblectamēta occupare. nulla eis aduersa
formidare. **Q**uid illi? gaudiū immīuat. qui etiā
de illata p̄umelia vel q̄libet p̄ssura exultat. **D**uo
em̄ sunt ex quibus cōstat gaudiū beatitudinis. ca
rere. s. eo quod nolis. & habere q̄d velis. **F**elicem
em̄ dicimus qui nil patit̄ quod nolit. & beatū cui
sup̄erūt que cupit. **I**sti sunt gad & aser. quozum
prior calcit mundanā gloriā. alter p̄pter deū liben
ter patit̄ mundi p̄ssuram. **P**rius autē semp est ut
ancilla rachel redigat̄ sub viri potestate q̄ ancilla
ip̄ius lye. si em̄ ymaginatōnis euagatō que fit p̄ in
utiles cogitatōes prius non reprimūt absq̄ dubio
sensualitatis appetitus immoderatus mīme t̄patur.
Qui igit̄ vult corp̄alium voluptatū d̄sideria tem
pere. prius assuecat carnales delicias nunq̄ v̄l ra
ro cogitare. p̄fecto quāto talia rari? cogitaueris
tanto rari. tātoq̄ tepidius ea desiderabis. **P**at̄
nichilomin? q̄ gad & aser nunq̄ adoptinos filios
lya faceret. nisi sororis sue rachel adoptiua sobolē
alidue cerneret. **Q**uis em̄ vnq̄ affectōni cordis p̄
suadere posset mundi huius p̄spera cōtemnere et
eius aduersa non formidare. nisi suggerētibz dan
& neptalim future vite tormenta vel p̄mia eterna
frequēter immo pene idēfiter cogere? aspicere.
Nunc autē p̄ assiduam cōsideratōnem futuroz ma
lorum facile ei p̄suadet p̄tēptus p̄sentium bonorū
& iterū p̄iugē p̄templatōem eterne felicitatis ista
maā ad voluntariā tolerantia p̄ssure t̄palis.

LXVII.

De officio ruben & man

Amere autē deū p̄pter seip̄m homines au
tem p̄pter deum. est rubē nūc intus mo
rari. nunc foris inueniri. **E**xit ergo tēpe
messis triticee. quādo ex impio obedientie exercet
se in opibus iusticie. **S**ed quādo ad p̄fectāz putas
obedientiā qualesceret. nisi cum gad & aser. id est
amor abstinentie & patientie. ad p̄temptū volupta
tis vel ad tolerantia tribulatōis animasset. **D**uo
em̄ sunt que solent p̄fectōem obedientie p̄pedire.
id est. ne cogamur vel amata deserere. vel aspera
tolerare. **S**ed si semel animus amoze abstinentie vel
patientie p̄fecte incaluerit. p̄tinus rubē ad omnē
obedientiā absq̄ vlla p̄tradictōne se subdit. **Q**ui
em̄ tam aduersa p̄peti. q̄ in p̄speris non delectari
ap̄d semetip̄m statuit. q̄ difficultas ei? obedientiaz
vltius minuire poterit. **S**i enim dura & aspera

queq; p dei amore etiam p memetipm appeto. cur non magis hec ex adiuncta obedientia ad maioris meriti gratia tolero. Recte ergo. post natum gad & aser rubē exire dī. qā timor dñi ex volūtaria abstinētia & patiētia ad omnē obedientiā roboratur. Sed quātus qualisq; bone opinionis odor de ipso circūquaq; spgīē. qui uulla molestia nullaq; iopia a studio obedientie p̄peditur. Hec sunt mādragore quas ruben inuenit. quas ab ipso mater eius lya accipit. quādo oblata laus affectum tāgit. Tempore vero rachel non mādragoras sed mādragorā ptem petit. Nam valde est difficile vt anim? quīs renitēs ex oblata laude non hilarescat. Absente ap̄ huc viro vix lya ptem pcedit. sed in eius aduentu eius desiderio vberius accensa nil sibi ex eis vltērius reseruari voluit. Sic mens hominis spiritali dulcedine tangit quidq; prius de humana laude occuperat libēter obliuiscit. In hunc autē modum mādragore de possessione lye vtiliter rediguntur sub rachel potestate. Nouit em̄ rachel q̄ lya mādragoris melius vti. Nam quidq; affectio cordis usurpat ad laudē sui. rectius sane ratō retorquet ad gloriā dei. Mādragore nec post natos tot lye. nec post geminos liberos bale. sed post natiuitatē filiorum zelphe statim legunt inuēte. Ad filios nā q; lye voluptates. ad filios bale cogitationēs. ad filios zelphe p̄tinet actōnes. Et quīs vera laus sit de recta voluntate. eā tamē non laudamus nisi appareat in ope. **LXVIII. De quattuor filiis ancillaz & officio eoz.**

Hoc autē de duaz filiis istarū ancillarum retinendum q̄ ex eoz vigilātia p̄scientie nostre ciuitas mire custodiē. multūq; p̄ regit. Primogenit? nāq; bale eā p̄ponit inriscus. Primogenit? em̄ zelphe munit eam extrinsec? Per dan reprimunt mala intus exurgētia. p gad repellunt mala exterius exurgētia. Ad dan p̄tinet disciplina cogitationū. Ad gad autē spectat sensuum. Debet itaq; dan euigilare ad discretōis iudiciū. gad dimicare fortiter p abstinētie exercitiū. Vni? est sedare ciuile discordiā. alterius repellere hostilem pugnā. hic euigilat cōtra ciuium p̄ditiōem. ille contra hostium incurssiōē. disciplina em̄ corporis sine disciplina cordis inutilis est. disciplina vō cogitationū sine disciplina sensuum obseruari nō potest. Vnde satis constat q̄ sine adiutorio gad qui contra exteriora euigilat. dan in p̄ponenda ciuium pace intus inaniter laborat. prius itaq; gad se accingit quādo sensuum dissolutiōem p disciplinā restringit. Tuncq; forti p̄lio dimicat. quādo desideria carnalia p carnis mortificatiōem trucidat. Assi sunt & eis fratres sui non segnes ad auxilia ferēda. neptalim intus cum dan. aser exterius cū gad. Gad itaq; & aser vigilāt contra hostes. dan & neptalim solliciti sunt circa ciues. Dan terzet nimis. neptalim fouet pmissis. Adiuuat & aser exterius fratrem suum. latus vnum p̄tegit. ille alterū defendit. Gad certat in dextero. aser in sinistro. Quātū putas aser iste abundat in diuitijs spūalium cōsolationum cuius diuitias quelibet aduersitas nō tā minuire q̄ augere solet. Nam quāto diutius p̄mitur exterius. tāto delectabilius gloriā interius. Hec sunt ille delicias quas tātum sitiūt. nō dico pauperes & ignobiles. sed etiā ipi reges & principes. Aser inquit pinguis panis eius & p. d. regib? Si em̄ gaudiū est in celo sup vno peccatore penitentiam agente. quāta tunc solennitas erit sup quoli

bet iusto p iusticia libēter moriēte. Vere aser p̄m guis panis dicit. Quā putas largus esse potest in necessitates paupum. cui supabundat pare delicias regum. quātū putas mirant. quātū ue gratulatur in eius constātia. quos viuentes adhuc in valle lacrimarū p̄mit infirmitas sua. si tātum delectatur in eius opibus illi etiā quos iam absorbuīt felicitas illa eterna. **LXIX. De ortu isachar & eius officio.**

Hostibus itaq; fugatis. ciuib? q; pacificatis. nil iā obstat vt arbitroz quim illa nostra ciuitas expiat. que sit illa pax dei q̄ exupat omnē sensum. vel q̄ sit magna multitudo dulcedis quā abscondit deus timētibus se. Est em̄ manna absconditū. & nisi gustati omnino ignotū. Vnde & ei dicit. Intra in gaudiū domini tui. Hic est ille filius lye qui ei quinto loco nascit. Est enī gaudiū (vt supius diximus) vnus de p̄cipalib? affectib?. Pro tali em̄ p̄le lya mādragoras p̄cepit vt talem filium habere possit. Mens etenim que i lau de hominū delectat quid sit eternū gaudiū expiri non mere. Recte autē post natiuitatē gad & aser lya talē filium genuit. quia nisi p abstinētia & patientia mēs humana ad verum gaudiū nō p̄tingit. Oportet ergo non solum falsā delectatiōem s; etiā vanā p̄turbatiōem excludere. qui vult d̄ veritate gaudere. Hoz autē vnum abstinendo supam? alterum patiēdo calcam?. Hic talis filius isachar dicitur. quod merces interpretat. Quid em̄ aliud tot tātisq; laboribus querimus. huius mercedis toties quasi quasdā p̄mitias & arza accipimus. quoties ad illud domini nostri gaudiū internū intramus & aliqua pte gustamus. Hāc autē degustatiōez scriptura sancta nūc gustum. nūc ebrietatē vocat. vt q̄ sit pua vel magna ostendat. pua quidē ad comparatiōem future plenitudinis. magna autem in comparatiōe cuiuslibet mundane iocunditatis. O dulcedo mirāda modicū quiddā de tāto felicitatis pelago mētibus instillas. mentem tamē quā infūdis plene inebrias. Siue inq̄ in corpore siue extra corpus nescio deus scit. Quomodo putas inebriatus erat. quō mundus ei in obliuionē venerat. qui se ipm nesciebat. Visitasti inq̄ terrā & inebriasti eā. Cur non etiā mare. quia mens que p varia desideria fluctuat. q̄ adhuc seculariū curaz p̄cella exagitat. illo torrente voluptatis non potat. quanto minus inebriat. Mare em̄ & cetera elementa semper in motu sunt. & sola terra stāte stare cetera nesciūt. Quid ergo p̄trā nisi fixā cordis stabilitatē debet accipere. Debet ergo fluctuatiōem cordis restringere. & ad vnus verū gaudiū desiderii cogitationū affectōnumq; mor? colligere. qui se cupit illo vere sobrietatis poculo inebriandū fore. Inhabita inquit terrā. & pascaris in diuitijs eius. Hec est illa terra quā iste ysachar vidit & occupauit. Multum sibi subito viluerat. qui se asinū reputabat. Multū occupauit terram quā vidit p qua ad omnē laborez fortis p̄durauit. Pene autē non plene hanc morientium terrā deseruerat. pene non plene illam viuentium terram apphenderat qui inter terminos habitabat. quia vilissimis. quia paucissimis huius vite bonis p̄tentus erat. huius terre misere extrema tenebat. quia p frequētes mentis excessus phennis vite bona p̄gustabat. illi? b̄e terre iustia tāgebat. Satagebat istam penitus d̄serere non poterat. a bibebat in illā totus intrare nec valebat. Fecit ergo quod potuit inter terminos habitauit. Mansueti

ait hē. ē. & de m. m. pacis. In illa quidē labor non est. sed ad illā sine labore pueniri nō potest. Duo sunt. terza & requies. duo contra duo. Cōtra mīseriā mentis trāquillitas. contra occupācentiā cordis stabilitas. Nullam molestiā sentire est bene requiescere. nullis occupācentie fluctibz agitari est pculdubio iam in terza morari. In terza em̄ tali requies talis. Ve michi misero qui vsqz hodie viuo sup̄ terza. vagus sequēdo occupācentiā. pfugz de clīnādo miseriā. semp̄ deest quod occupācentiā ubiqz iuenio quod fugiam. Et pculdubio terza talis non stabilitas cordis sed duricia & insensibilitas ē mētis. Sed spīritus tuus bonus dom̄e deducet me īterram rectā. qualē ysachar vidit & occupauit. eo scz qd esset ibi requies bona & ip̄a terza optia. Est em̄ fructus terre illius sublimis. mirabilis. singularis. Huius siquidem terre fructibus mens hominis sepius satiata & aliquatenus impinguata. mirādā subito ptra omnia picula fortitudinē accipit & ad omniū viciorum odiū qualescit. **LXX.**

De ortu zabulon & eius officio.

Hinc est qd post ysachar zabulon nascitur. qui habitaculū fortitudinis interpretatur. Quid em̄ p zabulon itelligim? nisi odiū viciorū. odium bonum. odium ordinatū. Hunc in nobis affectum ppheta ordinare cupiebat cum dixit. Irascimini & nolite peccare. Quid est enim peccando non irasci. nisi homines vtiliter non ad oculum amādo eoz vicijz indignari. Hunc habere se filium idem ppheta significabat cum dixit. Perfecto odio oderā illos rē. Et alibi omnē viam iniquā odio habui. Hic est ille egregius dei miles qui bella domini p̄fari non cessat. & quē v̄sitato vobis cabulo scriptura sacra zelum domini vel zelū rectitudinis appellat. Recte ergo post ysachar qd merces interpretat. Zabulon id est. habitaculū fortitudinis nascit. qd post degustatā eterne retributio. nis dulcedinē aimus ptra tēptatōnum argumēta mirabiliter roborat. suaqz subito picula pūipens dens. domini iniurias fortiter vlciscit. Hinc est qd moyses ille micissimus post. xl. dierū ieiuniū spīritaliū deliciarū relectus satietate mirifica intātum subito zelum contra fabricatores vel cultores ydoli exarsit. & statim adiunctis sibi qui domini erāt p medium castrorū de porta ad portā pcutiēdo trāfiret. & pūaricatoz triamiliā in morte psterneret. Iste est zabulon qui irascendo iram dei placare cōsuevit. qui pie sentiēdo dum hominū vicia pcutit eis quasi non pcedo melius p̄c̄. Absqz dubio nichil sic placet deo nichilqz placat deum quomodo zelus animarū. O qd multi multas ceteraz virtutū ples ex dei gratia mente ocepunt & de se genuerunt. qui hunc filium habere non potuerūt. Quaz multos hodie videmus spīritu paupes. spe gaudētes. caritate feruētes. multū abstīnētes. admodūz parietes. ad zelum tamē animaz nimis tepidos. multūqz torpētes. Alij quoqz ad custodiā humilitatis delinquētes increpare non p̄sumunt. alij ne caritatez fraternā prurbare videant. peccātes argue re metuūt. sic & alij alijs & alijs adhuc modis qd zelare p domino nolunt virtutis hoc esse fingunt vel virtutē esse credunt. Econtra multi qd agunt. ī spīritu feruoris agere se arbitrant. zelo rectitudinis. & que veracitē exequunt. nō odiū hominū exercere se putāt. sed simulāt odio viciorū. Sed seipos. queso interrogēt vtrū in veritate diligant. quos. quasi instigante zabulon tam acerbē castigāt. forte.

adhuc que sint ille spīritales delicie p expientiam scire nime poterunt. ad quas eos quos arguunt vel flagellant. suis imitare flagellis vel etiā increpatōnibus videri volunt. Iudam & ysachar p̄i? qd zabulon lyam pepisse legimus. quoniā mens que caritatis & eterne suauitatis adhuc exps est. rectitudinis normam in suo zelo seruare non potest. Caritas em̄ docet quō tractare oporteat. quos zabulon castigat. spīritualium noticiā docet que sit illa suauitas ad quā inuitant. vlt etiā appellunt qui bus exterior iocunditas interdicūt. p qua sepe zabulon urgente dūius arguunt. Iudas itaqz docere debet modum. ysachar autē causam correctōnis vt moderatē iuda fiat in spū leuitatis. & ysachar suggeste fiat causa vtilitatis. **LXXI.**

Adhuc de officio zabulon id est. veri zelatoris. Ebet autē zabulon non solum delinquentes corripere. s. etiam eos tpe tribulatōnis cōtra psequētes defensare. Alioquin ver? zelus nō est si patior est ad feriendū qd ad ptegendū. Vide ergo quō domus inhabitātes quosqz supiū ptegit. & ab omni pte eos cingit. & tamē nisi fortis & firmiter munita sit. habitaculū fortitudinis nō erit. sic pfectus zelus debet infirmiores contra aeream potestatem doctrina & oratōne ptegere & contra mundana picula vndiqz munire. & in vtroqz non solum infatigabilis sed etiā insupabilis pteuerare. semp̄ esse patior ad mala ferenda qd ad inferenda. & ampli? vtiqz dolet cum cogit eos pculpa pcutere qd cum cogit p eoz defensione pūgre. Libenter ergo se occurrētibus piculis obijcit alioquin frustra in littoze maris habitat in statōne nā si contra marina mundane pssure discrimina trepidat. nisi tempestatibus diu fatigatos. & tandem ittoribus electos blāde excipiat & benigne foueat. Sidon venatō interpretatur. p quā recte dceptōnum fraudulentia intelligit. Satagit ergo zabulon iste non solū imbecilles quosqz erigere contra furorē psequentiū. sed quoslibet etiā simplices eripe de laqueo venantiū. lingua. s. adulantū. lingua detrahentiū. seminantū inter fratres discordias. excitantiū rixas. Percingit ergo vsqz ad sidonem quoties puenit inidiatozū dolosam machinatōem siue malignoz spīritū. siue p̄fidoz hominū. Figit ergo fortitudinis sue habitaculū e regione maris in cōfinio sidonis. vt hinc vigilet contra seuiciam psequentiū. illinc contra fraudulentia inidiantiū. Cogitet ergo qui potest qualis sit hic filius? & quāta sit eius virtus cuius officio qsqz non solū seipm contra vicia munit. sed etiā alios a peccati laqueis eripe p̄tendit. Ignoro an possit hac gratia interim maiorē aliquā deus homini pferre. qd vt eius mīnisterio pueri homines in melius mutent. vt de filijs dyaboli filij dei efficiant. O qualis dos. quāta dignitas talem gratiam a deo accipe. Non decuit celestem sponsū sponse sue doteū aliam donare qd vt p acōptōnis gratiā possit multos deo filios gignere. & de filijs ire regni celestis heredes ascribere. Merito ergo zabulon nato exclamat lya. Dicit autē me dominus dote bona. **LXXII.**

De ortu dīne.

Sed nūquid post has virtutū foboles saltem dabit cuius sine peccato viuere. vt saltem post viciorū odium possit sine vicio esse. ymmo eos sepe p quos deus alioz errata corrigere disponit. ex magne pietatis dispensatōe grauitē cadere pmittit. vt ex appia culpa discant.

q̄ misericordes in aliorū correctōne esse debēant
Sed quātum putas erubescāt cum se in id vnde
 alios corripunt vel forte in aliquod ḡui? lapsos
 cōspiciunt. **H**inc est q̄ post zabulon nascit̄ dīna. q̄
 sepe nimium zelum interueniēte culpa sequit̄ re-
 recundia. sed ordinata. solum peccatum erubescere
 est ordinatā verecundiam habere. **S**ed q̄ zabu-
 lon mundū gignere meruit. frustra dīnaz se posse
 gignere credit. **D**isce prius peccatū odisse. & tūc
 illud incipies veraciter erubescere. ille pudor ve-
 rus esse cognoscit̄ quem vicioz odium p̄cedit &
 comitat̄. alioquin si i peccato dephēderis. & dep̄-
 hensus pudore infunderis. non te credo erubescere
 culpam sed infamiā. **H**abent utiqz homines pū-
 si etiā verecundiam. sed utinam bonā. utinā ordi-
 nam. **N**am utiqz si bonam haberent pueri forsitan
 n̄ esset. **P**eccatū etenim si p̄fecte erubescerēt n̄ tā fa-
 cile omitterēt. **Q**ualis putas pudor ē erubescere
 paupertatē et erubescere hūilitatē. **I**llō n̄ pudet eos
 erubescere. ad quod docendum nō puduit celestē
 magistrum de celo descēdere. **D**iscite a me inquit
 quia mitis sum & humilis corde. **A**c illi ecōtra
 magis abhominātes q̄ sectātes humilitatē. multo
 amplius erubescūt habere sordidā vestem q̄ sordi-
 dam mentem. **Q**uā mlti hodie sunt quos magis
 pudet in oratōne fecisse barbarismū oīra regulā
 p̄stiani q̄ p̄tulisse mendacium contra regulā xp̄i
Sed quid hoc istis loquimur qui sepe etiā sua crī-
 mina laetāt. quādoquidē illi etiā qui spiritalis vi-
 denē. hunc pudorē haud facile superant. **S**epe i p̄di-
 catōnis officio p̄tingit eos supbire. vnde p̄stat eos
 contra supbiam subtiliter differere. & si forte iter
 loquēduz breuē sillabā p̄ducerēt. magis eas fortal-
 sis pudet o vico oratōnis q̄ de vico elatōis. **N**ō
 est credendū hāc esse illam verecundiā quā intelli-
 gere debemus p̄ dīnā. **E**cce de carnalibus omīto
 cum spiritalibus tātum interim sit mibi sermo. **S**i
 cogiteris corā multitudīne nudo corpe transire.
 nunquid posses non erubescere. **C**ogita ergo si tā-
 tum cōfunderis. quando immunda cogitatōne in
 mente sordidaris. **C**ur te iactes amplius dīnā ge-
 nuisse & ordinatā verecundiā habere. si min⁹ eru-
 bescis pudenda cordis q̄ corpis. si magis vereris
 vultum hominum q̄ cōspectu āgeloz. **S**icne ma-
 gis est erubescēduz quod deus fecit bene q̄ quod
 tu male fecisti. **D**iligenter igit̄ cōsideranti q̄ sit ra-
 rum xl q̄ paucorū humanā verecundiā plene vicis-
 se. & solā illam que ordinata est possidere. **N**ō erit
 vnde quis ammirari debeat cur talē tā sero p̄lem lia
 pariat. **LXXIII.** **C**ur post zabulon
 orta sit.

Dina iudiciū istud interpretat̄. **H**oc itaqz
 est illud iudiciū quo quisqz a p̄pria con-
 scientia cōuenienter p̄uincit̄ cōdemnat̄.
 & digna p̄fusionis pena mulctat̄ in quo vnus idē
 q̄ est ille qui iudicat & ille qui indicat̄. **I**demipse
 qui p̄demnat & qui p̄demnat̄. **I**stud em̄ demonstra-
 tōem signat. **E**t quid aliud hec adiectō q̄ animū
 audietis in admiratōem excitat. **V**ere iudiciū mi-
 rabile in quo quāto quisqz seipm̄ ardenti⁹ diligit̄.
 tāto in seipm̄ acrius seuit. & quo sibi parci vehe-
 mentius cupit. tanto minus ip̄e sibi parci. q̄ quo
 amplius suam p̄fusionē formidat. eo acerbius sua
 quēqz p̄fusio vexat. **S**ed si hec inter alias virtutes
 digne anumerat̄. cur p̄ femineum & non potius p̄
 virilem sexum exprimit̄. **S**ed quis nesciat verecū-
 dia quālibz honesta cordis robur quantū emolliat

& q̄ sepe fortia opa p̄pediat. dum anim⁹ hominif
 vltra modum cōfundi deuitat. **E**st itaqz dīna nō
 vir sed femina. nō filius sed filia. **H**abz em̄ (vt ex
 p̄dictis apparet) zabulō impetus vastos. & ingē-
 tes gerit animos. sed sciunt tam femine q̄ viri tu-
 mentes animos blādus alloqui & iratos dulcius
 blādiri. **V**alde ergo oportunū videt̄ q̄ post zabu-
 lon dīa nascit̄. vt ex sororis leitate fr̄is ferocitas
 temperet̄. **M**ulcum em̄ p̄ omnem modū zelātis ani-
 mi impetū temperat. cum in seipō inuenit quis vno
 erubescat. **S**ed quia dīna nil virile. nil magnificū
 molit̄. tribum in populo israhel facere non merec̄.
Sed q̄uis pauida sit vt pote femina ad opa forti-
 tudinis. inuenit tamen pūda & circūspecta ad cu-
 stodiam honestatis. **E**t q̄uis nesciat placere p̄ for-
 titudinē. nouit tamen p̄ forme pulcritudinē. vñ
 nāqz est q̄ verecundos homines fere semp ceteris
 carius amplectimur. nisi q̄ in eis dum verecūdie
 modestiā. modestieqz gratiā miramur dīne quodā
 modo pulcritudinē allicimur. **LXXIII.**

De corruptōne eiusdem.

Huius rei sichē ille testis sit. quia ei tā ar-
 denti amore inhesit vt mallet omnes mā-
 res suos absqz mora circūcidere q̄ illam
 non habere. **O** q̄ multi vsqz hodie sunt. qui quod
 p̄ deo facere noluerūt. sepe p̄ amore dīne efficere
 non differunt. & pudendorū supflua que p̄ dō am-
 putare debuerant. orta p̄fusionis occasione p̄ cui-
 tando verecundie detrimēto amputare nō tardāt
 & malunt in amputandis vite sue supfluis circūci-
 sionis molestiam subire q̄ impudētes videri & si-
 ne verecundia esse. **S**ichē quippe interpretat̄ onus
 vel labor. **V**idētis quia quidqz agit̄ p̄ leticia v̄a
 totum exercet̄ p̄ leticia vana. **I**sachar laborat p̄ re-
 quie quā vidit. sichē p̄ laudis vanitate quā p̄cupi-
 scit. **R**ecte tamen non laboriosus sed labor appella-
 tur. quia p̄ suum laborē ad veram requiē nō p̄du-
 citur. **S**ichem egrediētī dīne occurrit opp̄sitqz et
 corrumpit. **I**ntegritatē ergo quā intus fortassis con-
 seruare potuit egressa amittit. **N**ā quoniā verecū-
 die venustas ab omnibus fere p̄mendat̄. laudatur
 amat̄. **D**inam egredientē & intima sua deserētē
 & que eam humiliare p̄sueuerat infirmitatis mēo-
 moriam cito obliuiscētē subito hominum laudes
 exapiunt. & eam dum fauoribz demulcēt corrum-
 punt. **V**erūtamen tunc corruptōnis sue dāna vio-
 lentia quadam potius q̄ voluntate patit̄. cū blan-
 dienti prauē delectatōni quātum potest reluctat̄
Sed quid eam sua intima deserere & ad exteriora
 euagari opulit. nisi q̄ sepe dum infirma nostra ni-
 mis erubescimus. an forte alij easdem infirmitates
 in se sentiant mirari incipimus & videmus nobis
 quoddā solatiū genus inuenisse si dephēdam⁹ nos
 in nostra saltem delectatōne vel socios habere. **I**n-
 de fit vt icipiamus alioz studia curiosius querere
 nunc vultum. nunc gestum. totiusqz corpis habi-
 tum frequenter circūspicere. eoz occulta & alioz
 reatum libenter addiscere. **D**um igit̄ dīna in alijs
 animarū statum ex signis exterioribus dephēdere
 nitit̄. quid aliud q̄ sua deserēs ad vidēdas mulie-
 res foras egredit̄. forisqz vagat̄. **E**t cum secū taci-
 ta sepe compat. q̄ multas pulcritudis sue magni-
 tudine longe atcedat. quid mirum si appetit⁹ eaz
 vane glorie vehementius pulsar. cuius impetum
 dum resistēdo repellere non sufficit. quid aliud q̄
 viribus sichem uicta succumbit. **LXXV.**

De bello fratru eius p̄tra sichem.

Quod dñe fratribus merito displicuit. meritūq; eos placare non potuit circū-
sio que non tam p deo q̄ p dīna. nō tēz
p institutiōne dīuina q̄ p verecundia humana fa-
cta fuerat. malum tamen in eis fuit iuste scuerita-
tis modum excedere. **Q**uanto sancti⁹ erat viros
q̄uis non tam p deo q̄ p dīna circūcisos ad vez-
dei cultum paulatim pducere q̄ inopinata & repē-
tina morte pcutere. **Q**ui sunt istiusmodi circūcisi
nisi mores non bona intentiōne correcti. **N**ec tam
in talibus debemus mox honesta destruere sed in-
tentiōem in utare. **E**rant ergo utiq; errāt. qui ab-
ijciunt bona opa q̄uis forte inchoata sint intentiō
ne mala. **E**rant autem ergo suorū vltiores huiusmodi
quid aliud faciunt q̄ q̄ sup circūcisos cū simeō &
leui irruentes. violenter occidunt. **G**ladius simeo-
nis expbratō. gladius leui exactō est. **S**olet enī
simeon corrupte menti expbrare vehementer malū
quod fecit. leui vero solet exigere violenter bonū
quod fieri oportuit. **H**is stimulis quorūdam mēa.
vehementer accēsa sepe incōsolabiliter plāgit ea eti-
am que nullo modo potest euitare. **E**a etiā sepe in-
choare psumit que nullaten⁹ valz osūmare. **Q**uid
est enī eos arreptis gladijs dñe amatores interfi-
cere. q̄ expbratiōne inuitabiliū. vel exactiōne im-
possibilium eo usq; non solum vires corporis. ve-
rum etiā rigore mentis attenuare. vt p hūana sal-
tem verecundia non possit se mens a suis excessi-
bus temperare. **V**nde eis recte p iacob dicit **S**imeō
& leui fratres zc. **Q**uales bellatores. qui dū for-
titer egisse videri volunt. pacis sue socios tā cru-
deliter q̄ violenter occidunt. **P**er ysachar ergo i-
telligimus gaudium pscientie. p zabulon odiū ma-
licie. p dīnam venustatē verecundie. **E**t sunt hi no-
uissimi tres liberorū lye. quos si cū quattuor supe-
rioribus annumeramus. vij. esse inuenimus. **P**rimo
itaq; ordinat timor. deinde dolor. p hos spes &
amor. **P**ost hos quattuor ordinant leticia & ira.
Nonissime autem omnium verecundia. **I**taq; nihil ali-
ud est iacob huiusmodi liberos ex lya genuisse. q̄
animū affectiōnis sue motus ordinādo dignaz vir-
tutum sobolem de seipso pcreasse. **LXXVI.**

De ortu ioseph in quo designatur gratia di-
cretionis.

Affectus autē isti tunc veraciter creduntur
boni quādo sunt non solū ordinati s; etiā
moderati. **S**epe nāq; cum discretiōis mo-
deramen excedunt. virtutis nomē amittunt. **D**uo
bus autem modis filius equitatis mensurā supgie
dicitur. aut quia circa vnum aliquid nimis extendit
aut quia ad innumera vltetiā inutilia passim dilata-
tur. **C**aute ergo circa omnes debet custodiri. vt nō
solum sint ordinati sed etiā moderati. **T**imor enī
nimis sepe cadit in despatōnem. dolor nimis in
amaritudinē. spes immoderata in psumptiōez. amor
supfluous in adulatōez. leticia supvacua in dissolu-
tōnem. ira intempera in furorem. **I**ta virtutes i vi-
cia vertunt si p discretiōem non moderant. **H**ic ē
ille ioseph qui sero quidem nascit. sed a patre plz
ceteris amat. **M**erito ergo illa virtus singulariter
diligitur sine qua nulla pquerit. nulla cōsummat.
nulla pseruat. sed sero vix talem filium accipe me-
remur. qz ad discretiōis pfectiōem nō sine magno
usu. non nisi p magna expimenta erudimur. **P**rima
nos oportet in singulis virtutibus exerceri. & qd
in unaquaq; possumus expiri. q̄ possum⁹ de omibz
plenam scientiā pēre. & de singulis sufficēter ia-

dicare. **M**ulta quidem de discretiōne legendo. mul-
ta discimus audiēdo. multa ex insito nobis ratiois
iudiciō. **V**erū tamē nunq̄ de hac ad plenum erudi-
mur sine expientie magisterio. **P**z omis sequi opor-
tet qui de omnibus iudicare debet. **S**ic dum longo
usu virtutum disciplina addiscit. quandoq; men-
diu exercitata ad plenam mox discretiōem pducit
& quasi de nato ioseph iure letat. **A**nte hui⁹ nati-
uitatem eius fratres dum adhuc omnia sine discre-
tiōne agunt. quāto vltra vires suas multa psumunt
tanto sepe deterius atq; deformius ruūt. **V**n est
sicut iam diximus q̄ post eos dīna nascit. quia fre-
quēter deformē lapsum pudoris pfusio comitatur.
Patet autē ratio cur ancillarū nulla. nec ipa quide-
lyā sed rachel sola potuerit talem filium gignere.
siquidē non est sensualitatis. non ymaginatiois. nō
deniq; ipius affectiōnis. sed solius est ratiois dis-
cernere sicut & intelligere. **H**ic est ille ioseph qui
solus inter fratres tunica talari vestit. quia sola il-
la actō ad psummatiōis talum debitūq; finis ter-
minum pducit. que p discretiōis prudentiā mod-
ratur. **H**ic est ioseph ille somniator. somniatorq; i-
terptator. quia vera discretiō in ipso tempatis ar-
ticulo inter ipa suggestiōnū fantasmata immen-
tium malorū insidias detegit. & de futuris piculis
cautos reddit. **A**ccusat autē fratres suos apud pa-
trem crimine pessimo. **V**iciū qd deus singulari-
ter detestat ypocrisis intelligit. **H**oc p ioseph dete-
gitur. quando insidians malum p discretiōem dep-
hendit & arguit. **A**d officiū itaq; ioseph spectat
cura & custodia oim fratrz suorū. disciplia singulo-
rū ad ipm dispositō gerendoz puidencia futuroz.
LXXVII. **D**e ortu beniamin in quo
est gratia ptemplatiōis.

Sicut autē p ioseph gratiā discretiōis. sic
etiā p beniamin intelligimus gratiā cō-
templatiōis. vterq; de eadē matre nasci-
tur. quia & dei cognitō & sui ex ratioe picipitur.
Longe post ioseph beniamin gignit. quia animus
qui in sui cognitōne diu excitatur plenēq; erudit⁹
non est. ad dei cognitōem non sustollit. frustra qz
cordis oculum erigit ad videndum deū qui nōdū
idoneus est ad videndū seipm. **P**recipiū & prin-
cipale speculū ad videndū deum animus rational'
est. absq; dubio inuenit seipm ad dei similitudinē
factū. **H**oc itaq; speculum nō desinit ver⁹ ioseph
tenere. tergere & indefinēter inspicere. **T**enere ne
deorsum corruens terre p amorem inherat. **T**erge-
re ne maniū cogitationū puluere sordescat. **I**nspi-
cere. ne ad yma studia intentiōis sue oculū refle-
ctat. **E**xterso autē speculo & diu diligēter inspe-
cto. incipit ei quedā diuini luminis claritas iterlu-
cere. & imensus quidā insolite visionis radi⁹ ocu-
lis eius apparere. **H**oc lumē oculos eius irradiane-
rat qui dicebat. **S**ignatum est sup nos lumē. v. t.
d. de. l. m. e. m. **E**x hac ergo visione videndi deum
flamā desiderij pcepit & fiduciam sumit. **B**eniamin
itaq; nascente rachel morit. quia mens ad ptempla-
tōem rapta quātus sit humane ratiois defect⁹ ex-
puit. **S**i enī aliqua argumētatiōe adire potuisset
lumen illud diuinum utiq; inaccessibile nō fuisset.
Deniq; apostolus gloriā ad illud se non quidem
isse. sed absq; dubio raptum fuisse. **S**cio inquit ho-
minem huiusmodi raptū usq; ad terciū celū. **A**lia
est enī dignitas spiritus humani. alia agēciā & lō-
ge alia est excellentia spiritus diuini. **A**d primū
itaq; celū pīnet cognitō sui. ad terciū pēplatiō di-

Possunt tamen illam que in hac vita haberi potest dei cognitionem tribus gradibus distinguere. & per tres celos diuidere. **A**lter siquidem deus videtur per fidem. aliter per rationem. atque aliter per contemplationem. **P**rima visio est infra rationem. tertia supra rationem. **A**d primum itaque & ad secundum celum homines sane ascendere possunt. sed ad aliud quod est supra rationem nisi per mentis excessum supra seipsos rapti nunquam perungunt. **Q**uod autem per beniamin illud genus quod est supra rationem intelligere debeamus ex matris eius morte colligere possumus.

LXXVIII. De monte contemplationis & eius ascensu.

Magna est altitudo scientie semetipsum perfecte agnouisse. mons magnus & altus. plena cognitio rationalis spiritus omnium mundanarum scientiarum cacumina mors iste transcendit omnes philosophiam & ab alto despiciat. **Q**uid tale aristoteles. quid plato. quid tanta philosophorum turba tale inuenire potuit. **V**ere si seipsos plene cognoscerent. nunquam ydola adorassent. **H**i defecerunt scrutantes scrutatio. **R**aro valde in hunc montem ascendere. sed non tanto rarius in eius vertice stare & ibi moram facere. rarissimum autem ibi habitare & mente requiescere dicitur. **Q**uis inquit ascendit in montem. aut quis descendit in montem. **M**ulti in ipsa ascensione defecerunt propter laborem ascendendi. & multi ab eius vertice ocius descenderunt propter laborem standi. sed forte iam ascendisti. nec hoc sufficiat tibi. **D**isce ibi habitare & mansionem facere. & qualicumque mentis euagatione abstractus illuc semper redire absque dubio per multam usum quodamque vertice tibi in oblectamentum. intantum ut absque ulla laboris difficultate possis ibi assidue esse. quoniam immo pena tibi potius sit alibi quam ibi moram aliquam agere. **M**ira iocunditas in hoc monte sine labore morari posse. **P**etro attestante qui tanta & tam insolita suauitate allectus exclamat. **B**onum est nos hic esse. **A**scendere & stare est virtutis. inhabitare & requiescere felicitatis. **D**omine quis ascendet. donec quis stabit in monte sancto tuo. domine quis habitabit. domine quis requiescet in loco sancto tuo. **E**mitte lucem tuam & veritatem tuam. ipsa me deus. **L**ibenter enim sequor veritatem. non habeo suspectum talem ducem. **N**ouit ducere. nescit seducere. **S**ed quid est veritas. **E**go sum inquit via veritas et vita. **X**p̄m ergo sequere. si non vis errare. **I**n huius montis cacumine xpus transfiguratur. **I**n ipso moyses cum helya videtur. & sine iudice uterque cognoscitur. **I**n ipso vox patris ad filium auditur. **V**is videre xpus transfiguratum. **V**is absque expositore intelligere legem & prophetiam. **V**is audire paterni secreti arcanum. ascende in montem ipsum. discite cognoscere teipsum. **D**e celo enim descendit. gnosthos olitos. i. nosce teipsum. **Q**uod autem sine tribus discipulis in hunc montem ascendere non potuit. nec plus quam tres secum ducere xpus quesivit. forte in hoc docemur quod sine triplici studio ad huius cognitionis celsitudinem non possumus. scilicet operis. meditationis orationis. multa enim expimur operando. multa inuenimus inuestigando. multa extorquemus orando. **H**is tribus comitibus sibi adiunctis veritas in nobis perficitur & in alta se attollit. & eousque se per quotidiana incrementa exaltat. donec predicti montis verticem attingat. **Q**uod multos hodie videmus studiosos in lectione. desideriosos in opere. tepidos in oratione. presumptuos tamen montis huius cacumina posse apprehendere. sed quando queso apprehendet quod xpus ducere non habet. **N**eque enim ducit eos xpus qui asce-

dere non vult nisi cum discipulis tribus. **I**ungant igitur studio lectionis studium operis & orationis. absque dubio sine ingenti exercitio. sine frequenti studio. sine ardenti desiderio. ad perfectam scientie altitudinem non subleuatur. **M**ulti montis huius iam se credunt apprehendisse summum. cum ostendit eos eis vix tetigisse extrema. **LXXIX. Qualiter homo scire possit an illuc ascenderit.**

Et tibi certum signum; quia montis huius verticem nunc apprehendisti. **S**i xpm clarificatum nondum videre meruisti. mox te te dux tuus xpus collocauerit in summo. apparet tibi in habitu alio. & te coram induit lumine sicut vestimento. **A**nimaduerte ergo quia aliam in valle & aliam vestem xpus habuit in monte. **I**n valle sane habet vestem integram. sed in monte tantum gloriosam. **N**escit simplex veritas scissuras. & idcirco siue in valle siue in monte non induit xpus nisi vestes integras. sed distingue inter doctrinam & doctrinam & inuenies vestium differentiam. **D**ocet terrena in valle & celestia in monte. **Q**uodiam ego adhuc in valle moraris. quod diu ad alta non ascendis. non docet te xpus nisi de rebus terrenis & istis. **S**ed si iam te existimas ascendisse ad cor altum & xpm videre transfiguratum. quidquid in illo videas. quod quid ab illo audias non facile ei credas. nisi occurrat ei moyses & helyas. scimus quia in ore duorum vel trium stat omne testimonium. **S**uspecta est michi omnis veritas quam non confirmat scripturarum autoritas. nec xpm in sua clarificatione recipio si non assistant ei moyses & helyas. & in valle & in montis ascensione xpm sepe recipio sine teste. nunquam autem in montis vertice vel in sua clarificatione. **S**i christus docet me de rebus exterioribus vel de intimis meis facile recipio. utpote in his que expare possunt proprio experimento. verum ubi ad alta mens ducitur quando de celestibus questio ventilatur. ubi de profundis rebus agitur. in tante sublimitatis vertice non recipio xpm sine teste. **N**ec rata esse poterit quilibet verisimilis reuelatio sine attestatone moysi & helye sine scripturarum autoritate. **A**dhibeat igitur xps sibi duo testimonia in transfiguratione sua. si vult ut non sit michi suspecta claritatis sue lux. illa tam magna & tam insolita. pulchrum spectaculum valdeque iocundum cum reuelatione veritatis. **H**inc procedit manifestata ratio. & ad confirmationem reuelationis. illinc occurrit tam apta quam figurata locutio. **A**lioquin ab altitudine dei timebo. veres ne forte seducar a demonio meridiano. **V**nde enim tot hereses. unde tot errores nisi quia spiritus erroris transfiguratur se in angelum lucis. **C**erte uterque se transfiguratur. xpus scilicet & dyabolus. sed xpus lucis sue veritatem confirmat in duobus testibus. **A**pparet itaque moyses & helyas cum domino in hoc monte. **A**pparet autem in maiestatem non in obscuritate literarum. sed in claritate spiritualis intelligentie. **LXXX. Qualiter illuc ad tonitruum vocis diuine cadit auditor.**

Ecce quod magna sunt que in hoc monte geruntur. sed adhuc his maiora sunt que sequuntur. **H**oc enim totum discipuli stantes aspiciunt. postmodum in faciem cadunt. **A**d tonitruum itaque diuine vocis auditor cadit. quia ad id quod diuinitus inspiratur. humani sensus capacitas succumbit. & nisi humane rationis angustias deferat. ad capiendum diuine inspirationis arcanum intelligentie finem non dilatat. **I**bi itaque auditor cadit. ubi humana ratio deficit. ibi rachel moritur. ut beniamin orietur.

Itaqz idem nī falloz p mortem rachel & casū discipulorum figurat. nī q̄ trium in tribus discipulis sc̄z sensus memorie & ratiois defectus ostendit. Ibi em̄ sensus corporeus. ibi exterior memoria. ibiqz ratio humana intercipiē. ubi mens supra semetip̄am rapta in supna eleuat. Hic est inquit filius meus. d. in quo m. cō. Aliud est dicere oplacui & aliud cōplacuit. Certe si filius aliud q̄ pater esset. posset patri in filio oplacere. s; ip̄e pater sibi in filio oplacere non possz. Quid ē dicere oplacui. nisi quomō placui michi in meip̄o. ita placui michi in filio. an forte eo q̄ dicit michi oplacui. in hoc suo beneplacito sociū se habere ostēdit. quia quō patri oplacui in filio. sic in filio oplacui & spūsancto. Vel forte idcirco dicit cōplacui. ut inde detur intelligi. quia quomō pater sibi cōplacet in filio. sic sibi oplacet in spūsancto. Quid horum rectius dicit. an potius totum hoc. quia quidq̄ horū eligē unitatem substantie in diuersis psonis astruit si recte intelligat. Ascendat ergo homo ad cor altum si vult cognoscere illa que sunt supra sensum humanū. Ascendat p semetip̄m supra semetip̄m. p cognitōem suā ad cognitōem dei. Discat prius in dei ymagie q̄ debeat de deo cogitare. Montis ascensio ut dictū est p̄inet ad cognitōem suā. ea que supra montē gerunt p̄uehūt ad cognitōem dei. illud ad ioseph ista ad beniamin p̄inere dubiū n̄ est. LXXXI

Qualiter homo preparet cor suum ad illum ascensum.

Discat ergo disp̄siones israhelias. aggregare studeat euagatōnes mētis restringere. assuescat itumidis suis immorari. exteriora omnia obliuisci. qui ad celestiū p̄emplatōem anhelat. qui in diuinorū noticiā suspirat. faciat ecclesiā non solum desideriorū. verūetiam cogitationū ut discat verū bonū solum amare. & ip̄m solū indestinēter cogitare. In ecclesijs inquit b̄ndicite deo. In hac nāqz gemina ecclesia cogitationū & desideriorum. In hac gemina vnanimitate studioz & volūtatum beniamin in excessum rapiē. & mēs diuinitus afflata in supna eleuat. Ibi inquit beniamin adolefcens in mentis excessu. Prius tamē est cuiqz ut faciat de cogitationibus vel desiderijs suis sinagogā q̄ ecclesiā. Sinagoga aggregatō. Ecclesia inēptatō. Inseparabilia & bruta aggregari possūt. quocari autē nō possunt. sed ratioalium p̄cursus spōtaneo nutu fit. ut iure quocari dicit possit. Si igit p̄feris desideria tua circa exteriores delectatōnes affici. & cogitatōnes tuas in eis iugiter occupari cū magna sollicitudinē opelle intrare. ut salte possis ex eis interim sinagogā facere. Sed cum iā illa desideriorū cogitationūqz frequētia illi. interne dulcedinis degustatōne allecta ad nutū ratiois sponte occurrere. & in itimis fixa stare didicerit. ecclesie vtiqz nomīe vltērius digne censerī poterit. In huiusmodi ecclesijs beniamin libenter immoratur. mirabiliter delectat. Et cum seip̄m p̄ gaudio iam cape non possit. supra seip̄m ducit. p excessus mentis in supna eleuat. Beniamin autē amāssimus domini hab. Scimus q̄ in thalamis soleāt sponsus & sponsa simul morari. amoris obsequijs in alterutru occupari. mutuis amplexibus & caritate alterutro p̄ferri. Mirāde ergo pulcritudis & forme singularis nī falloz p̄rogatiua pollet illa beniamin nostra dilecta. cuius p̄uberniū nunq̄ fastidire valeo. Dixi inquit sapientie soror mea es. & prud. vo. a. m. Intras inquit in domū meā cō. cum illa rē. Ei?

liquidem frequēs p̄uberniū solet sanē desiderius non minuire sed augere. & amoris incendiū acriter infamare. mirum ergo non est cur iste beniamin tota tie quasi in thalamo amoris. qui talis sponse dulcedine fruit. & inter humeros illius requiescēs eius amore iugiter delectat. Quā putas frequentes mentis excessus patit q̄ sepe in extasim rapit supra seip̄m ducit. dum pulcritudis eius magnitudine attonitus in eius admiratōne suspendit. & ipletur absqz dubio quod de eo legē. beniamin adolefcens in mentis excessu. Notandum sane quō si bi occurrāt testimonia scripturarū. Qd em̄ p̄pheta p rachelis interitū qd euāgelista designat p casuz discipulorū. hoc psalmista exprimit in beniamin p̄ mentis excessum. LXXXII. De duobus p̄emplatōnis generibz.

Dissimulamus tamē p mortem rachelis & per excessum beniamin diuersa p̄emplatōnū genera non inconvēniēter intelligere. Cōstat liquidē duo p̄emplatōnū genera supra ratio nem esse & utriqz ad beniamin p̄inere. Et primū quidē est supra ratio nem. sed non p̄ter ratio nem. secundum autem & supra ratio nem & p̄ter ratio nem. Illa sane supra ratio nem sunt. sed p̄ter ratio nem non sunt. Que quīs ratio patit esse. nulla tamē hūana ratio ne investigari vel cōmici possunt. Ita autem dicimus & p̄ter ratio nem & supra ratio nem esse. q̄ bus videt omnis ratio humana p̄trahere. Qualia sūt ea que de trinitatis unitate credimus & multa q̄ de corpore xp̄i indubitata fidei antozitate tenemus. Qd em̄ in vna & simplici essentia triplex p̄sona sit vel q̄ vnum idēqz corpus eodem in tpe totum in diuersis locis esse possit. nulla humana ratio patit & huiusmodi assertōnibus omnis absqz dubio ratio cinatō reclamare videt. Hec sunt itaqz illa duo genera p̄emplatōnis. quorū vnū ad mortē rachel aliud p̄inet ad beniamin excessum. In primo beniamin interficit matrē. ubi omne sup̄gredit ratio nem. In secundo autē etiā seip̄m excedit. ubi i eo quod ex diuina reuelatōne agnoscit. humane intelligētie modum transcendit. Quid est autē beniamin in egip̄um descēdere. nisi ab eternoz p̄emplatōne ad t̄palia p̄emplanda intuitū mentis reuocare. & ab eternitatis luce quasi de celi vertice vsqz ad mutabilitatis tenebras intelligētie radios deponere. & in tanta alternantiū rerum pfusione diuinorū iudicioz ratio nem p̄pendere & ex magna pte penetrare. Et qd est q̄ ioseph & beniamin pueniūt et oscula iungunt. nisi q̄ meditatio & p̄emplatio sepe iuicem sibi cum ratiois attestatōne occurrunt. Nam quācum ad generalem p̄sideratōem p̄inet sicut p beniamin gratia p̄emplatōnis. sic per ioseph intelligi valet gratia meditatiois. p̄prie tamē & exp̄ssē p beniamin designat intelligētia pura. p ioseph vō prudentia vera. Comp̄hensio rerum inuisibiliū p̄inet ad itelligentiā purā. Circūspectō vero morū ad prudentiā verā. Intelligentiā puram dicim? q̄ est sine ymaginatōnis admixtione. Prudentiā autē verā ad differentiā eius que dicit prudentia carnis scdm quā filij huius seculi dicunt prudentiores filij lucis. Totiens ergo ioseph sup collum beniamin ruit. quotiens meditatio in p̄emplatōnem definit. Tunc beniamin fratrem suum sup se ruentē excipit quādo ex studio meditatiois animus i p̄emplatōz surgit. Tunc beniamin & ioseph oscula iungūt. qn diuina reuelatō et hūana ratio cinatō i una veritatē attestatōne cōsentiunt. Vides ne quomō diuina

scriptura circa unam eandemque rem significatio-
modum alternat. ubique tamen aliquid adiungit. un-
sensum suum ex toto latere non sinat. In morte ra-
chel contemplato supra rationem ascendit. in introi-
tu beniamin in egiptum. contemplato usque ad yma-
ginatio nem descendit. in de osculatione beniamin
& ioseph diuine reuelatio humana ratio applaudit.

LXXXIII. De quibusdam incidentibus.

Quamprout notato. s. impante corado ludow-
wic? rex cepit vitriacu comitis theobal-
di. ubi admoto igne incensa est ecclesia
& in ea mille. ccc. anime diuersi sexus & etatis co-
buste. Eodem tpe senonis p'sente ludowico rege sit
epoz & abbatum religiosoz couentus extra petru
abaelardum qui scaualizabat ecclesia pphana qua
dam nouitate. verboru vel sensu. & hic ab eis in-
terpellatus. cum esset de iusticia resp'ndurus. veri-
tus audientia sedis apostolice appellauit & sic eua-
dens non multo post cabilone apud sanctu mar-
cellum obiit. Innocentius etia papa migravit. cui
guido castellanus celestini nomine alterat? succes-
sit. Anno domini. M. c. xliij. Et hic ppleto. v. me-
sibus & dimidio papatus officio decessit. eiuz luci?
ex gerardo caccellario factus papa successit. Eo te-
pore beato bernhardo clareuallis mediante simul-
tas que inter reges ludowicu & comite theobaldu
incadu erat sopita est. Anno domi. M. c. xlv. edis-
sa mesopotamie ciuitas. in qua erat apostolorum
thome & thadei corpa. & que foribus ydolatrie
nunq polluta fuerat. ex quo p'mitus ad xpianismu
couersa est. a turcis obfessa capta est. Luci? infra
annum potificij sui decessit. & eodem anno fames
magna in fracia inualescit. Sanctus bernhard? in
alemania multas virtutes facit. ubi apud vrbē spi-
rensiū tantus erat concursus ut oradus rex ne po-
pulus cum opprimeret. deposita clamide eum in p-
prias vlnas suscipiens de basilica asptaret. Bernar-
dus abbas sancti anastasi eligi in papa romanu
& sit papa. c. lxxij. vocatq? eugenius terci? Hic
de clareualle fuit monachus & beati bernhardi di-
scipulus. vir tam honore q? eterna memoria dign?
Contra que romani iordanē patriciu & senatores
erigentes ipm ab vrbe deturbat. Ipe ergo seditione
orta in poplo. puluerē pedum in litigates excussit
& relictis eis in franciaz venit. in cuius comitatu
multa signa fecit sanctus bernhard?. Ad huc pa-
pam scripsit idem vir sanctus libru multe subtili-
tatis & vtilitatis. cuius titulus est de considera-
tione. Sub eugenio papa huius nomis terco trans-
latus est liber iohannis damasceni p'ibiter de greco
in latinu a burgundione iudice. ciue pylano i quo
continet orthodoe fidei traditio in quatuor libros
diuisa. c. capitulis distincta. Anno domini. M. c.
xvi. Rex fraco? ludowicus capte vrbis mesopo-
tamie zelo accensus. vel ut alij putat vitriacensis
incendij conscientia cōpunctus. apud viseliacu affi-
xo sibi crucis signo cum regni principib? & multi-
tudine innumerabili trasmarina pegrinatōem ppo-
nit aggredi. Ecclesia toznacens? que p anos circite
de. a tpe beati medardi sub epo nouiomeni sine p-
prio fuit sacer dote. hoc anno cepit p'riu epim ha-
bere. Anselmo. s. abbate sancti vinceti? apud lu-
gdonum ab eugenio papa cōsecrato. & eiodez vrbē
in epim destinato. Per idem tempus in alemania p-
tib? admirabilis quedā virgo puecte etatis erat
cui tantā diuina virtus gratiā cōtulerat. ut cū lai-
ca & illiterata esset mirabiliter tamē rapta frequē-

tius in somnis disceret. non solū qd verbis effun-
deret. sed etiam quo scribēdo latine dictar? ut di-
ctando catholice doctrine libros cōficer? **Acto?**
Hec fuit ut estimo sancta hilegardis que mltā fer-
tur p'dixisse de futuris. Ad quā scripsisse dicit etia
beatus bernhardus clareuallens? Hec ad colonien-
ses scribens de futura clericoz tribulatione dicit.
q? clerici gloriā absq? merito volunt habere. & me-
ritum absq? ope. Andeberthus marchie comes vi-
ci filij morte turbatus terzā suā regi henrico ven-
didit. Nam filius eius a quodā milite que p'ditio
se occiderat. viuis sublatu nūq? cōparuit. Vno
terituz pater crucem accipit. ac hierusalem vadit
ubi & moriē. Cuius terzā gaufridus & hugo de
lesiniaco se dicentes heredes repetūt & tādē eā
obtinēt. **Cronographus.** Guills puer i anglia
crucifigi a iudeis in die pasce in vrbe norwico
de quo talis visio legiē. **LXXXIII. De**
reuelatione inferni facta guillero puero.

Nuper quidā nomine guills annozū. xv.
dormiens vidit viru splendidu dicentem
sibi. Sequere me. & cepit mox vmbra vi-
dere & terzā a leua. s. & leni visione ductoris sui
cōfortatus est. De hinc vallem vidit terebrosam
habentē hinc ignē. illinc aquā frigidissimā. ubi aīe
de vno in aliud semp trāsibant. Post hoc deduxit
ille senior pueru ad alia tormenta ubi vidit seculia
infinita ignea. & plebem innumerā eisde impleri se-
culibus. & demones monētā flāmē de sacculis. p-
ferebāt. & in ora singuloz p'iciebāt. quā illi p vo-
ces & guttur emittebāt. sed demones iterū in ora
eoz reingerebāt. Postea vidit a demonib? carnes
que pfecti hominis formā habere videbant in cal-
daria p'ici. & sub momento quasi mox nati infan-
tes apparebāt. He fusciniulis ignitis a caldarijs ere-
cte statim in priorem etatem trāsformari videban-
tur & sic sepius i caldarijs retorquebant. Duct?
inde ad alium ignē vidit innumeros homies in eū
p'ictos in singulis iuncturis dissolui. & iterū de
flama erecte ad loca sua reuerse sunt iūcture. Po-
stea vidit multos sup rotas volubiles affigi. viros
p virilia. feminas p mēbra genitalia & omnes cla-
mabant ve ve. Post hoc vidit multos super sedes
igneas quasi fures in campo suspensos capitibus
deorsum. Alij frigore moriētes. vestes subterposi-
tas videbant. sed tangere non valebāt. Alij fame
cruciati cibos delectabiles subterpositos tangere
non poterāt. Et in quacūq? necessitate positis alijs
nō subuenerāt in eadem cōsolatōem nullā recipie-
bant. Postea vidit tartarū aptum qui videbat in
descensu pfundior q? sit longitudo vie a dorober-
nia in lundoniā. Isti hostis antiquus sedebat i me-
dio flame in sex ptes distentus. Cum autem puer
staret iuxta oram putei tremēs. teter spūs qui sini-
stro lateri eius semp ab egressione dom? adhere-
bat. cepit cum accusare dicens. Omnia praua huic
puero semper suggesti. ea vero que puer confess?
fuerat ate pascha. nam post pascha hoc accidit om-
nino tacebat. tot tamen & tanta crimina illi obie-
cit. ut ad eternam damnatōem sufficere creden-
tur. Tunc ad admonitōē ductoris cū puer signo
crucis se muniret. puteus nō cōparuit. Ductore
vero illo recedēte. puer diu in tenebris stetit tre-
mens. **LXXXV. De visione guille-
ri pueri a iudeis crucifixi.**

Ruertens aut ductor puez ad lucidu m
splendore duxit. et statim apparuit mur?

infinite longitudinis & latitudinis. in quo nullus patebat aditus. venientes illuc in momento ultra se raptos inuenerunt. In patria illa desiderabili apparuit domus rotunda que .xij. portas habebat. sicut scriptum est. Ab oriente porte tres etc. Hanc ingressi tam amplam viderunt. ut quotquot in mundo sunt ipsi usque preter decimam implere non possent. ibi multos in magna gloria videbat. sed alij alijs gloriores tunc vidit. x. beatorum ceteros. Veniens autem ad orientalem portam circa medium hostij vidit altare quodam circa quod viri splendidi sedebant. qui omnes vni tanquam prestantissimo fabulabantur. ille coronam auream habebat in capite. xij. crucibus aureis insignem puerum in hac visione letantem. alloquitur ductor suus. Hic tibi locus erit si bene vixeris. sciasque hunc esse puerum guillerum quem iudei apud norwicum crucifixerunt. Iterum digressus ab eo statim rediit & dixit. Sequere me. quia illuc te reducam ubi te cepi. iubente deo. Venies autem si bene laboraueris ad hanc gloriam. Mox ad corpus licet renitens reuersus est. Hic in .ij. feria paulo ante nonam dormire cepit. In tertia feria circa terciam in faciem se erigens signauit se. quando tartarum vidit apertum. In .v. feria circa meridiem reuixit. Anno domini .M. c. xlvij. corado rege in purificatione beate marie apud franchfort constituto abbas clareuallis sanctus bernhardus tam regi quam cunctis fere principibus crucis affigit signum. & eo eius peregrinationis multiplicante per numerum. Naualis dei exercitus ex anglia. flandria. atque lotharingia collectus. .ij. idus aprilis de tremundo portu anglie est. .cc. fere nauibus perfectus. .iiij. kal. iulij in vigilia apostolorum petri & pauli vltima applicuit. et ea post .iiij. mensium obsidionem per multas cedens. per multam maceracionem dei virtute & sua industria capiunt. & cum de ipsis tantum essent. .xiiij. .M. hostium .cc. .M. & .dc. supantes ingressi cum hinc inde ecclesiam dedicantes. eos ibi & cenicos ordinauerunt. Ad corpora ibi occisorum tres recuperauerunt. vltimum loquendo. Hoc anno guillelmus niuernensis comes relicto seculi principatu & omni honore calcato carthusiam petiit. ibique deo digne & humilissima paupertate quiescens. infra annum quiescentis sue felicem terminat cursum vite. Conradus rex mense maio cum multitudine innumerabili & virtute incomparabili peregrinationem aggressus. transito per spere bosforodum ad expugnandum yconium inconsulte diuertit. presumptis terre germibus & deficientibus victualibus cum suis fame afflictus redit. & persequitur. turcis multa milia suorum amittit. .LXXXVI.

De concilio remensi & gilberto porrete.

Anno domini .M. c. xlvij. Remensis concilium a papa eugenio celebratum. in quo concilio publice contutauit beatus bernardus magistrum gilbertum cognomento porretam disputando cum eo singulariter tanquam sui temporis singularis athleta. Hic gilbertus erat pictauorum episcopus in sacris literis plurimum exercitatus. sed sublimiora se scrutatus ad insipientiam sibi. Siquidem de trinitatis unitate. & diuinitatis simplicitate. non simpliciter sentiens nec fideliter scribens. discipulis suis panes proponebat absconditos. & furtiuas propinabat aquas. nec facile quid sciret. immo quantum desiperet personis autenticis fatebatur. Timebat enim quod apud senonas puerum abaelardum ei dixisse ferunt. Nunc tua res agitur paries cum proximo ardet. Nouissime tamen cum tam super hoc fidelium inualesceret scandalum. crescebat etiam murmur. vocatus ad medium est et libere

tradere iussus. in quo blasphemias euomerat. Graues quidem. sed verborum quodam inuolucro circumseptas. Sanctus ergo bernhardus primo quidem totum quod ille verborum cavillationibus occultare videbatur subtilioribus interrogacionibus eliciens. deinde tam suis rationibus quam sanctorum testimonijs biuana disputacione redarguit. Considerans autem nonnullos ex his qui preuidebant. iam quidem animaduertentes blasphemiam in doctrina adhuc tamen auertentes iniuriam a persona. accensus est zelo & domesticam sibi gallicanam seorsum conuocat ecclesiam. omni deinceps consilio a patribus. x. puiciam. alijs autem episcopis & abbatibus plurimis dictante viro dei notis dogmatibus opponit symbolum nouum. Cui etiam subscribunt nomina singulorum. ut eorum videlicet omnium sic irreprehensibilis zelus ceteris innotescat. Ita demum apostolico iudicio & auctoritate vniuersalis ecclesie error ille damnauit. Episcopus gilbertus autem eadem damnationi presentat interrogatus. Consentiens & publice refutans que prius scripserat & affirmauerat. indulgentiam ipse sequebatur. maxime quod ab initio captus fuisset. ea lege se eandem disputacionem ingrediti. ut premitteret sine ulla se obstinatione per ecclesie sancte arbitrio correcturum libere opinionem suam. Mox duorum magistrorum petri videlicet abaelardi & gilberti porrete quidam discipuli nimium zelantes per ipsos beato bernardo & toti cisterciensi ordini postea detrudere ceperunt. .LXXXVII.

De fame & pestilentijs illius temporis.

Eodem anno frangit per desertam sirie dolo & astutia grecorum & crebro assultu turcorum. detrimenta maxima patiuntur. & fame nimia cruciatur. quidam equorum & aliorum carnibus vescuntur. sic cum multo labore & damno multis fame peruntibus. vix eadem seleucia venerunt. & antiochiam & palestina nauibus petierunt. Nam anno precedenti rex eorum ludovicus peregrinationem aggressus cum infinitis & expeditis suorum milibus per hugariam perfectus. transito bosphoro occursum coradum regis exceptus. & ab imperatore grecorum nauibus eius fuerat hierosolimam euectus. Hoc quoque anno laudum .iiij. nonas iulij factis tonitruis in monasterio sancti vincentii monachis diurni officij cursum operantibus duo ex his subito fulminis ictu corrumpentes expirauerunt. Alij quidam tacti vel terziti vix qualuerunt. Fulmine etiam altaris lintheum vixente & sacrum penetrante. & de magna cruce preter preteritum quoque claustralis hostij asportate tota domus repleta horrore. In alijs etiam locis hominibus seu hominum edificijs vel animalibus fulmine peruntibus. malaque solito grauiora christiani pergere sunt significata. Dicunt etiam hierosolimam in templo domini sue in monte oliueti fulminasse & eius infortunij presagium fuisse. In territorio gebenensi lupus quidam corporis magnitudine & animi ferocitate alijs dissimilis homines deuorauit. & plusquam .xxx. animas diuersi sexus et etatis vita priuauit. In alijs etiam locis hoc anno lupi similiter noscuntur operari. Obsessa per triidum damasco a francis & germanis ac hierosolimitanis. captis iam muris anterioribus qui ortos abiebant. cum in breui ciuitas capienda putaretur. dolo ut a iunct principum palestinoz obsidio remoueret. Factaque discessione. rex francoz & imperator iterum predicto die ad obsidendum a ascalonem cum suis iope veniunt. sed hierosolimitanis minime iuxta conductum occurreribus. imperator constantinopolim nauibus euectus. Rogerus rex sicilie exercitum naualem direxit ad fines

affrice. captaq; insigni ciuitate q̄ dicit affricasuil
la affax clipea alijsq; castris pluribus archiep̄m af
frice qui sub seruitute romam venerat. p̄secr̄dus
ad sedem remittit liberum. **Henricus** ludouici re
gis fr̄acoꝝ filius p̄empto mundi scemate p̄ x̄po
in clareualli indutus monachali scemate p̄uehitur
ad ep̄atum ciuitatis beluazice. Interim manuel re
cepto in deditoꝝ cur folio siculioꝝ naues p̄ suos i
sequit̄. & captis nōnullis nauibus ex fuga libera
tur & a rege rogero necnō a papa eugenio hono
rifice suscipit̄ ac deducit̄. **LXXXVIII**
De raptu anime tundali & eius visione marchus
g. abbatisse.

Anno domini. **M. c. lxx.** qui fuit annus se
cundus expeditionis hierosolimoꝝ cōra
di regis romanoꝝ. & annus quartus eu
genij pape. in quo anno ip̄e papa de p̄ribꝝ galliaꝝ
romā reuersus est. in quo etiam anno sanctus mala
chias in clareualle defunctus est. visa est hec visio
Due sunt metropoles i hibernia. ardinacha sep̄ tē
trionalium hiberniensiu. australiu caseleis. d̄ qua
ortus fuit vir quidā tūdalus nomie. nobilis gene
re. crudelis actōe. forma corporis egregius fortitu
dine robustus de salute anime sue nichil sollicitus
grauiter ferebat si quis ei vel breuiter d̄ salute aie
loqueret̄. **Ecclesiam** negligebat. paupes x̄pi nec vi
dere volebat. securis & ioculatoribꝝ p̄ vana glo
ria distribuebat quicquid habebat. **Hic** cū multos
haberet amicos & sodales. inter eos habebat vnū
qui omilitonis debito trium equoꝝ debitor erat.
Hic cum statutū terminū p̄stolaret. t̄racto t̄mi
no illum ouenit. qui cū bene receptus ab eo phēdi
naret tribus noctibus cepit tractare de ceteris
rebus. Cui cum ille responderet. se modo ad manū
non habere qd̄ petebat. iratus recedebat. debitor
aut̄ illum mitigare cupiens. rogauit eum vt prius
q̄ recederet secū cibū sumeret. **Resedit** & securi d̄
posita quā in manu tenebat. cibum cū illo sumere
cepit. statimq; p̄cussus inuisibiliter manū quā ex
tenderat replicare non potuit ad os suum. & cla
mare cepit terribiliter. suāq; securim quā deposue
rat uxori socij p̄mendauit dicens. **Custodi** meā se
curim quia ego morior. statimq; corruit corpꝝ eiꝝ
exanime. ac si nunq̄ animā habuisset. **Assunt** om̄ia
signa mortis. accurrit familia. tollitur cibus. excla
mant armigeri. ploꝛāt hospites. corpus extendit̄
pulsant̄ signa. accurrit clerus mirant̄ populi tota
q; ciuitas subita boni militis morte turbat̄. **Ab** ho
ra. x. in. iij. feria. vsq; i eandem horā sabbato mor
tuus sic iacuit. **Calor** tamen modicus in sinistra p
te pectoris diligēt̄ palpatibus sentiebāt̄. & ideo
eum subterzare noluerūt. **Post** hoc resumpsit spi
ritum ex debili flatu quasi p̄ vnus hore spaciū re
spirare cepit. **Mirātibus** oibꝝ debili inuictu cir
cūspicere cepit. **Interrogatus** si veller̄ om̄unicare
innuit sibi asserzi corpus domini. qd̄ cū sumpsit
& vinum bibisset. cepit in gratiaꝝ actōe deum
laudare & dicere. **O** deus maior est misericordia
tua q̄ iniquitas mea. licet magna sit nimis. **Quan**
tas ostendisti michi tribulationes multas & malas
& con. v. me. & p̄. ab. ē. i. re. me. **Qd̄** cum dixisset
statim sub testamento om̄ia que habebat disper
sit & dedit paup̄ibus. & se signo crucis signari ce
pit. & pristinam vitam funditus se relictū rū vo
uit. & cuncta q̄ viderat & passus fuerat narrauit
dicens. **LXXXIX.** **De aspectu de**
monū & angeli qui deduxit eum.

Quoniam anima mea corpus exueret & illud
mortuū esse cognosceret. reatus sui con
scientia cepit formidare. & quid faceret
nesciebat. **Timebat** quidem. sed quid timeret igno
rabat. volebat ad corpus redire. sed intrare nō po
terat. **Foras** exire se vbiq; p̄timefcebat. igit̄ fleus
& ploꝛans & tremebunda & quid ageret nescia.
in nullo p̄fidens nisi in misericordia dei. tandem vi
dit ad se venientē tantā immundoꝝ spiritū mul
titudine vt non solum totā domū & atriu domus
sed etiam vicos & plateas ciuitatis implerent. &
circūdantes miserā animā dixerunt. **Cantem?** huic
miser anime debitum mor̄is canticū. qz filia mor
tis est. & cibus ignis inextinguibilis. amica tenebra
rum. & lucis inimica. **Et** cōuersi ad eam stridēbāt
dentibꝝ in ip̄am & ungulis p̄p̄is p̄ furore nimio
genas teret̄. imas laniabāt dicentes. **Ecce** misa po
pulus quem elegisti cum quibus arsurā intrabis i
infernum. nutrix scandalī. amatrix discordie quod
& nos amamus. **Quare** non sup̄bis modo. quare
non adulteraris. quare non fornicaris. **Vbi** ē vai
tas tua & vana leticia. vbi risus immoderatꝝ. vbi
fortitudo tua qua plurimis insultabas. **Quare** mō
n̄ innuis ocul. non teris pede. nō digito loqueris
nō prauo corde machinaris malū sicut facere sole
bas in leuitatibus & leccacitatibꝝ tuis. **Cum** hec
et similia diceret. vidit a longe venientē q̄si stellā
lucidissimā in quā statim infatigabiles fixit ituitꝝ
spans se aliq̄ solatium p̄ eam p̄cepturū. **Erat** aut̄
angelus eius. qui cum appinquasset p̄prio eā salu
tauit nomine dicens. **Aue** tundale. **Quid** agis. **Vi**
dens aut̄ ille speciosum iuuenē nimis. et audiēs se
p̄prio nomine salutatū p̄ timore siml̄ et gaudio
sic respondit. **Heu** domine pater. circūdēdrūt me
dolores inferni. p̄oc. me. la. m. **Cui** angelꝝ. **Modo**
me vocas domini et patrē quē semp̄ tecū habebas
et nunq̄ t̄ ali nomine dignū me iudicabas. **At** ille
Domine vbi vnq̄ te vidi. aut vnq̄ dulcissimā vo
cem audiui. **Ad** quē angelus. **Ego** semp̄ te seq̄bar
a natiuitate tua quocūq; ibas et nunq̄ meis consi
lijs acquiescere volebas. **Et** extendens manum in
vnum imundorum spiritū qui p̄ceteris ei male di
ctis insultabat. **Ecce** inquit ille cuius volūtati &
p̄silio obtempabas. sed aderit tibi misericordia dī
quā tamen nō meruisti. **Ergo** ergo secura & leta.
quia patieris pauca de multis que merueras. **Seq̄**
re me. et quecunq; tibi mōstrauero memorie tene
quia iterum ad corpus reuerteris. **Tunc** illa ultra
modum p̄terita relictō corpe suo supra qd̄ stete
rat accessit p̄pius. **Demonēs** hoc au dīces et ma
la que minabant̄ se non posse inferre audiētes blas
phemauerunt deum iniustum esse dicētes. quia n̄
reddebat sicut p̄miserat vniciq; scdm̄ opera sua
et post hoc in semetip̄os insurrexerūt. et plagis q̄
buscunq; poterāt se mutuo p̄cutiebāt. et nimio fe
rore cum ingenti tristitia et indignatōe recesserūt.
Angelus autem p̄cedens dixit ad animā. **Sequere**
me. **At** illa respondit. **Heu** domine mi. si p̄cesseris
isti me retro capient. et eternis ignibus tradent.
Ad quā angelus. **Ne** timeas. quia plures nobiscū
sunt q̄ cum illis. **Si** deus p̄ nobis quis cōtra nos
Cadē a latere tuo mille et decem milia a dextris tu
is ad te aut non appinquant. **Verū** tamen oculis
t. cō. et re. p̄c. vi. **His** dictis p̄fecti sunt.

XC. **De valle horribili et ponte**
angusto.

Quoniam longius similis pgeret. nullusque propter
splendorem angeli lumen haberet venerunt
ad vallem terribilem & tenebrosam valde
& optam mortis caligine. Erat autem profunda et car
bonibus ardentibus plena. opculum ferreum habens
spissitudinis. vi. cubitoz quod ardore nimio ipsos ear
bones supabat arduentes. Cuius fetor omnes quas
hucusque passa fuerat anima tribulationes supabat
Sup illam laminam descendeat multitudo miserarum
animarum. & illic cremabantur donec ad modum cremi
in sartagine liqueficeret. & quod erat grauius per
etiam laminam colabantur. sicut colari solet cera per
pannum. & iterum in carbonibus ignis ardentibus re
nouabantur ad tormentum. Hec erat pena patriciorum
fratricidarum. homicidarum. vel facto vel consensu. Sed
post hanc penam inquit angelus ducens ad maiores
Tu autem quis homicida sis. modo tamen istam non
patieris. Post hoc venerunt ad montem minie ma
gnitudinis & horrois magne & vaste solitudinis
qui transiuntibus angustum valde prebebat iter. Ex
vna parte illius montis erat ignis putridus sulphureus
& tenebrosus. ex altera parte nix glacialis & vetus
horribilis. Erat mons ille torcoribus plenus qui fur
cas habebant ferreas ignitas & tridentes acutissimi
mos quibus iugulabant animas transire nolentes.
& ad penas traherent. & per vices de nive & gradie
mittebant eas in ignem & e converso. Hec est inquit
angelus pena insidiatorum & perfidorum. Post hoc anima
illa per timorem pedetentim angelum sequens. venit ad
vallem profundam & putridam nimis & tenebrosam. cu
ius profunditate ipsa quidem anima videre non poterat
sonitum tamen sulphurei fluminis & ululatum patien
tium in eo audiebat. Fumus vero de sulphure &
cadaveribus inde surgebat fetidus. qui supabat om
nes penas quas prius viderat. ibi erat tabula lon
gissima de vno monte in alium montem porrecta in
modum pontis super vallem extensa. que mille passus
habebat in longitudine. in latitudine pedem vnum
Que pontem nemo nisi electus transire poterat. De
hoc ponte vidit hec anima multos cadere &
vnum solum presbiterum illesum pertransire. qui erat
perginus portans palmam & inducus selauina. & pri
mus ante intrepidus pertransibat. Angelus autem timen
tem consolans animam dixit. Ne timeas ab hac liquidem
pena liberaberis. sed aliam patieris. Et procedens te
nuit eam & ultra pontem duxit illesam dicens. Hec est
inquit vallis horribilis in pena superborum. **XCI.**

De bestia monstruosa & terribili.

Deterrere autem angelo perfecti sunt per viam
tenebre & tenebrosam & difficiliter valde
& cum multum laboraret in cundo per tene
bras. vidit anima alonget bestiam incredibili magnitu
dine & horrore intollerabile. que maior erat omni
bus montibus quos prius viderat. Oculi eius quasi
colles igniti. os eius valde patens. & aptum vide
bat posse capere. ix. milia hominum armatorum. Habebat
autem in ore suo duos passitos gigantes. versis capiti
bus valde incompósitos. quorum vnus habebat caput
sursum ad superiores dentes preste bestie. & pedes de
orsum ad inferiores alius vero e converso. Et erant
quasi columnae in ore eius qui os illud in similitu
dinem trium portarum diuidebat flama inextinguibili
lis ex ore illo exibat. que in tres partes pillas tres
portas diuidebat. & contra ipsam flammam anime dan
nande intrare cogebant. Feto quoque incompabil
ex ore ipso exibat. & planctus multitudinis de ven
ere eius per idem os audiebat. Intus enim erat. multa.

milia virorum ac mulierum diuisa tormenta luentium. atque
cuius os etiam immundorum spirituum multitudo co
gentium animas intrare stabat. eas antequam intrarent
multis plagis & verberibus affligentes. Cumque anima
tandem diu aspexisset tam horribile monstrum nimis ex
territa dixit ad angelum. Domine quare illuc appi
quas. Ad quam angelus. Iter nostrum aliter explere
non possumus. hoc tormentum non possunt vitare
nisi electi. Hec bestia vocatur acherons & deuorat
omnes auaros. De hac scriptum est. Absorbebit flu
uium & non mirabitur. & habet fiduciam quod influat ior
danis in os eius. Hi vero qui in ore eius & in den
tes apparent extraposti gigantes sunt. & suis temporibus
in secta sua nulli fideles fuerunt. Et cum hoc di
xisset angelus accedens prius antecederet animam.
& steterit ante bestiam. Anima vero licet nolens seque
batur. Et cum simul staret ante bestiam. angelus dispuit
& anima misera sola remansit. Demones autem circum
dederunt eam ut canes rabidi & flagellata traxerunt
secum in ventrem bestie. Quanta vero ibi passa sit vul
tus eius & morum ouersio postea indici cauit. Passa est
ibi morsus & lacerationes canum. visorum. leonum ser
pentium & animalium aliorum innumerabilium incognito
rum & monstruosorum ferocitate et demonum inter
ardorem ignis. asperitatem frigoris. fetorem sulphuris. ca
liginem oculorum. fluxum lacrimarum ardentium. strid
orem dentium. copiam tribulationum. Ibi se misera
anima de preteritis accusabat. et per nimiam tristitiam et
desperationem genas proprias lacerabat. Et cum se puta
ret ibi eternaliter damnata. nescia quo ordine extra
bestiam se esse sentit. Et cum longius a bestia iaceret
debilis. apertis oculis vidit prope illum qui antecederet
angelum lucis. Tunc illa gaudens licet afflictam mil
titem laudauit dominum de sua misericordia. angelus
autem domini tetegit illam et confortauit eam.

**XCH. De stagno tempestuoso et per
te piculoso**

Entes inde longius viderunt stagnum am
plum valde et tempestuosum. eius fluctus
elati non permittent cernere celum. Ibi
erat plurima multitudo bestiarum terribilium mugie
rium ut animas deuorarent. per lacum stagni pons
multum angustus erat et longus usque ad duo milia
ria. Latitudo eius erat vnius palmi. longior erat
& agustior quam pons superior. Eratque tabula illa ple
na clauis ferreis acutissimis inferis. qui omnem transi
euntium pedes perforabat. Omnesque bestie ad illum
pontem conueniebant. ut inde cibumsumeret. animas
scilicet que transire non poterant. Erant autem bestie tante
magnitudinis ut magnis turribus assimilarentur. De
ore ipsarum exibat ignis tam vehemens ut stagnum ipsarum
acernatibus bullire putaretur. Vidit autem ibi animam
quandam in pote valde plorantem et se multis crimi
bus accusantem. eratque pondere magno manipulo
rum frumenti onerata et hunc pontem cogebat transi
re. et quis plantas clauis perforatas nimis doleretur
magis tamen timebat in stagnum cadere et in ora pa
tentia. Querenti tandem quid hoc esset. dixit ange
lus. Ista pena specialiter tibi odigna est. et tui simi
libus furtum perpetratibus. vel magnum vel modicum.
non tamen eodem modo patiuntur. qui in minimis et qui
in magnis deliquerunt. nisi illud modicum sacrilegium
fuerit. Sacrilegium autem reus est qui vel rem sacratam
vel de loco sacro aliquid furatur. Maxime vero rei
sunt qui sub habitu religionis delinquant. Hunc po
tem oportet te transire et vaccam indomitam tecum
ducere. et illesam ultra pontem michi reddere. quod

vaccā opatris tui aliquādo furatus es. **A**d quem tūdalus. Domine. nōne ego illā reddidi. reddidi. **E**t inquit. sed quādo illā abscondere non potuisti. **E**t ideo non plenum patieris supplicium. quia mihi est malum velle q̄ p̄ficere. licet x̄trūq; malum sit ante deum. **E**t his dictis ostendit ei angelus. vaccā in domitiam tūdalus vellet nollet tenuit vaccā. & eā q̄buscūq; poterat minis istigare conabat̄ ad pōtē. **B**estie vero mugientes veniebāt. & cibum suum d̄ ponte expectabant. **T**undalus cepit iter agere. vaccā aut̄ nolebat eum sequi. **C**um staret tūdalus cadebat vaccā. & cum illa stabat cadebat tūdalus. **E**t sic versa uice modo cadēdo modo stādo venerunt vsq; ad medium pōtis. **C**unq; illuc venissent viderūt quendā qui portabat manipulos tritici sibi venire obuiā qui rogabat animam tūdali q̄ uacantē dūcebat. ne sibi pontem p̄occupar̄ et tūdalus similiter illum rogabat. ut iter suum eum p̄le re p̄mitteret. qd̄ iam medium p̄fecerat neuter eorū non dico reueri. sed nec respicere retro poterat. **S**icq; stātes & plorātes pontem plātarum suarū sanguine cruentabāt. **C**unq; ita diutius staret nescientes quo mō vterq; alterm se p̄cāfisse vidit. **T**undalus aut̄ angelū suū quē retro reliquerat ante se stantem vidit. **Q**ui dixit ei. **B**eneuenias. d̄ vaccā āplius nō cures. quia nichil āplius ei debes. **C**ūq; tūdalus ostēderet pedes suos diceretq; q̄ āplius ire non posset. **R**espondit āgelus. **M**emisse eū debes q̄ veloces fuerunt pedes tui ad effūdendum sanguinē. **E**t ideo p̄ritō & infelicitas in viis tuis. **E**t tāgēne eum sanauit eum & sic p̄cessit. **E**t cum diceret tūdalus. **D**omine quo imus modo. **R**espondit angelus. **Q**uidā tortor teterim? n̄m expectat aduentū. cuius hospitium non possumus p̄terire. qd̄ hospitium semp̄ est plenū hospitib; sed hospes ille adhuc alios hospites ad supplicium desiderat inuenire. **XCIII.** **D**e fumo flamīneo.

Quāq; irent p̄ loca tenebrosa & arida apparuit eis domus apta maxima q̄si qdam mons arduus p̄ nimia magnitudine rotunda quasi furnus flama inde exibat. que p̄ mille passus animas quas inuenire poterat oburebat. **Q**d̄ videns tūdalus dixit ad angelum. **E**cce appinqm̄ ad portas mortis. quis me miserum liberabit. **C**ui angelus. **A**b ista quidē exteriori flama liberaberis sed ipam domū vnde p̄cedit intrabis. **E**t cū p̄ accēderet. viderūt carnifices cum securib; et cultris. & bisacutis. & dolabris. & terribis. & falciibus. & forcipibus acutissimis. & vāgis. & fossorijs. & ceteris instrumentis quib; animas excoziare vel decollare vel scindere vel trūcare poterāt i medio flamarū stantes. & sub manibus eorū multitudine animarū stantes. & sub manibus eorū multitudine animarū stantes. **Q**d̄ videns tūdalus dixit ad āgelum. **O**bscuro domine si placeat. ab hoc solo me libera supplicio. & ceteris que post hoc occurrerūt me tradi cōcedo. **C**ui angelus. **H**oc est maius supplicium omnib; que hacten; videristi. sed adhuc vnum videbis maius int̄ istud supplicium. quia canes rabidi te expectāt. **T**undalus aut̄ tremēs & p̄ angustia deficiēs rogabat. ne intraret sed non p̄fecit. **D**emonēs aut̄ vidētes eū sibi p̄cessum circūderūt eum & magnis uicijis exbrātes cū supradictis instrumentis in frustra discerpserunt. **D**omin; huius domus dicebat̄ phristin; in qua erat gemitus & tristitia. fletus & stridor dentium. lentus ignis extrinsec; & intrinsec; vastū

in cēdium. **A**uiditas sibi cibi inexplēbilis ibi erat. nec satiarī poterat. nimietas gule. verenda loca doloribus cruciabant̄ p̄maximis. pudenda ipa putredine corrupta videbant̄ scaturire vermib;. & in ipa verenda viroz ac mulierū. non solum seclariū sed etiā religiosorū dire quedā intrabāt bestie. ibiq; anima tūdali se iuste pati talia fatebat̄. s; quando deo placuit nesciens quo ordine se extra tormēta esse cognouit. **S**edebat aut̄ in tenebris & i vmbra mortis. & videns āgelum suū dixit. **H**eu domine mi vbi est quod audiui. **M**isericordia dñi plēa est terra. **R**espondit āgelus. **H**ec sententia multos decipit. deus tamē licet sit misericors. est tñ iustus. multa vindicat. sed plura p̄donat. **T**u iuste passus es quidq; passus es. sed tūc gratias ages quando videbis que tormēta p̄ misericordiā dei euaseris. **S**i deus dimitteret cuncta cur homo iustus esset. **E**t si supplicia nō p̄tmesceret. quare peccare time ret. vel a voluptatibus suis se auerteret. **E**t quid opus esset ut cōfessi peniterēt. si deum nō timerēt. **P**eccatorib; penitentiā in corpore agentib; misericorditer a deo p̄citur. sed tamē p̄ suis meritis puniunt̄. **I**ustis quoq; p̄ suis excessibus tēpale cōmodū in corpore degētib; iuste tollit̄. sed bona eis sine fine māsura misericorditer cū angelis reseruātur. **M**ulta mala opa p̄donat deus. nullū tamē opus bonum ab eo irremuneratū relinquit̄. **N**emo enī liber est a peccato nec etiā infans vni; hore. multi tamē liberant̄ a pena. ut eos nō tāgat vmbra mortis. **I**deo aut̄ iusti qui penas nō pati unt̄ p̄ mortē ad videndum tamē illas ducunt̄. ut visis tormētis a quibus p̄ dei grātiā liberant̄. magis inardescant in amorem dei & in laudē creatoris sui sicut econtrario anime eternis supplicijs digne p̄ti; ducunt̄ ad sanctorū gloriā. ut visis p̄mjs que sp̄tē defuerūt magis postea doleāt. **N**ullū enī tam graue supplicium est q̄ a dei & sanctorū cōsortio seq̄strari. **I**deo ille p̄s biter quē primū pontē secure trāsire vidisti duct; est ad supplicium. ut visis penis ardētius laudet illū qui vocauit eum ad gloriā suā. **N**az fidelis seruus & prudēs inuentus est. & ideo accipiet coronā vite. quā rep̄misit deus diligētib; se. **S**ed quoniā nōdum omnia mala vidim; p̄perem;. **XCIII.** **D**e bestia alata & stagnogelato.

Recedēte igitur āgelo vidit tūdal; bestia ceteris quas ante viderat longe dissimilem duos pedes ac duas alas habentē collum longissimū & rostrū ferreū & ungulas ferreas. d̄ cui; ore flama iextiguibilis eructabat. **S**ed det aut̄ hec bestia sup̄ stagnū glacie cōdensum. & deuorat animas que i ventre eius p̄ supplicia redigebant̄ ad nihilū. & iterū piebat eas in stagnū glacie congelatum. ibiq; renouabant̄ iterum ad tormentum. **I**mpugnabant̄ vero omnes anime tam viroz q̄ mulierum que descēdebāt in stagnū. & ita grauide p̄stolabant̄ tēp; ad p̄tum intus aut̄ mordebatur in uisceribus more uipino a ple p̄cepta. sicq; uegetabant̄ misere in unda frigida mortui manū glacie cōcreta. **C**unq; tēpus esset ut p̄arerēt clamantes replebāt inferos ululātib; et sic serpētes piebant̄. **P**ariebāt aut̄ non solum femine sed etiā uiri & hoc non p̄ mēbra que natura ostendit tali officio p̄ueniētia. uerū p̄ brachia simul & pectora. exibat q̄ erūpētes p̄ cuncta mēbra bestie habētes capita ardentia et ferrea et rostra acutissima. quibus ipa unde exhibāt corpa dilaniabāt. **I**n caudis aut̄ suis

habebant et eē bestie multos aculeos. qui q̄si hami
retro retorti ipas a quibus exhibat aīas pūgebant.
Bestie nāq̄ ille volentes exire cum caudas suas nō
possent secum trahere. in ipa corpa unde exhibat ro
stra sua ardentia & ferrea retorquere nō cessabāt
donec ea vsq̄ ad nervos & vsq̄ ad ossa arida con
sumerēt. & sic simul clamantes stridor glaciez inū
dantium & ululatus animaz sustinētiū talē pe
nam. & mugitus bestiarū exeuntiū ab eis puenie
bant ad celum. Erāt em̄ in omnibus diuersis mem
bris & digitis diuersarū bestiarū capita. que ipsa
mēbra mordebāt vsq̄ ad nervos. s. & ossa. Habe
bāt etiā linguas viuas in modū aspidū que totum
palatū & etiā arterias cōsumebāt vsq̄ ad pulmo
nes. Verēda quoq̄ ipa viroz ac mulierū erant in
similitudine serpentū qui inferiores ptes ventris
lacerabāt. & ipa viscera inde studebāt abstrahere
Tunc ait angelus. Hece est pena monachoz. cano
nicorū. sanctimonialiū. ceterorūq̄ ecclesiasticorū.
qui mēti deo p consrā & habitū noscunt. q̄ lin
guas suas exacerūt sicut serpētes. & mēbra sua
non cohibuerūt ab imundis opibus. Hanc penam
sustinebūt qui imoderata luxuria se polluūt. & ido
istā sustinere te oportet. His dictis rapuerūt eam
demonēs cum impetu & dederūt bestie deuoran
dam. Cum aut post p̄dicta tormēta esset in partu
vipaz affuit ei āgelus lucis & tāgens eā sanauit.
& se sequi pcepit. Preter fulgorē aut angeli nūll
lum lumen habebant. pgebātq̄ p loca terribilia &
multo pcedentibz diuina. via valde āgusta. & q̄si
te cacumine altissimi montis tendēte in p̄cipitiū.
Quāto aut plus descēdebat illa anima. tāto min⁹
reditum ad vitam sperabat. **XCIV.**

De valle fabrorum.
Dixit aād cundal? ad āgelum. Domie quo
im⁹. Respondit āgelus. Hec via ducit
ad mortē. Et aīma. Quid est ergo quod
scriptum est. Lata & spaciōsa est via que ducit ad
mortem. & multi sunt qui intrāt p eam. cū neminē
p̄ter nos hic videamus. Respondit āgelus. Nō o hac
via dictum est hoc. sed de impudica & illicita &
seculari vita que ducit ad istā. Euntes aut longi
& ultra modum laborātes. venerūt in vallē fabro
rum. ibiq̄ viderūt fabricas in quibus maximus au
diebat luctus. Tūc ait angelus. Torro iste voca
tur vulcanus. p cuius ingeniū corruerūt pluri mē
& ab ipso cruciant. Domine inquit anima si debeo
pati eius suppliciū. Debes ait. Quo dicto p̄cede
bat eā. Illa aut plorās sequebat eum. Et ecce torro
res cum ignitis forcipibus āgelo sancto nichil di
cente cepunt illam & piecerūt in caminū ignis ar
dente. & sic sufflātes follibus. sicut solet ferzū in
fornace examinari. ita examinabāt eā donec ad ni
chilum redigerent anime que ibi patiebant. Cūq̄
ita liqueficeret. ut nichil aliud nisi aqua apparerēt.
iugulabant tripētibz ferreis & poite sup incue
patiebant malleis donec vice ne vel tricine vel cē
tene in vnā massā redigerent. & tamē quo d ē
grauius nec sic p̄rent. desiderabāt em̄ mortē & in
uenire nō poterāt. Loquebant aut torrores ad in
uicē dicētes. Nūquid sufficit. Et alij in alia fabri
ca respōdebāt. Projicite nobis ut viream? si suf
ficiat. & p̄jciebāt. Et alij capiebāt eas in forcipē
bus ferreis anteq̄ terrā tāgerent. & sicut p̄mi ita
& ipi eas ignibus tradebāt. Et ita misere mō huc
modo litue p̄jciebant & ubiq̄ oburebant. donec
simul pelles & carnes & nerni & ossa in fauillam

redigerent et flammā ignis. Post multas passionēs
affuit cundalo aduocatus suus & ap̄hendēs eum
de medio fauille dixit. Quō vales. Nunquid fue
runt tibi tam dulcia carnis oblectamēta. ut p eis
tot & tāta mala debeas sustinere. Ille penit? ispō
dere non poterat quia post tācum suppliciū nō ha
bebat vires ad loquendū. Tunc angelus ait. Con
fortare. quia dominus deducit ad inferos & redu
cit. q̄uis em̄ magna sint que hucusq̄ passa es. ma
iora tamen sunt a quibus p dei misericordiā libera
beris. Et addidit. Omnes quos sup? vidiſti iudi
cium dei expectāt. sed hi qui adhuc sunt in iſerio
rius iudicati sunt. Adhuc em̄ non puenisti ad in
feros inferiores. Et moze solito tāgens eā & con
fortans p̄cessit. **XCVI.** **D**e putco
infernali.

Quq̄ simul pgerēt & incedētes sermoci
narent. ecce subitus horroz & frigus in
tolerabile & fetoz intolerabil' & tenebre
prioribus icompabiles. tribulatōq̄ & āgustia ani
mā tūdali inuaserūt ita ut omnia fundamēta terre
vidēnt sibi oremiscere. et āgelo p̄cedenti cōpūsa
est dicere. Heu domie mi quid est q̄ p solito stare
non possum. Quo dicto non potuit se mouere p
nimia formidine. et ecce āgelus cito disquit. et cū
amplius videre non potuit. et statim cepit despare
Non est em̄ sapiētia. non est sciētia. nec opus. nec
rēo apud inferos quo illa p̄perabat. Audiuit aut
clamores et ululatus mire multitudinis et totitruū
tam horribile. ut nec puitas nostra potuerit cape
re lingua eius enarrare. Circūspiciēs ergo siquō
videre posset unde venerāt. vidit fossā quadratā
et quadragulā quasi cisternā qui puteus putridaz
flame et fumi emittebat columnā. que colūna extē
debat vsq̄ ad celes. et in ipa columna erat multi
tudo maxima animarū et demonū moze fauillarū
cum flama ascendentiū et ad nichilū redactē. Itēz
cadebat cū demonibus in ferna cē vsq̄ in p̄fundū
Quo viso anima tūdali volebat se retro retrahere
sed non valebat pedes a terra leuare. et dum hoc
sepius tēptaret sed tamen facere non possz nimio
furore repleta in semetip̄am exarsit. et genas suas
vnguibus lacerās clamauit. Ve michi. q̄re nō mo
rior. que me cepit demētia. Audiētes demonēs hō
qui cum flama accedebāt cū cūderūt eā cū iſtru
mentis quibus animas ad tormēta rapiebāt dicen
tes. O misera anima penis et cruciatibz digna vñ
huc venisti. Nil adhuc expta es. Adhuc videbis di
gnū opibus tuis tormentum de quo exire nō po
teris. nec in eo p̄ire sed semp i cruciatu viuens. Ar
debis sine refrigerio. sine lumine. sine cōsolatōne.
sine auxilio. nullā deinceps misericordiā sp̄are po
teris. Appinquasti em̄ vsq̄ ad portas mortis et i
ſeris inferioribus sine mora p̄sentaberis. Qui te
huc adduxit ip̄e te decept. Liberet te si potest de
manibus nostris non videbis eum amplius. Et ad
inuicem loquebant. Quid ampli? moramur traha
mus eaz et p̄bem? eā lucifero deuorandā. et sic
arma vibrātes mīabant illi mortē eternāz. Ipi aut
immundi spūs erant nigri sicut carbonēs oculi eoz
ut lampades ignis ardentes. dentes eoz nūc can
didiores. caudas habebant ut scorpiones. ungues
ferreos acutos. alas ut vulturis. Interea affuit an
gelus domini qui fugatis spiritibus tenebrarum
cōsolatus est ream suam dicens. Gau de et letare
filia lucis. q̄ misericordiā et non iudiciū cōſequis
Penas quidem magnas videbis. s. nō eas p̄teris

Veni ergo & ostendam tibi pessimum humani generis inimicum & pcedens ad portas inferi dixit. Veni & vide. Scito tamen qd nullum lumē hīs qui huc deputant lucē sed tu poteris eos videre. & i pī nō videbunt te. **XCVII.** **De principe tenebrarū & socijs eius in penis.**

Appropinquās autem anima vidit principē tenebrarum & profundum inferni. Que autem et qualia ibi viderit inaudita tot mēta si cētum capita. & in unoquoq; capite centū linguas haberet enūare nullo modo posset. Ibi visus est princeps dyabolus. q magnitudīe pcellerat omēs bestias quas ipse tundat ante viderat. cui? quātitati corporis ipa que vidrat anima nihil sciebat compare. Erat illa bestia nigerzima sic cozuus formam habēs humani corporis a pedib? vsq; ad caput. excepto qd plurimas habebat manus. Habebat etiam & caudā. habebat etiā non mīm? mille manus. Habebatq; in longitudīe quasi centū cubitos in grossitudine vero decem. Vnaqueq; manus digitos vīcenos habebat. & digitī eius habebant in longitudīe cētenas palmas. in grossitudine vero de nas. Habebat ungues lanceis militū grossiores & longiores & ipos ferreos. in pedibus toridē. Rostri eius nimis longū. & grossū cauda ei? aspīma & longa ad nocendū animab? aculeis acutissimis ppata. Iacet autē illud horribile mōstrum sup cratē ferreā suppositis ardentibus prunis. ab innumerabili multitudīe demonū follib? sufflantiū. Circumdāt autē ipm tāta multitudo animarū & demonum qd nulli credibile esset qd mundus tot animas a pncipio parere posset. Ligatus autē est ille hostis aī quus p singulas mēbzorū iuncturas cathenis ferreis & creis ignitis & valde grossis. Cūq; sic versat in carbonib? & vndiq; oburit nīmia exardescēs ira. vertit se de vno latere in aliud latus. & omīs manus suas in illā multitudīe aīarum extēdit. eas q; replet as animab? cōstringit. sicut rustic? sities racemos oprimit vt inde vinū eliciat. mīm? vt nulla sit ibi anima que tali oritōne non pūet capite aut pedib? vel manib? Et tunc suspirās sufflat et spgit animas in diuersas pres gehēne. & statī eructuāt puteus ille. de quo poixim? fetidā atq; horribilem flamā. Et cum retrahit anhelitū suū dira illa bestia retrahit ad se omīs animas quas ante spserat. & cum fumo & sulphure in os eius cadētes deuorat. s; & quecūq; manus eius effugiūt ne strīgāt illas cū cauda sua pcutit. & sic misera bestia pcutiens semp pcutit. & tormenta animabus inferens in tormentis omnib? sup omnes cruciat. Tūc ait angelus ad animā. Hic est lucifer principium creaturarū dei. qui versabat ī delicijs paradisi. Qui si solutus fuerit. celū simul & terrā vsq; ad iferos cuncta pnrbarēt. Hi autē qui cum eo sunt partim sunt āgeli tenebrarū. prim filij ade. & iam iudicati sunt & multos alios expectāt. qui vel xpm negauerūt. vel negantiū opa fecerūt. passi sunt ea que vidisti. prius mīmora tormēta. & postea ducti sūt ad ista. de quib? tormētis nullus qui semel ea mēuerit āplius exire poterit. Hic sunt plati & pncipes mali de quibus scriptū est. Potentes potēter tormenta patiunt. qui. i. nō bene vñ sunt potēta sibi a deo data. Tunc ait anima ad āgelum. Quare potentia non bonis dat. vt bene pñt. Respondit āgelus. Aut subditoz culpe hoc exigūt vt bonos rectores non habeāt. aut ipis bonis in hoc pcur vt salui animarū suaz melius pūideāt. Hic autē

ifelix pnceps tenebrarū dicit? ē. n. pte potētiā qm hēat. s; pte pmatū quē tenz ī tenebā. Oēs autē alie pene qūis sint maxime respectu hui? p nihilo oputant. Ad hec anima. Certe verū est. Nā videre tā tūmodo locū istū magis me cōturbat. & fetore ei? plus me sustinere grauat. qd pati omnia que āte patiebar. Vnde rogo si pōt fieri vt hinc me subēhas cito. & hic me āplius cruciari nō pmittras. Hic em video multos cognitos & sodales & notos meos quos mecū in seculo gaudebā habere socios. quoz hic pfortiū multū abhorresco. Scito autē p certo qd nisi michi diuina succur rat gratia meritis meis ex gentibus nō mīm? ista patiar qd ipi. Ad quā āgel? Veni o felix anima ouertere in requiē tuā. qz dñs benefecit tibi. Non em hoc patieris. neq; amplius (nisi pmerueris ista) videbis. Hucusq; vidisti iūmi corū dei carcerē. amodo videbis gloriā amicorū dei. **XCVIII.** **De statu mediocriter bonorū & malorū.**

Onuersa anima sequebat āgelū pcedētes & cum non longe pgerēt fetor euauit. dstructisq; tenebris lux appuit. Fugato qz timore securitas redijt. et deposita tristitia aīa illa repleta est gaudio et leticia. ita vt se tam cito mutata miraret & diceret. O domine quomō tam cito mutata sum. Cui āgelus. Benedicta sis. ne tzmueris. Hec est em mutacō dextere excelsi. Per aliā aut viā trāsire debemus in regiōē nostrā. Tu ergo benedic dñm. & sequere me. Euntē autē viderunt murū nimis altū. & intrā murū ex illa pte qua venerūt. erat plurima multitudo virorum ac mulierū pluuiā & ventū sustinentiū. et erāt valde tristes. famā et sitim sustinētes. lumē tamen habebant. et fetorem non sentiebāt. Tunc ait angelus. Isti quidē mali fuerunt. sed non valde honeste vixerunt. sed bona tpalia paupibus nō sunt largiti. Et ideo p aliquot ānos patientē pluuiā et ventum. famē et sitim. Sed post ducenē ad bonā requiem. Euntē paululū venerūt ad portam que vltro aperta est eis. quā cum intrassent. viderūt cāpum pulcrum. odoriferū. florib? plenum. lucidum. et satis amenū. in quo multe anime erāt vtriusq; sex? exultantes. et nox ibi nūq; fuit. neq; sol illic vñq; occidit. & est ibi fons aque viue. Tunc ait Hic habitāt boni sed non valde. qui de cruciatib? erepti nōdū merentē sanctorū pfortō coniungi. Fons iste vocatē viuens. sed qui ex hac aqua gustauerit viuet ieter num nec sitiet vltra. et pcedētes paululū viderūt laicos sibi notos. Inter quos erāt Cōcober et Donatus reges. Quibus visis ait anima ad angelum. Domine quid est hoc. Isti duo viri erāt in vita suā nimis crudeles et inter se inuicem multum inimici. Quo ergo merito huc venerūt. respondit angelus. De hac inimicia ante mortem penituerūt. Cōcober autē diu languit. et votum vout qd si vixisset monachus fieret. Donatus autē p multos annos in vinculis religatus. oīa quecūq; habuit dedit paupibus. et ideo iusticia eius manet in seculū seculi. et tu etiā narzabis uiuētib? oīa hec. **XCIX.**

De statu cormarci regis.

Om aut modicū pcederent viderūt domū mirabiliter ornatā cuius pies et omnis structura ex auro et argento erant. et ex omniū lapidū pcciosorū generibus s; fenestre ibi non erāt. nec hostiū. et tamen omnes q; intrare volebāt intrabant. Erat autē intus tā splendida ac: si non dico vnus sol sed quasi ibi multi splēderent

foles. Eratq; nimis ampla & rotunda & nullis columnis fulta. & totū etiā eius vestibulū auro et lapidibus p̄ciosis erat stratum. Circūspiciēs autem tundalus vidit unū sedile aureū cum gemis & serico. & omnib; ornamētis ornatū. et regem cormarcum in ipso throno sedere. vestitū mirabilib; vestimentis et p̄ciosissimis supra om̄e p̄cium terrenum. Et cum staret admirans. venerūt plurimi ī domū illam cum munibus ad regē. & offerebāt singuli cū gaudio munera sua. Et dum staret tundal; diutius āte dominū suū regē cormartū. erat em̄ dominus suus in sedē. Venerūtq; multi sacerdotes & leuite solenniter induti sicut ad missam cantandaz cum sericis casulis et alijs ornamētis valde p̄cios & ornabat vndiq; domus illa regia. mirabili atq; p̄ciosissimo ornamēto. Ponebāt em̄ cīphos & calices aureos & argenteos. & pixides eburneas super paxillos & tabulas. & sic domus illa ornabat ut si maior gloria in regno dei non esset. ista posset sufficere videre. Omnes ergo illi qui ministrabāt ante regē venientes & genua flectētes dicebant. labores manū tu. q. m. b. es & b. t. eit. Tūc tundalus ait ad angelū. Miroz domine de tot mīstris inter quos nec unū de familia tua recognosco. Ad hoc angelus. Non sunt illi de familia tua sed pauperes xpi & pegrini quib; rex bona sua largiebāt & ideo p manus eorum retribuit ei merces eterna. Tūc ait tundalus. Domine. passus ne est domi; meus aliqua tormēta post mortē. Pass; est inquit & adhuc quotidie patit. & adhuc patiet. Expecta ergo paululū & videbis. Et cū paululū expectasset obscurata est domus & omnes habitatores ei; ilico p̄sternati sunt. Et rex p̄sternatus exiuit cū fletu. Quem cū tundal; sequaret. vidit hanc multitudinē quā ante intrus viderat expansis in celū manibus deū deuotissime deprecantē & dicentē. Domine deus omnipotēs sicut vis et sicut scis misere serui tuī. Et respiciēs vidit regem in igne vsq; ad umbilicū. & ab umbilico sursum cilicō idutū. Hāc penā inquit āgel; quotidie patit p tres horas et p horas xx. & unā requiescit. Et hoc ideo. quia legitimi cōiugij maclauit sacramentū & ideo patit ignē vsq; ad umbilicū. Cilicū vero portat quia iussit interficere comitem iuxta sanctū Patriciū. & p̄uicatus ē iusiurandū. Exceptis his duobus cūcta ei crimina dimissa sunt. Sed iā ascendam;. C. De visione glorie sanctorū.

Et cū paululū p̄cessissent viderūt murū nimis altū & nimis fclatū. Erat autem argenteus totus splendidus & valde decoratus. Et cū nulla porta ibi appareret. tundalus tñ nesciens quomō intrauit. et circūspiciēs vidit choros sanctorū exultantiū et dicentiū. Gloria tibi deus pater. gloria tibi deus fili dei. gloria tibi deus spiritus sancte. Erāt aut viri et femine vestiti candidis vestimētis et p̄ciosissimis sine macla et ruga iocundi et hilares semp gaudentes et sanctā trinitatem laudantes. Candoz aut vestimentoz sicut nix recēs erat. p̄cussa solis radio. voces vero p̄sonātes quasi musicū melos reddebāt sonos. Claritas autē iocunditas. amenitas. hilaritas. pulcritudo. honestas. sanitas. eternitas. vnanimitas oib; us erat eq̄lis et caritas. Odoz illius campī vbi erant isti supabāt omnia aromata et odoramēta. Tūc tundalo ait angelus. Hec sunt gaudia coniugatoz qui fidem coniugij seruauerūt. et familias suas in timore dei bene et iuste rexerūt. et bona sua paupib; et ecclesi

is xpi comunicauerūt. qui in iudicō audieturi sunt. Venite benedicti patris mei percipite regnū qd vobis patum est ab origine mundi. Tundalus autem multum rogabat ut ibi remaneret. sed nō obtinuit. Post hec p̄fecti sunt. Videbat aut eis null; labor in ābulando. et quocūq; p̄trāsibāt inclinat capitebus et letis vultibus cū ingenti gaudio occurrerant. et eā p̄prio nomīe salutabāt. et deum qui eaz liberauerat glorificabāt dicentes. Laus tibi domine rex eterne glorie. qui non vis mortē peccatoz s; vt conuertat et viuat. qui scōz misericordiā tuam ab inferni cruciatib; animā istā eripe dignat; es. et sanctorū tuoz p̄sorto sociare. Cum aut sic plurimas turbas p̄trāsissent. appuit ali; murus tam altus vt primus. sed de auro purissimo et p̄clarissimo. ita vt magis dilectaret quēcūq; vidisset aīa in solo nitore metalli q̄ in omni gloria quā āte viderat. Cūq; simili mō intrassent illū vt primū. apparuerūt illis plūrima sedilia de auro et gemis et v̄uersis lapidū p̄ciosoz generibus cōstructa. et p̄ciosissimis ornamentis coop̄ta in quib; sedebāt seniores viri et fēte vestiti sericis et stol cādiis et variis et v̄niuersis ornatis. qualia nec aīa viderat. nec cogitare poterat. Et erat facies v̄niuscuiusq; splendida sicut sol splendēs in meridie. et capillos habebant auro simili mos. et coronas aureas bisdē gemmis ornatas. Sed et lectozia posita erāt corāz eis aurea quibus suppositi erāt libri aureis literis scripti. et cantabāt domio alleluia cū nouo cantico et tā dulci melodīa. vt cunctoz p̄teritoz obliuisceretur anima que semel audiret voces eoz. Tūc ait angelus ad tundalū. Isti sunt sancti qui p testamēto dei sua corpa tradiderūt. et in sanguine agni lauerunt stolas suas. & cōtinētes qui de seculari vita ad dei seruiciū cōuersi sunt. et qui semetip̄os cū vicijs et p̄cupiscentijs crucifigentes sobrie et iuste et pie vixerūt. C. Adhuc de eodem.

Quā autē tundalus curiosius circūspiceret. vidit quasi castz et papilionē plurimas purpura et bisso. auro et argento et serico multo varietate cōfectas. in quibus cordas et organa. tympana et citharas. cū organistris & cimbalis canentes. Cetera quoq; omniū musicoz genera suauissimis sonis audiuit p̄cinētes. et que huius que hec essent. Cui angelus. Ista est religiosorum requies monachoz et conuersoz. canonicorū et sanctimonialiū. qui p̄missam obedientiā his qui p̄sunt hilariter et deuote impendūt. et qui magis gaudent subesse q̄ p̄esse. qui voluntatē p̄p̄iā relinquūt et aliene obtemperant. Qui dum sunt ī corpe celestia sapiunt. qui refrenāt linguas suas nō solū a malis sed etiam a bonis p̄pter taciturnitatis amorem. Tūc ait tūdalus. Domine si tibi placet volo p̄pius accedere. et eos qui intus sunt videre. Placet inquit vt videas eos. et audias. sed nō itabis ad eos. Isti quoq; fruunt p̄ncipia scē trinitatis. et q̄ semel ad eos intrauerit oīa immemor p̄teritorum vltius non disiungit. a cōsortio sanctorū. nisi forte virgo fuerit. et cōiungi mereat choris angeloz et accedentes p̄pius viderūt v̄niuscūq; sexus animas quarum splendor et odor delectabilis que assimilabatur angelis. et sonus suauissim; omnem gloriā quā aīa viderant supabat. oīa instrumenta nemīe tā gente sonos reddebant. sed hanc omnē dulcedinē supabant voces ip̄oz spiritūū. quib; nullus labor erat in exultatōe vocū. nec labia videbant ē moueri nec manus ad instrumenta musica leuare curabant.

& tam ad libitum cuiusque melos reddebant. Firmamentum quod erat super capita eorum multum splendebat de quo cathene pendebant auri purissimi. virgulis argenteis intermixte. pulcherrima varietate contepte. de quibus cithare & fiale et citharabula et cimbala & lilia & sperule pendebant auree. Inter quas multi cudo maxima versabant angelorum volantium. & aureas alas habentium. qui leui volatu inter cathenas volantes. suauissimum atque etiam dulcissimum audientibus reddebant sonum. Cum ergo tondalus nimis delectatus velle ibi stare dixit ei angelus. **Respice.** Et respiciens vidit unam arborē maximā & latissimā frondibus uiridissimā floribusque pulcherrimā. omnique generibus fructuum & frugum fertilissimā. In cuius frondibus aues multum diversorum colorum & diversarum vocum generibus cantantes & organizantes morabantur. sub cuius ramis lilia & rose & cunctarum herbarum speciesque odoriferarum genera oriebantur. Et sub eadem arbore viri multi & femine in cellis aureis & eburneis semper benedicentes & laudantes dominum per universas beneficiis & donis suis. Et habebat unusquisque coronam auream in capite suo mirabiliter ornata. et sceptrum aureum in manu sua. Et erant vestiti talibus vestimentis quibus ante visi monachi. Tunc ait angelus ad tondalum. Hec arbor typus est sancte ecclesie. Hi qui sub ea sunt constructores & defensores sunt ecclesiarum. qui per beneficiis que sanctis ecclesiis largiti sunt fraternitatem ipsorum consecuti sunt. quia per illorum monitionem secularem habitum reliquerunt. et religiose vixerunt. **CH.** **Item** de eodem.

Quoniam perfecti fuissent. viderunt murum altitudinis pulchritudinis & splendore ceterisque dissimile. Erat namque ex omnibus lapidibus preciosorum generibus constructus variis coloribus metallis interpositis ita ut habere videretur aurum per eminentem. Lapidibus eius erant cristallus. crisolitus. berillus. iaspis. iacinctus. smaragdus. saphirus et omnesque topasius & sardius. crisoprassus & amethystus. turcaeus atque granatus. His et similibus splendebat murus valde. et mentes inuentium multum in se perducabat. Accedentes igitur murum videre perculso dubio quod oculus non vidit. nec auris audiuit. nec in cor hominis ascendit que prepaue deus diligenteribus se. viderunt ibi. id est ordines angelorum & beatorum spirituum cum illis immixtorum. & audierunt ibi verba ineffabilia que non potest homo. nec licet homini loqui. Dixitque angelus ad animam tondali. Audi filia & vide et in celis. au. t. & ob. po. t. & d. p. t. et. c. o. r. de. tuum. Et patet quanta sit amenitas inconditas. dignitas. sublimitas interesse choris angelorum & omnium sanctorum et quod omne precellit gaudium eum qui panis est angelorum & vita omnium. sentire clementem & piū. Ab illo autem loco in quo tunc stabant non solum omnem quam ante viderant gloriam. verum & predicta supplicia videbant. Et quod magis mirandum est. ipsum orbem terrarum quasi sub uno solis radio videbant sicut scriptum est. Cernit terram de longe etc. Non enim potest creature visum obtundere cui semel concessum est omnem creatorem videre & miro modo cum staret in eodem loco in quo. scilicet prius steterat. non se vertentes in aliquam partem. cunctos tamen ex eodem loco ante et retropositos videbant. Non solum autem visus. verum etiam omnium rerum scientia dabatur insolita. ita ut non esset ibi opus interrogare aliquid aliqua. sed omnia sciebat ibi tondalus apte & integre quecumque volebat. **CH.** **De** quattuor episcopis quos ibi

tondalus cognouit.

Quoniam autem ita esset ibi tondalus. affuit ei sanctus ruadanus confessor cum magna leticia salutans eum & amplectens intime caritatis visceribus ait. Dominus custodiat incrementum tuum & exitum t. h. n. & v. in. se. Ego sum ruadanus patronus tuus cui iure debitor es sepulture. Et cum hoc dixisset. stetit nichil aliud dicens. Tondalus autem respiciens vidit sanctum patricium hibernensium apostolum cum magna turba episcoporum inter quos quatuor sibi notos vidit. id est celestinum qui fuit archiepiscopus archimache. & malachiam qui celestino successit. qui romanam veniens tempore innocentij pape legatus et archiepiscopus ab illo est constitutus. qui omnia que habere poterat sanctis & pauperibus diuidebat. Hic constructor extitit. xliij. cenobiorum. monachorum. canonicorum sanctimonialium. quibus omnia necessaria prouidebat. & nihil omnino sibi retinebat. Ibi quoque vidit christianum lugdunensem episcopum fratrem predicti malachie veterinum murem continentie virum & voluntarie paupertatis amatorē & neemiam clunensem civitatis antistitem virum simplicem atque modestum. sapientiam quoque et castitatem per ceteris fulgentem. Hos quattuor cognouit episcopos. Eratque iuxta eos unum sedile mirabiliter ornatum in quo nemo sedebat. Et dixit tondalus. Cuius est istud sedile. & quare sic vacat. Respondit sanctus malachias. Cuiusdam de fratribus nostris qui nondum migravit a corpore hic sedebat cum migrasset. **CH.** **De** reditu anime eius ad corpus.

Quoniam autem in his omnibus anima tondali valde delectaretur. affuit angelus domini qui eam antecederet. & blande eam alloqueretur ait. Vidisti hec omnia. Et illa. Video domine. Obsecro sine me hic esse. Cui angelus. Debes ad corpus tuum redire. et omnia que vidisti ad utilitatem proximorum memoriter retinere. Quo audito. anima tristis et flens respondit. Domine inquit. Quid tanti mali egi ut relicta tanta gloria ad corpus redeam. Ad quam angelus. Hanc non merentur intrare nisi virgines qui corpora sua ab omni immundo tactu & corda sua ab omni immundo affectu custodiunt & aduri magis per tanta gloria quam inquinari aliquid turpi concupiscentia volunt. quod si tu nolueris facere & verbis meis credere. et ideo non poteris hic manere. Revertere ergo ad corpus tuum et abstine ab his que ante faciebas. Consilium meum et auxilium tibi si deerit. sed presentialiter atque fideliter tibi manebit. Et cum hoc dixisset angelus. pueria anima statim sensit se mole corporis esse grauata. nullum intervallum nec ullum tempus intercessit momentum. sed in uno eodemque tempore puncto. in celis loquebatur ad angelum et in terris se sensit induere corpus suum. Tunc ipsa debilis corpales aperuit oculos. et suspirans nichilque dicens respexit clericos circumstantes. et sumpsit corpus domini cum gratiarum actione. et omnia que habuit dissipavit et dedit pauperibus et signum sancte crucis vestimentis suis quibus vestiebat super affigi iussit. Cunctaque que viderat et retinere poterat nobis postmodum recitavit. bonam vitam nos ducere monuit. verbumque dei quod ante nescierat cum magna deuotione et utilitate ac humilitate et scientia predicabat. Nos autem quia vitam eius imitari non possumus hoc saltem et utilitatem legentium scribere studuimus. **Acto.** Hec autem visio et huiusmodi similes apud doctores nostros calumniā patiuntur. nullum penitus locum uel statum animarum esse ponentes

mediū inter purgatoriū & paradysum. quīs beatus bernardus in quodā sermone de omnibus sanctis prarium innuere videat. **CV.** *De sancto malachia archiepo.*

Pro sancti malachie vitā qui anno pōi cte reuelatōis dictus est obiisse. beat? bernard? clareuallē descripsit. de qua b pauca inserui in hunc modū. **Bernardus.** Emp quidem opepcium fuit illustres sanctoz describe vitas. vt sint in speculū et exemplū ac quoddā veluti odimentū vite hoīm sup terrā. Per hoc em quodāmodo apud nos etiā post mortē viuūt multosq; ex his qui viuentes mortui sunt ad verā p uocant vitam. & reuocāt. Vex nūc maxime hoc requirit raritas sanctitatis. nostra plane etas iops virozum. Quē em michi ostēdas vel de illorū numero qui videntē dari in lucē gentiū. nō magis de sublimi fumantē. q̄ flamātem. Et si lumen quod in te est iquit tenebre sunt. quāte sunt tenebre (nisi tu illos forte quod nō credo lucem dixeris) q̄ q̄stū estimant pietatē. qui in hereditate domi. non que domini sed magis que sua sunt queritāt. Quid dī co que sua sunt. pfectus sit & sanctus etiā sua q̄rens suaq; recinēs. si ab alienis cor manusq; conti neat. memmerit tamē q̄ qui sibi vsq; huc forte peruenisse videt eundē exigi sanctitatis graduz & ab ethnico an nō milites suis iubentē otēti fore supē dījs vt ipi salui fiāt. Magnū vero ecclesie doctoz si sit sicut vnus miliciū. aut certe quod ad illozū impperiū ppheta loquit sicut populus ita & sacerdos. item das michi otentum i necessarijs. otent prum supfluoꝝ. Lex est tamen pfixa ab apostolis apostoloꝝ successoribus. vestitū & victū habētes inquit his cōtenti simus. Vbi forma hec in libris cernimus eā sed non in viris. Habes vero de iusto quia lex dei eius in corde ipius & nō in codice. nec pfectis is grad? pfectus em carere & necessarijs patus est. At gratis istud. vtinā supfluis ponatur modus. vtinā non capiam? in infinitū. Opt? ho die est. qui nō est nimis malus. Vnde qm a terra d ficit sanctus videoz mihi non supuacue ex his qui empti sunt de terra. reuocare ad mediū ep̄m malachia. virū vere sanctum. & nostroz quidē tēpū singularis sapiētie. qui lucerna erat ardēs & lucēs nec tamē extincta est sed submota. **CVI.**

De bonis eius inijs.

Hic ortus est in hibernia de populo barba ro. ibi epucatus. ibiq; literas edoctus ē. Ceterū de natali barbarie nichil traxit n magis q̄ de sale materno pisces maris. Patētes tñ illius fuerūt genere & potētia magni iuxta nomē magnozū qui sunt in terra. At mater tā mente q̄ sanguine generosoz satagebat in ipso mico notis facere puulo vias vite. Itaq; agebat senem moribus annis puer. expers lasciuie puerilis. Erat autem homo in ciuitate ardimacha in qua alius ē malachias vir sanctus. & austere admodū vite. Qui cellā habēs iuxta ecclesiā. seruiebat ieiunijs & oratōibus & obsecratōib? die ac nocte. Ad hūc se attulit malachias. ab eo vite formā accepturus. Sed dicitq; & ipse solitarius. Sed intra paucos dies habuit imitatores nō paucos exemplo sui pūocatos. Tandem ordinat? est sacerdos. Annos nat? quāsi. xx. & v. Cui etiam ep̄s vices suas omisit. seminare semen sanctū in gente non sancta & dare rudī populo & sine lege viuenti. legem vite & disciplīne. Suscepit ille mandatū cū omni alacritate sicut

erat spū seruēs. nec talentis incubās sed inhiās lucris. Deniq; cum esset eis studiū & zelus maxim? circa cultū diuinorū & veneratōnem sacramentoz ne forte de his aliquid cōstitueret vel docerz sec? q̄ ritus haberet vniuersalis ecclesie subiit eius anmū adire ep̄m malchū qui se plenius de omnibus informaret. Hic erat senex plenus dierū & sapientia atq; virtutū. qui de habitu monachali nichoniensi monasterio assumpt? est in ep̄m in lesmoz ciuitate. Ibiq; tanta ei desuper data est gratia. vt nō solum vita & doctrina. sed et signis etiā claret. Nam puerū mente caprū ex his. i. quos lunaticos vocant inter pfirmandū sacra vn et de sanauit. surdoq; auditū restituit. In quo idem mirabile quid. dam pfessus est. quod cū sanctus vtriq; auricule hincide digitos immisisset. duas quasi procellas ex ipso exire senserit. Pro his hui?mōi fama crebrescente. nomen grāde adeptus est. ita vt ad eū scoti hyberniz pfluere. & tāquā vnus omniū pat ab omnibus colerēt. Ad hunc ergo malachias pueniēs benigne a sene est susceptus. & ānis aliquot cum eo mansit. vt p hanc tēporis morā de peccatoz vetera nō sapientiā hauriret. **CVII.** *De sorore sua mortua p eū deo recōciliata.*

Mortua autē sorore sua non ptereundam de ea vidit visionē. Huius siquidē sanctus carnalem exhorruerat vitā & tanto et iaz zelo. vt se deuouerit nō visurum eā in carne viuētem. At illa carne soluta solutum est votū. et cepit vidē in spū quā in carne noluit. Quadā nocte audiuit p somniū vocem sibi dicentis. sororem eius stare foris in atrio. & ecce p totos. xxx. dies nichil gustasse. qui euigilans & cito intellexit. cuius esce media marceret. & diligēter discusso numero dierū quē audierat ipm esse reppit. & ex quo p ea panem & vinū non obtulisset. Tūc ille qui sororis aīam non oderat sed peccatū. beneficentiā quā intermiserat rursus adozitur. Neq; frustra. Non multo em post visa est ei puenisse ad limē ecclesie. necdū tamen posse intrare. apparere etiā in pulla veste. Cūq; ille pseruaret curās ne qua die solita stipe frustraret. Secundo vidit eam in veste subcāda ad missam quidē intra ecclesiā. sed altare ptingere non pmitteri. Tercio tandē visa est aggregari cetui candidatoꝝ & in veste cāda. Vides igitē lector quantū valeat deprecatio iusti assidua. Vere regnū celozū vim patit. & violenti rapiūt illud. Monne tibi videt malachie oratō vicem quodāmodo effraetozis celestibus exhibuisse portis. quando peccatrix mulier fraternis obtinuit armis quod suis meritis negabat. Hanc vim hiesu bone tu qui patris facis validus et pius ad saluandū. faciens misericordiam et potētiā in brachio tuo. et in sacramento tuo. seruans sanctis qui i terra sunt vsq; ad cōsummatōnem. Hoc plane sacramentū est potens pcta psumere. debellare obuias pates. iferre celis reuertentes de terra. **CVIII.** *De mōasterio ab eo pstructo et quibusdam eius miraculis.*

Ut diues et potēs qui locū bencor & possessiones ei? tenebat inspiratus a deo cōfestim in manus malachie omnia sua dedit et se quoq; et is auunculus eius. sed malachie spū ritus q̄ carnis xpianitas pluris fuit. ipm quoq; locuz bencor tradidit et pīnceps. vt edificaret ibi monasteriū vel potius reedificaret. Nepe nobilissimum extiterat ante sub pīmo patre cōgello mīta militia monachoz generans. multoz mōasterioꝝ

caput. nec mō i pfatas sed i ex teras etiā regiones
quasi inundatōne facta. illa se sanctoz exaia effu-
derunt. Ex quibus ad has nostras gallicanas pres-
sanctus colūban? ascendēs luxouienſe construxit
monasteriū factus ibi in gentē magnā. Aūt enim
tam magnā fuisse vsuſcedētib? sibi ricissim cho-
ris continuarent solennia diuinorū. ita vt nec mo-
mentum quidē dici ac noctis vacaret a laudibus.
Hec de antiqua dicta sunt benecorensis monasterij
gloria. Hoc olim destructū a piratis ob isigne di-
gnitatis antique malachias veluti quandā replāta-
turas padisum āplexus est. Et quia multa sancto-
rum corpora dormirēt ibi. Nam vt taceā illa que in
pace sepulta sunt. fuerunt nōgenti simul vna die a
piratis occisi. Erat quidē ingens illius loci posses-
sio. sed malachias solo pretentus loco sancto totas
possessiones & terras alteri ocessit. Ipe vero decē
circiter secum fratribus assumptis. veniēs ad locū
cepit edificare. vbi die quadā cum in securi ipse se
caret casu ex oparijs vnus illo vibrante in aera se
eunim. locum incaute occupauit. in quo ictus dñi
nabāt. Et cecidit sup spinā dorsū eius. tanto utiqz
impetu ac sonitu. quāto conatu ille impingere va-
luit. Corruit ille. & accurre omnes putantes aut
pessum ad mortē aut mortuū. Et tunica quidem
scissa est a summo vsqz deorsum. homo aut illesus
inuentus est tā modice et summatū. vt vix in super-
ficie restigium appareret. Stabat em̄ homo incolu-
mis quē securis pstrauerat intuentib? & stupenti-
bus q̄ circūstabāt. vnde & facti alacriores & p̄m-
ptiores exinde ad opus inuenti sunt. Porro orato-
rium intra paucos dies osummatū est. in quo deo
seruitur sicut olim simili deuotōne. sed nō pari nu-
mero. Eo tpe & loco quidā infirmabāt. cui assistēs
dyabolus & apte loquens suggerēbat. ne vnq̄ cre-
deret monitis malachie. sed si intraret ad se. cultel-
locum peteret & occideret. Quo agnito. illi qui
ministrabāt ipi infirmo p̄tente. verbū pferūt ad
malachiā p̄muentēs. At ille scilicet arma oratōnis
arripens impaudus hostem aggressus. & infirmū
tatem fugat & demonē. Clericū nomine michaelē
dissententia laborantē & despantem mittēs ei aliq̄d
de mensa sua eorū loco sanauit. scdō ipm eundē
grauissima infirmitate correptū. & corpe piter cu-
rauit & mēte. ilico em̄ adhelit deo & seruo ei? ma-
lachie. **CIX.** **De actib? eius in epi-**

scopatu suscepto.
Uacabat tunc ep̄alis sedes in vna ciuita-
tum & iā diu vacarat Malachia nolente
assentire quē elegerāt. Persistentib? tamē
illis tandē cessit accedere ad vim faciendā mādato
magistri sui necnō & metropolitai. Tricesimo igi-
tur ferme anno etatis sue cōsecratus ep̄s conerebāt
introducē. Cūqz cepisset p̄ officio suo agere. tunc
intellexit homo dei nō ad homines se sed ad bestias
destinatū. Nunq̄ adhuc tales exptus fuerat i quā
tacūqz barbarie nūq̄ repperat sic p̄teruos ad mo-
res. sic ferales ad ritus. sic ad fidem impios. ad le-
gem barbaros. ceruicofos ad disciplinam. spurcos
ad vitā xp̄iani nomie. re pagani. Nō decimas dare
nō primitias. non legitima mire diugia. non facere
p̄fessiones nec penitēcias. nec qui peteret. nec qui
daret penitus mueniri. sed nec in ecclesijs aut p̄di-
cantis vox aut cantantis audiebāt. Quid igiē face-
ret athleta domini. aut cedēdū turpiter aut p̄dō
se certādum. sed qui se pastore & non mercenariū
agnoscebat. elegit magis stare q̄ fugere. patius da-

re animā suam p̄ ouibus suis si oportuerit. & q̄p̄
omnes lupi et oues nulle. stetit in medio luporum
pastor intrepidus oīmodis argumentofus. quō fa-
ceret oues de lupis. **M**enere cōmuniter. secreto ar-
guere. flere p̄ singulos. nūc aspe. nunc leniter oue-
nire put cuiqz videbat expedire. In q̄b? dū minus
p̄ hoc p̄fecisset cor p̄ritum et humiliatū offerebat
p̄eis. Quoties noctes totas puigiles duxit exten-
dēs man? i oratōe. & cūqz venire ad ecclesiā nollēt
p̄ vicos & plateas occurtebat inuitis. & circūiens
ciuitatē p̄quirebat anhelus quē xp̄o acquireret. **S**z
& foris rura nichilomin? & opida sepius p̄curre-
bat cum sancto illo oīmitu discipulorū suorū q̄ nū-
q̄ deerāt lateri eius. ibat & erogabat vel ingratū
critici mensurā. Nec rebebat equo sed pedes ibat
in hoc virum se apostolicū p̄bans. Hiesu bone q̄n-
ta passus est p̄ nomine tuo bellator tu? a filiis sce-
leratis. quātaqz sustinuit ab hisipis quibus & p̄d-
bus loquebat bona tibi. **B**lāphemat? obsecrabat
iniuriatus opponebat scutū paciēcie. & vincebat i
bono malū. Itaqz dextera domini fecit virtutē. q̄a
os domini locutū est veritatē. **C**essit duricia. quie-
uit barbaries. recipiunt vbiqz ecclesiastice consue-
tudines. contrarie vero reijciunt. **R**eedificant ba-
silice. ordinat clerus. in illis sacramentorū rite solē-
nia celebrant. cōfessiones fiūt. ad ecclesiā p̄ueniūt
plebes. p̄cubinatū honestat celebritas nuptiarum
Postremo sic mutata in melius omnia vt hodie il-
li genti p̄ueniat. q̄d domini? p̄ p̄phetam tūc. **Q**ui
ante non populus meus. nūc aut populus meus.

CX. **De archiep̄atu quē inuitus suscepit.**
Qontigit autē archiep̄m celsū infirmū. q̄
& malachiā in dyaconū p̄sbitez & ep̄m
ordinauit. & cognoscēs q̄ morerēt. fecit
quasi testamentū vt malachias sibi deberet succed-
re. eo q̄ nullus sede prima dignior videret. **V**erū
mos pessimus moleuerat quorūdam diabolica am-
bitōne potentū. sedē sanctā obtinendā i heredita-
ria successione. **N**ec em̄ patiebant ep̄ari nisi q̄ essēt
de tribu & familia sua. **N**ec parū p̄cesserat execra-
da successio. **D**ecurs iam in hac malicia quasi gene-
ratōibus. xv. & eousqz firmauerat sibi ius prauū
immo oīi morte puniendā iniuriā. **G**eneratō em̄
mala & adultera. vt et si interdū multū defecissent
clerici de sanguine illo. sed ep̄i nunq̄. **D**eniqz iam
viii. extiterāt ante celsū viri vxorati & absqz or-
dīnibus. literati tamen. **I**nde tota illa p̄ vniuersam
hiberniā (de q̄ mltā supi? dixim?) dissolutō ecclia-
stice disciplie. celsure enūatō. fligiosis euacuato. p̄
his g° celsus vehementē dolēs. curauit oīno succes-
sorem habere malachiā. eo q̄ p̄ ipm ostenderet posse
explantari male radicātā successione. qui car? esset
omnibus. & quē omnes emularent. & domi? erat
cum eo. nec frustratus est a spe sua. **N**ā mortuo il-
lo. substitutus est malachias non tamē mox. **N**eqz
id facile. **E**cce em̄ de semine neq̄ qui occupet locū
mauricius nomine. **I**s p̄ quinquenniū fret? poten-
tia seculari incubauit ecclesie. non ep̄s sed tyrann?
Nam vota pioz magis in malachiā p̄uenerāt. **D**eī
qz suadebāt eum subire onus iuxta ostitutōez celsi
Sed ille qui omne sublime haud sec? q̄ suū p̄cipi-
tiū declinabat. bonam sibi videbat nactus occasio-
nem excusandi. q̄ p̄ id t̄pis introitus eius pacific?
esse nō posset. **D**icebat igiē nō suū interesse fundi
humanū sanguinē occasione sui. **P**ostremo iūctū
se alteri sponse quā dimittere non liceret. **V**erum
illis econtra instantibus & clamantib? quia a dño

sermo est egressus. sed & tota auctoritate iubenti
bus subire onus & instantibus anathema. Ad
mortē inquit ducitis me sed obediō spe martiri
hac tamē pōitōne. ut si iuxta fidei nostrā res i me
lius cedat. & vendicet sibi deus hereditatē suam a
diripiētibz eā. Tunc demū omnibus cōsumatis &
ecclesia pacē habēre liceat redire ad priore spōsaz
meā et amicā de qua rapior p potestātē & p me il
lic aliū substituere. qui tunc forte reatus ydoneus
fuerit. Nota lector virtutē viri & animi puritatē.
nec honorē affectātis. nec formidātis mortē p xpī
nomīe. Spōdētibz illis demū acquieuit volūtati
eorz vel potius dei. a quo sibi iam olim pōstēsum
recordabatur. qd de se modo dolebat fieri. Nepe iam
egrotātē celso apparuit malachie et quidem longe
posito & nescienti mulier pcre statute & reuerē
di vultus. pūctatē que nā esset responsū ē esse
vxoze celsi. Que ei tradēs virgā pastoralē quā ma
nu tenebat dispuīt. Paucis decursis diebus celsus
moriēs. misit baculum suū malachie tanq̄ sibi suc
cessuro. Quē ut vidit agnouit ipm esse quē vide
rat. CXI. *De vltione celesti in eius*
aduersarios.

Huius p̄cipue recordatō visionis terzuit
malachiā. ut si qd diu satis dissimularat
vltia renueret diuine iā resistere vidēre
voluntati. Verūtāmē ciuitatē nō intrauit. quādiu
ille incubator vixit. ne hac occasione p̄tgeret mori
quēq̄ ex his quibus vitā magis mīstratur. veie
bat. Ita p biēniū (Nā id tempus supuixit ille agēs
extra vrbēz) strenue in vniuersa pūntia opz epā
le exercuit. Illo igit celeri mortē facto de medio.
Rursus nigellus quidā immo vere nigerimus se
dem p̄ripuit. & in hōc anime sue mauricius adhuc
vixēs p̄viderat ut hūc haberet herēdem in quo q̄
damnādos exhibat. opibus addicere damnatōis p̄si
stet. Erat em ut ipse ex dānata p̄genie cognatus
mauricij. Ceterz rex & episcopi & fideles terre ni
chilomin⁹ p̄ueniūt ut intrōducerēt malachiā. Et
ecce p̄ciliū malignantiū ex aduerso. quidā de filiis
belial p̄mptus a d maliciā. potens iniquitate. sciēs
locū vbi p̄ter cōuenire decreuissēt. mltis aggre
gatis sibi latenter vicinū occupat. collē eminentem
e regione vnde illis tractātibus alia. repētim impetu
super incautos irruerēt & interficerēt inno
centes. Condixerāt em etiā regē cum epō trucidare
ut non esset qui vindicaret sanguinē iustū. Res
innotuit malachie. & intrās ecclesiā. erat em p̄pe.
& eleuatis manibz orauit ad dñm. Et ecce nubes
et caligo s; & tenebrosa aqua in nubibz aeris. diē
vertūt in noctē. Fulgura quoq; & tonitrua et hor
ribilis sp̄s p̄cellaz diē vltimū minitānt ruiturāq;
ecclesiā. itentāt ap oīa mortē. Et ut scias lector qd
oratio malachie cōcussit elemēta. solos turbo re
tēpestas qui querebāt animā eius. solos turbo re
nebrosus inuoluit qui pauerāt opa tenebrar. Dei
q; ipse. qui p̄iceps extiterāt tantī malī fulmīe. p̄cus
sus interijt euz tribus alijs. & fuerūt. p̄sortes mor
tis qui fuerūt p̄cipes sceleris. quozū sequētī die
inuenta sunt corpa semiusta & putrida. herētia ra
mis arboris vbi quēq; spūs eleuās allinisset. Alij
quoq; tres semiuiui inuenti sunt. Ceteriq; omnes
circūquaq; dispersi. CXII. *De ingressu*
eius in vrbem et nigello scismatico.

Anno etatis sue. xxxviii. paup malachias
pulsio incubatore intrauit ardimachā pō
refex et metropolitā. totius hiber nie.

Rege vero ceterisq; qui induxerāt eū ad p̄pria re
meatibus. ipse remanet in manu dei. et remanēt illi
foris pugne intus timores. Nam ecce vīpea sobo
les frendens & vociferās se exheredari. tota se in
tus et foris suscitāt aduersus dñm & aduers⁹ xpī
eius. Porro nigellus videns sibi fugam imminere
tulit secum insignia que dā sedis illius. textū. seuā
gelioz qui fuit beati patricij. baculumq; auro p̄re
xtum. & gemmis p̄ciosissimis adornatū. quē nomi
nant baculū hiesu. eo qd ipse domin⁹ ut fert opio
eum manibz suis tenuerit atq; formauerit. Et hec
sunt sūme dignitatis et veneratōis in gente illa.
Ibat homo girouagus et alter sathanas circūbat
terā & pambulabat eam insignia sacra circūferēs.
que vbiq; ostētās vbiq; eoz gratia receptabatur.
Fuit vero p̄ciliū scismaticū insequi. eo qd seducerz
multos ex insignibus que ferebat. suadens omnibus
epm esse debere. et sic sollicitās plebes aduers⁹ ma
lachiā et ecclesie vnitatem. Et fecit sic et sine diffi
cultate. et ita in breui vniuersas sep̄uit vias eius
p gratiā sibi a deo datā. et quā habebat ad. omnes
ut malignus ille coactus sit dare manus. reddere
insignia. et quiescere de reliquo in omni subiectōe.
CXIII. *Item de vindicta dei in eius*
detractores.

Nec modo malefactores sed et detracto
res malachie corripuit deus Verbi grā.
Quidā habens gratiā p̄ncipū et poten
tū etiam ipius regis eo qd esset adulator et garu
lus et potens in lingua fauebat p omia aduersarijs
malachie et p̄caciē tuebat p̄tem eoz. Sācto vero
et p̄senti resistebat in faciem et detrahebat absenti
irreuerenter occurrens ei in omni loco maximeq;
vbi celebrioribus illū sciret interesse puentibus s;
cito digna lingue p̄caciis mercede donatus ē. Inu
muit et p̄putruit lingua maledica vermis ex ea
scatencibus et diffluentibus toto ore blasphemio.
Quos p. vij. ferme dies incessanter vomēs. tandem
cū illis miseram expuit vitā. Loquēte corā aliquā
do malachia et populū exhortante. mulier quedā
infelix ausa est interzumpere sermonē clamoribz im
p̄bis. non deferēs honorē sacerdoti et spiritui qui
loquebat. Erat aut de p̄genie impia. et spm impiū
habens in naribus blasphemias et p̄tumelias. eua
mebat in sanctū dicens eū sp̄ocritā et inuasorē alia
ne hereditatis. sed et caluiciē illius impperās. At
ille nihil respōdit ei. sicut erat verecund⁹ et mitis
sed dñs respōdit p̄ eo. Versa est igit illa in isaniā
dño vindicāte. et crebris vocibz damitās se suffo
cant a malachia morte demū horreda luit peccatuz
blasphemie dicentibus qui de semine chanaan sūt
fugiam⁹ malachiā. qd domin⁹ pugnat p̄ eo. Tāde
memor p̄positi sui malachias. p̄stituit p se gelasuz
vix bonū et dignū tali honore. cōiunente clero et
populo. quimpot⁹ sustinētibz p̄pter pactū. Nā
alias duz visum est oīno. Quo p̄secrato. regibz ac
p̄ncipibus attent⁹ p̄mendato. ipse clar⁹ miracu
lis ac triūphis ad suā p̄ochiā redijt. CXIII
De spiritu eius prophetico et transitu per cla
ramuallem.

Dum aut egress⁹ aliquādo de scotia p̄ue
nisset eboracū sacerdos quidā sicut⁹ no
mine inuentus eū agnouit. nec em ei⁹ fa
ciem viderat ante. s; cū haberz spm p̄phetie reuela
tū fuit ei iam p̄ide de illo. Hic est inquit d quo di
xerā. quia de hibernia sanctus veniet p̄cifex qui
scit cogitatōes hoīm. Sic nō potuit latere lucerna

sub modio p'dente tñ p os ficari sp'itu sancto: q
illu accēderat. Nā & multa secreta deesse suo suoꝝ
qꝫ dicta sunt ei a ficaro: que ita esse vel fuisse oī a
recognouit. Sed & soc'is malachie p'cunctatibus
de suo reditu: respōdit sicar? incūctanter. (qꝫ p?
rei p'bauit euent?) paucos videlicet admodū d' nu
mero illo cū epō redituros. Illi audito hoc suspica
ti sunt mortē. sꝫ aliter deus adimpleuit. Nempe re
diens ab vrbe quibusdā apud nos: quibusdā & in
alijs locis ad discendā ouerfacōnis formā relictis
iuxta verbū ficari cū paucis admodū repatriauit.
In ipa vrbe eboracensi: accessit ad eū vir nobilis se
cundū seclm valen? nomine: qui aduertēs ep'm ml
tos habere socios & equos paucos. Nā pter mini
stros & clericos alios quīqꝫ cū eo erant p'sbiteri:
& equi non nisi tres obtulit ei suū quo ipse vehaba
tur: hoc solū dolere se inquit qꝫ esset rūmus du
re portēs. Et addidit. Libenti? em deditsem si me
lior esset: sed si dignam ducere qualēcūqꝫ vobiscū
Et ego ait ep's eo libenti? accipio quo p'dicaf vilio
rē: quia nō pōt michi esse vile: quidqꝫ tam p'ciosa
voluntas obtulerit. Et ouersus ad suos: hūc inquit
sternite michi: quia p'modus satis & sufficiens erit
in longum. Quo facto ascēdit. Et primo quidem
durū vt erat sentiens: postmodū mira mutacōe val
de cōmodū sibi & suauiter ambulante inuenit: vt
ne caderet sup terā de sermone quē dixerat. vsqꝫ
ad ix. annū quo mortu? est ipse nō defecit ei: fact?
optim? & p'ciosissim? palef'redus. Quodqꝫ euide
tius miraculū cernētibus fecit. De subnigro cepit
albescere: & nō multopost vix iueniebat albior &
pulcrior illo. Ipe etiā diuertēs clarāuallem vir san
ctus vñs fratrib? cōpunct? & illi nō mediocritē
edificat in p'ntia et sermone eius: & acceptas locū
& nos atqꝫ in int'mis visceribus colligēs: valedi
xit nobis & abiit qui trāsalp'mās cū venisset ypo
riā ciuitatē italie hospit'is sui puulū filiū qui male
habēs erat mortu? p'muo sanauit. Erat tūc t'pis
in sede ap'lica felicitis memorie sc'dus innocētis pa
pa: qui eū suscepit benigne & humane. A quo cuz
multis lacrimis iplozabat eius p'missu licere sibi vi
uere & mori in clarāualle: sed nō obtinuit. Reuētēs
aut p'clarāuallem: sc'dam largitus est nobis bene
dictōnem. Et alta suspiria trahēs quod nō liceret
sibi p' suo desiderio remanere. Hos inquit: interim
p' me oro vt retineatis q' a vobis discāt qd nos p?
moduz doceant. Et dimissis quattuor a latere suo
abiit Qui p'bat & digni inuēti monachi facti sūt
CXV. De miraculis eiusdem.

D Rosectus aut a nobis p'spere peruenit
scotiā & inuenit dauid regez qui adhuc
hodie supest in quodā castello suo: cui?
filius i'firmabat ad mortē. Ad quē ingressus hono
rifice a rege suscept? est & humiliter exoratus vt
sanaret filiū suū: qui aquā benedixit & aspsit in
uenē: & intēuens in eū ait. Confide fili: nō morieris
hac vice. Dixit hoc: & sequētī die: dictū secuta est
sanitas: sanitate leticiā patris: clamor & strepit?
totius familie exultantis. Trāseunt p' villā nomie
crudelbū: occurrūt puella muta. Ozante autē illo:
solutū est vīculū lingue eius & loquebat recte.
Dehinc villā ingrediēs quā nomināt ecclesiā sancti
michaelis oblatā sibi mulierē freneticā & vinctam
funibus corā oīi populo curauit. Perueniēs autē
ad portū lapaspi: trāsitum ibi p' aliquot dies p'sto
labat: sed moza mīme trāsijt ociosa. Cōstruit inee
rim de virgis in septem textis oratoriu: ipō iubete

ipōqꝫ opante p'iter. Consumatūqꝫ circūdedit val
lo: atqꝫ interiācēs spaciū benedixit in cimiteriū. Sa
ne merita benedicētis miracula satis declarāt: que
vsqꝫ hodie ibi actitari ferunt. Inde est qꝫ de finii
mis locis infirmos & male hñtes illuc portare cō
sueuerunt: & sanantē multi. Mulier totis dissoluta
mēbris plaustro vecta illuc: pedib? suis remeauit
domū: vna dumtaxat nocte non frustra in sancto
loco p'stolata misericordiā dñi. Alia quedā ibideꝫ
p'noctabat in oratōe quā forte repiens solā homo
barbarus accensus libidine & sui mīme p'pos irruit
rabiōsus in eā. Conuersa illa & tre mēfacta suspici
ens aduertit hoīem plenū dyabolico spū. Et heus
tu inquit miser quid agis: cōsidera vbi es. Reuere
re hec sancta: defer deo: defer seruo eius malachie
p'ce & tibi ipi. Nō autē desistit ille furis agitat? mī
quis: & ecce qd horribile dictū ē: venenatū & tur
midū animal qd buffonē vocāt visum ē reptās exi
re de inter femora mulieris. Quid plura. Etā tre
mēfactus resiliit homo: & datis saltibus festinus
oratorio exiit. Ille cōfusus abscessit & illa intacta
remansit: magno quē em dei miraculo et merito
malachie. Et pulcre operi fedit: et abominando se
dū interuenit et abominabile monstꝫ. Non p'sus
aliter decuit extingui bestialē libidinē: qꝫ p' frigidis
simū verinē. Nec aliter temerariū frenari aulū:
frustrari conatū: qꝫ p' vilē mutilem qꝫ bestiolam.

CXVI. De mirabili et singulari eius vita.

Q Vis aut cuncta facta p' eū enumeret: qꝫ
qꝫ libenti? fateor imitandis imorer qꝫ ad
mirādis. Et meo quidē iudicio primū: et
maximū miraculū qd dōit ipse erat. Quis vnqꝫ etiā
si curiosus obseruauerit in eo tēphendit ociosum:
nō dico verbū sꝫ nutū. Quis manū pedē ue mouen
tem frustra ymmo qd nō edificās in eius incessu:
aspectu: habitu: vultu. Deniqꝫ vultus hilaritateꝫ
nec suscauit meror: nec leuigauit risus. Totuz in
eo disciplinātū: totū insigne v'utis p'fectōnis for
ma. Per oīa seri? sꝫ nō auster? remiss? interdum:
dissolue? aut nūqꝫ negligēs nichil. Et si p' tpe ml
ta dissimulās: quiet? sepe: sꝫ mīme aliqñ ociosus.
A die p'mo ouersiois sue vsqꝫ ad extremū vite sue
sine p'prio vixit. Nō seruos: nō ancillas: nō villas:
nō vitulos: nō deniqꝫ quicqꝫ reddituū eccl'astico
rū seculariū ue: vl' in ipō habuit epatu. Mēse epali
nichil p'sus p'stitutū vl' assignatū vñ ep's viueret.
Nec em vel domū p'pria habuit. Erat autē pene in
cessantē circūiens prochiās oīs: euāgelio seruieus
et de euāgelio viuēs sicut p'stituit ei domin? Por
ro si interdu requiescere oporteret in locis sanctis
hoc faciebat qꝫ ipse p' hiberniā p'dicauit vniuersam
Apud quos vero morā facere libuiss: illoꝝ se mo
ribus et obseruatijs p'formauit. Deniqꝫ cū exiret
ad p'dicandū cū pedib? pedes et ipse ibat: ep's: s:
et legat? Forma em ap'lica hec: et inde magis mira
in malachia: quo rara nimis in alijs. Illi dominanē
in clero: iste dū esset liber ex oīib? oī m se seruuz
fecit. Illi aut nō euāgelizantes manducat: aut euā
gelizat vt māducet: malachias vero imitās pauluz
vt euāgelizet māducet. Illi fastū et questū estimāt
pietatem: malachias hereditate vendicat sibi opus
et on? Illi felices se credūt: si dilatauerit terminos
suos: malachias in dilatāda caritate gloriā. Illi cō
gregāt in horrea et dolea replēt vñ onerēt mēfas:
malachias colligit in deserta et solitudines vnde
impleat celos. Illi cū accipiūt decimas et p'micias
et oblatōes: insup et de cesaris beneficō theclonia

et tributa et alios reddere infinitos. solliciti sunt nichilominus quid māducant atque bibant. malachias nichil habens horum. multos tamen locupletat de p[ro]prio fidei illi a pauperibus exigunt quod dant diuitibus. ille sollicitat diuites pro pauperibus sustentandis. **I**lli alta palatia eligunt turres ac menia ad celos leuant. malachias non habens ubi caput reclinet. operatur facit euangeliste. **I**lli equos ascendunt cum turba hominum gratis māducantiū panem & non suū. malachias sepeus sanctorum fratrum collegio pedes circūit. portans panes angelorum quibus faciat animas esurientes. **I**lli plebes nec agnoscunt quidē. iste erudit. **I**lli potententes & tyrānos honorat. iste punit. **O** virū apostolicū quē tot et tanta nobilitate signa aplatus sui. Quid ergo mirum si mira est operatus. sic & mirabilis ipse. ymmo vere non ipse. sed deus in ipso. Alioquin tu es deus inquit. qui facis mirabilia.

CXVII. Item de miraculis eiusdem.

In regione hibernie iacebat infirmus in domo virique demonum maleficio. Nam quādam nocte audiuit eos dicentes loquente altero ad alterū. Vide ne miser iste ipocrite illius fratris stratum stramen ue contingat et sic effugiat manus nostras. Cognouit homo quod malachia loqueretur quē non multo ante in eadem domo meminerat pnoctasse. & erat adhuc stramē in loco. Supraque fiducia quo potuit conatu cepit reperi debilis corpe sed fide fortis. Et ecce in aere clamor et vociferatio. Prohibe eū prohibe retine eū retine. amittimus enim p[ro]dam. At ille manibus et genibus nitens & pueniens ascendit lectulū. volutae in stramine. audit vultum plangentium. Heu heu ipsi nos ipsos p[ro]didimus. decepti sumus. Euasit. Et hoc dicto. citius recessit ab eo demoniū. terrorque & horror quē patiebatur et omnis p[ro]pter egritudo. Item transiit malachia aliquando per liguriā oblatu est ei infans habens demoniū qui sanus et incolumis est relatus. In regione eadē ligatā funibus freneticā solui iussit. & in aqua quaz benedixit lauari. lota quoque ē. & ab infirmitate sua sanata est. Alterā quoque in saballo regione vltimē totaliter eā curauit. Exiit iterū de quadā ecclesia obuiū hominē habuit cū vxore sua que non poterat loqui. Rogatusque ut eius misereatur. stat in porta populo circumstante & data benedictione super eā iubet dñicam dicere orationem. Dixit illa. & populus benedixit dñm super his mirabilibus factis. In ciuitate cui nomē centreb decubens in lectulo quidam iam per dies. xij. priuatus lingue officio. ad iussione visitatis se sancti loquelā recuperat. eucharistiam sumit. Et ita munus extremū in bona confessione efflauit sp[irit]ui. Intrauit ad eū quidā de nobilibus habens ei aliquid dicere. Qui inter loquendum fide plenius tres iunco pie furat de lectulo. f. quo ille sedebat tulit secū. & multa deus de furto pietatis est operatus fide illius & p[ro]p[ri]is sanctitate. Sedebat iterum in cāpo cū comite vltimē aliqua tractans & multitudo copiosa circa eos. Venit mulier guida et vere grauis indicat eum se contra omnes nature leges retie re p[ro]ptum. iā per certo. xv. mensibus & diebus. xx. Cōpassus malachias orauit. & mulier peperit.

CXVIII. Adhuc de eodem.

Quiritas hibernie nomē corcagia vocabatur ep[iscop]o. Tractatū est autē de electione. dissensere p[re]s quibusque ut assolet p[re]sulem volentibus. stituere suū non dei. vult illuc malachias audita dissensione puocato clero & populo. et cor

da & vota discordantiū vnire curauit. Et p[er]suasus illis totū negociū debere credi. cui potissimū sollicitudo incuberet ecclesiarum hibernie. mox nominat eis non quēpiam de nobilibus terre. sed quendā pauperem alienigenā quē sciret sanctū & doctū. Queritur ille. nunciā lecto decubere ita ut per se non posset de lecto exire. Et malachias. Surgat inquit in nomine dñi ego p[re]cipio. Obedientia eū saluū faciet quod faceret ille. Parere volebat. sed imparatū se sentiebat. Quod si posset ire ep[iscop]o reformidabat. Itaque cū voluntate obediendi pugnante gemio hoste. f. ponderelanguoris et metu oneris. vicit illa tamē data sibi in adiutorium spe salutis. itaque conat. mouet sese teptat vires. inuenit se solito fortiorē. Crescit p[er] fides cū viribus. & demū expedit et alacer puenit ad malachia sine hois adiutorio. Qui assumens eum misit in cathedrā clero et populo collaudante. Cuiusdam nobilis viri vxor cū infirmaret. ad mortem rogatus malachias ut descenderet priusque moreret infirmam vincturus olco. Descendit et intrauit ad eam. Quo viso exultat illa spe salutis aīata. Et cū parer eā vngere visum est omnibus differendū porius usque mane. Erat enim vespa. Acquieuit ergo eis factus. Et cū recessisset. subito clamor factus ē & plangit eo quod mortua esset. Auditoque tumultu malachias accurrit et osternatus est aīo sibi soli impitans quod fraudata gratia sacramenti obierit. Et elenatis manibus in celū ostens suū peccatū p[re]sternatus ē in audientia omnium nullā se recepturū solatiorē n[on] quātulerat liceret restituere gratiā. Et stans super eā tota nocte laborabat in gemitu suo et cū fletu suos etiā vigilare et orare p[re]cepit. itaque illi in psalmis. ille in lacrimis noctē duxere p[er]uigilē. Mane autē factus exaudiuit dominus sanctū suū. Mā ap[er]it oculos que mortua fuerat. et erigens se salutauit eū et c[on]uersus est luctus in gaudium. **CXIX.**

Item de eodem.

Item mulier cui spiritus iracundie et furoris inueniē dñabatur. ut non solum vicini et cognati fugerēt a ostiū eius. sed et filij quoque ipsi vix sustinerēt habitare cū ea. Clamor et rancor et tempestas valida vbicunque fuisset audax et ardens et p[re]ceptis metuenda lingua et manu inportabilis et inuisa. dolentes filij. eū per illa. eū per se ipsi trahūt illā ad p[re]nciam malachie lacrimabilem cū fletu deponētes querimoniam. Vir autē sanctus eam aduocatā fecit peccata sua cōfiteri et iniungens penitentiam. oransque super eā ut deus omnipotēs daret ei spiritū mansuetudinis in nomine dñi nostri iesu xpi ne vltra irascatur iubet. Sequitur quoque tanta mansuetudo ut pateat omnibus non esse aliud quod admirabile mutationē dextere excelsi. Perē adhuc hodie viuere. et tante esse patientie et lenitatis. ut quod omnia exaspere solebat nullis modo exaspari dānis. afflictionibus. aut contumelijs queat. Ego istō supiori suscitatemiraculo mortue cenfeo p[re]ferendū. quod exterior quicquid ibi. hic vero interior reuixerit homo. Vir secundū seculū honorabilis. secundū deū timoratus veniens ad malachia inuestus est ei super sterilitate anime sue. supplicās ut obtineret ei ab omni potente deo gratiā lacrimarū. Et subridēs malachias quod gratum haberet in homine seculari desiderium spirituale. suā maxillā maxille illius quasi blandiendo coniungēs. Fiac inquit tibi sicut petisti. Tantos eximios et pene p[er]tinuos exitus aquarū deduxerūt oculi eius. ut illud scripture ei posse aptari videretur. Fons ortorum p[er] uia viuientium etc. **CXX.**

De oratorio lapideo quod edificauit & pena maledicti eius.

Iscui bencorensis monasterii cesserant possessiones in gratus beneficio extunc deinceps insolentissime se semp habuit aduersus eum & suos in omnibus infestis eis. ubi qz infidias detrahensqz actibus eius. at nō impune hoc. Erat autē illi vnicus filius qui imitator patris audens aliquid et ipse in malachia eodē anno mortuus est. Nam visum est malachie tebere construi in bencor oratoriū lapideū instar illoz que in alijs regionibz cōstructa aspexerat. & cū iacere icēpisset fundamēta. indigene quidā admirati sunt qz in terra illa necdū huiusmodi inuenirent edificia. At ille psumptuosus nō moro mirat? sed indig nat? Cepitqz nunc secreto detrudere. nūc palā blasphemare leuitatē notare. nouitatē horrere sūpt? exaggarare. Itaqz cū pluribz quos suadere valuit ad locum descendit & ait. bone vir quid tibi visum est vestris hāc inducere regionibz nouitatē. Scortis sumus nō galli. Que nā leuitas ē hec. Quid op? erat ope tā supfluo tāqz supbo Vnde tibi pauperi & inopi sumpt? ad pficiendū. Vincit vires. supat facultates. Cessa igit cessā. desine ab hac vesania. alioquin hoc nō sustinemus. Ad quē vir sanctus tota libertate vtēs. Miser inquit opus qd inchoatū vides & inuides sine dubio pficietur. pfectūqz videbūt multi. Tu vero quia nō uis. nō videbis. & qz non vis merieris. Pater autē audito qz defilio vir sanctus p dixisset. scies verbū eius riuū & efficax esse. Inter fecit inquit filiū meū. Et instigāte diabolo tanto furore exarsit in illum. vt corā duce & maioribus vltiōe mēdaciū argueret hominē vera cissimū. & diuiciū intulit simeā eū appellās. Et malachias quidē doctus nō reddēs maledictū p maledictō obmutuit. & nō apuit os suū. Sed eadem die domo vindicāte domū reuersus est. homo luit lingue effrenis temeritatē. ipso vltore quo instigatore laxarat. Arreptū em in ignē pxiit demō. sed mox manibus assilentiū abstractus est. adust? tñ corporis pte & capt? est mente. Et dū insaniret. vocatus malachias venit. repitqz maledictū spumātia ora torquētē horredis vocibz & moribz terrentez oīnia. ac toto corpe agitatū vix posse teneri a pluribus. & orās p inimico vir totius pfectōnis exau dit? est sed ex pte. Nam ilico sancto orante ille apuit oculos & sensum recepit. Relictus est autē ei spūs domini mal? qui eū collaphizaz. Credim? autē eū adhuc viuere. quē certis tpibus ferūt luna ticū esse. Et quidē non erat malachie non dico vñ pficeret. sed vñ faceret quicqz. Inuenit autē dei famulus i dei marsupio qd suo quidē defuit merito Quid em iustus. vt cui p deo nō erat ppiū. cum deo imiret cōfortiū. et marsupii vñ ellet amboz Fidei deniqz homi totus mund? diuitiarū est. & quid ille nisi quoddā marsupii dei. Deniqz ait Me us est inquit orbis terre. & plenitudo ei? Nec dubiū dei opus esse. qd deo reuelāte malachias puenit. Contulerat primū cū fratribus. de ope illo. & multi p inopia minus libetere assentiebāt. Inde anxius dubiusqz quid ageret. cepit inter orādum ve hemeter iquirere quidnā foret volūtas dei. Et die quadā de via regrediēs cū iam loco appiāz. pspexit eminus. & ecce oratoriū apparuit magnum lapideū & pulcrū valde. & intuens diligēter sitū. formā & positōem cū fiducia arripuit opus. prius qd dem indicata visione seniozibz fratribz. paucis tñ

Sane totū qd attēte notauit de loco & mō et qualitate tāta diligētia obseruauit. vt pacto tempe factum viso similinū appareret. **CXXI.**

Item de miraculis eiusdē.

Quā autē sacramēta offerret & appiaret ei diacon? facturū aliqo p officio suo. intuitus eū sacerdos ingemuit qz sensissz penes illū latere qd nō oueniret Peracto sacrificio secreto pūctat? de sua oficietia. ofessus est & nō negauit illū sibi p somniū nocte ipā. Qui miū gens penitētiam. Nō debueras inquit hodie ministralle. sed verēcūde te subtrahere a sacris & deferre tantis tāqz diuinis misterijs. vt hac humilitate purgat? digni? exinde mīstrares Item alia vice sacrificante illo & orāte hora sacrificij ea quidē sanctitate & puritate cordis qua ipse solit? erat. astāte diacono visa est colūba intrare p fenestrā in claritate magna. Ea sacerdos pfundit totus. ea subobscuroz basilica tota resulget. Colūba vero aliq diu circūuolitās tādem residet sup crucē atē faciē sacerdotis. Obstupuit diacon? & paucis tñ pro luminis. tū p volucris. nouitate qz illa sit rara auis in terra. cecidit sup faciē suā & vix palpitans sese erigere ausus ē. vel quādo officij sui necessitas postulat. Post missam ouent? a malachia seorsum. sub piclo vite iubeē nullaten? secretū pōdere quod vidisset quoad viueret ipse. Aliquādo cū in ardīa cha esset cū quodam coepo suo. de nocte surgens cepit memorias sanctorū que i cimiterio sancti patricij multe sunt. orando lustrare. Et ecce subito vnū de altariibus ardere cōspiciūt. Ambo em videbant visionē hanc magnā. & ambo mirari sunt. Et malachias intelligēs signū esse magni meriti illius scz vñ illoz quoz sub altari illo corpa requiescerēt curres & se medijs flammis imergēs. expālis brachiis sacrā amplexatus est arā. quid ibi fecerit. quid ue senserit. nemo est qui sciat. Sed quod amplius solito celesti igne succēs? ex illo igne exierit. fratrz qui cū eo e rāt tūc reor neminē esse qz nesciat. Hec dicta sint pauca quidē de pluribus. sed mltā p tēpore. Nō em signoz tpahee scdm illud. Signa nostra nō vidim? iā nō est ppheta iē. Vñ satis appareret malachias meus quātus in meritis fuit qui taz multus in signis extitit. etiā in caritate tanta.

CXXII. Qualiter locū & diē sepulture sue plegit et illuc puenit.

Dercunctat? aliquādo quonā i loco si optio deē extremum malit agere diem. De hoc siquidē fratres querebāt iter se quē sibi quisqz diligeret. cūctat? & nō respōdit. Instantibus illis. Si hinc migro inuit. nusqz libentius qz vnō vna cū nostro apostolo resurgere possum. Dicebat autē sanctū patriciū. Si pegrinari oportet. & ita pmitte deus claruallē delegi. Requisit? item de tpe diē solennē oīm sanctorū respōdit. Sicut a diuin? sic vidim? de loco piter et de diē. Egre satis ferebat hiberniaz vsqz adhuc pallio caruisse. vt pote emulatoz sacramentoz. Et recordatus sibi a papa innocentio fuisse pmissum. nactus occasione qz papa eugenius pīderet. et tunc in frāciā appias set psumebat de tali viro apud illū se nullā impedandi difficultatē sustinere. Igit arripuit iter. psequunt eum qui ouenerāt fratres vsqz ad lit? non multum tamen. nimirū ipso pphibente. Ad quē vn? illoz catholicus nomine. flebili voce et vultu. heu tu abis iquit. et i quāta pena quetidiāna vexatōe me deseris non ignoras nec fers opē miser i mei.

His verbis & lacrimis filij paterna viscera cōcus-
sa sunt. & amplexatus est eū blandiēdo. Imp̃ssioq;
pectori eius signo crucis. Certus sis inquit te eius
modi nil passurū donec ego redeā. Erat autē epilē-
ticus. & cadebat frequēter. ita ut interdū non se-
mel patere. sed sepius in die. hic iam p. vij. annos
horrido morbo laborabat. sed ad verbū malac hie
pfecte qualuit. In ip̃o autē ascensu nauis ascēdunt
duo ex his qui illi familiaris adhibebāt. acceden-
tes & petentes aliqd ab eo. quib; ip̃e spopondit.
At illi. Volumus inquit nobis certo p̃mitti te i
columē in hiberniā reueri. Tūc ille de p̃misso pe-
nituit. tristis tñ annuit. & nauem ascēdit. Cūq;
iam fere mediū iter equozē pegissent. subito con-
trarius vent; nauē repellit. & reducit in terrā hi-
bernīe. Descendēs de nauī in ip̃o portu. i sua qua-
dam ecclesia p̃noctauit. & letus gratias egit diuī
ne osilio p̃uidētie quo factū est ut iā fecerit satis
p̃ sua p̃missione. Mane vero intrās nauē. ip̃so die
p̃spo cursu transiret. & venit in scotiā. multa
q; deo placita ibi opatus. p̃trāsijt eā & p̃ueit in an-
gliā. Oportuit autē eū trāsire clarāuallem ut sūmū
sequere pontificē qui a nobis susceptus est tanq;
verus lucifer ab occidēte veniēs visitās nos oriēs
ex alto. **CXXIII.** **De felici transitu eiusdem**

De solenni beati luce euāgeliste missa i cō-
uentu deuote celebrata. febre correptus
lecto decubuit. vidēs discurrete fratres
dandi auidos vel accipiendi. omnes solliciti erant
circa frequēs misterij. medicamēta p̃quirere. fomē-
ta adhibere. sepius ad gustandū ṽgere. Ad quos
ille sine causa hoc iquit. sed caritate vestri facō qd
quid iniungitis. Oportet hoc anno malachiam exi-
re de corpe. Scio em̃ cui credidi. & certū sum qd
nō fraudaber̃ reliquo desiderij mei qui p̃tem iā te
neo. qui me sua mīa p̃duxit ad locū quē petij. ter-
minū quē eque volui non negabit. Deniq; mūgiē.
& sumpto viatico fratru se oratōnibus & fr̃s do-
pnendās ad lectū reuertit. Iacebat em̃ in solario.
nec usinuit ut uentus ascenderet ad se. sed ip̃e
ad eos descendit. & tamē mortē in ianuis esse di-
cebat. Quis hunc crederet moriturū. nō vult; palli-
tior. nō macilentior esse videbat. Nō rugata quo-
q; fr̃s. nō recōditi oculi. neq; nares extenuati. nō
cōtracta labia. non adusti dentes. nō collum exesū
& gracile. non curui humeri. non caro exinanita in
corpe reliquo. Hic erat decōr corpis ei; & hec glā
vult; ei; que nō euacuat. ac ne i morte videres ho-
minē quidē securū a morte & necdū mortuū iam
certū d̃ vita & quodāmo loqui. Iā nō dicā. forsan
tenebre oculabūt me. quia hec nox illuminatō mea
in de. m. Et quidē omniū oculi in eū fixi erāt. Ne-
mo tamē qui quādo exiuit aduertere potuiss;. e o-
p̃ eadem in morte viuacitas vultus ac serenitas.
eadēq; & in vita p̃maneret. Non est mutatus. sed
ip̃e mutauit om̃s mirū immodū luctus et gemit;
oim subito conquiescit. Mutatē in gaudiū m̃croz.
planctū cātus excludit. vincit fides. triūphat affe-
ctus. Et reuera quid ratōis habet imoderat; plā-
gere malachiā. quasi nō sit p̃ciosa mors eius. quasi
nō sit portus mortis et porta vite. Malachias ami-
cus noster dormit. et ego lugeā. luctus iste se vsq;
nō ratōne tue. Si domini; dedit dilecto suo som-
nū. et talē somnū in quo hereditas dñi filij mereet
fructus ventris. Quid hor; videt fletū inducere.
Ego ne fleā illū qui fletū euasit. Ille tripudiat. ille
triumphat. ille introductus est in gaudiū domini;

sui. et ego cū plangā. Cupio michi hoc. nō illi inui-
deo. Interi panē exequiē. offerē p̃ eo sacrificiū. cō-
summantē etiā ex more om̃ia cum sūma deuotione
et alacritate. Stabat em̃ puer cui emortuū pen-
debat a latere brachium. magis impedimēto illi q̃
vsui. Quo compto innui ut accederet. et app̃hēdi
aridā manū et applicui ad manū ep̃i. et viuificauit
eā. Nempe viuebat in mortuo gratia sanitati. Et
manus fuit mortue manui qd mortuo homini heli-
seus puer ille delonge venerat. et manū quā p̃dē-
tem attulerat sanā in patriā reportauit. Iāq; omni-
bus rite pactis in ip̃so oratorio sancte dei genitri-
cis marie in quo sibi bene oplacuit. Malachias tra-
dit sepulture. Anno domini. M. c. xlviii. iiii. nonas
nouēbris. **CXXIII.** **De sancto petro**
charatafensi ep̃o. Helimādos.

Et tempore florebat multa miraculorū
gratia petrus charatafens ep̃s. cui; vir-
tutū fama cū ad ciuitatē lausennā puenis-
set tres viri ibi in carcere clausi custodib; suis aīe
hostiū carceris obstatum ludētib; flētes et lugen-
tes cepunt nomen eius sup̃ et fideliter inuocare.
Adest p̃mūo pontifex inuocat; soluit cōpeditos
manū porrigit. apit hostiū. iubet ut exeūtes sequā-
tur se. Sicq; manifestus apparet illis et a nullis
alijs visus extrahit eos et deducit. Cūq; ulla foret
oportunitas diuertendi. sequētes p̃mū ducē suū
desup tabulas quibus custodes ludebāt iter illos
medios p̃trāsibant. Nec miz si videri p̃ntes ab ho-
stibus ip̃i nō poterāt qui sic uidere sibi videbāt
absentē. Nec ab eis pontifex ante dispuīt. q̃ euasit
se picula. et ad locum sese cognosceret puenisse se-
curum. Vnde etiā voto se obligantes non gustare
cibum donec ad sui p̃ntiam liberatoz accederent
et noua et mira dei magnalia p̃dicantes et annun-
cantes. Implacabiles inimicicias et odia iūterata
frequēter extijit et grauiā admodū bella p̃pescunt
desp̃atas recōciliatōnes inter maximos etiā p̃nci-
pes dom̃o coopante et sermonē eius p̃firmante
se quētib; signis effecit. inter p̃ncipē suū comitē
imbertū et raymundū comitē tholosanū i regione
granopolitana eo tpe dominantē. nō sine multis i-
cendijs et homicidijs guerzā diutius agitatā. mul-
to labore sedauit. Cuius occasione negocij ad hēri-
cum regem angloz vehementer d̃siderat; accessit.
In quo itinere miraculū singulare diuina virtus p̃
eū p̃fecit apud sanctū simphorianū qd est castrū
lugduneñsis ecclesie paucis ab vbe leucis distans.
CXXV. **De quadam miserabili mulie-**
re ab eo curata.

Ibiq; erat vir fidelis petrus d̃ fraximeto
notus et honoratus qui eū ad hospitium
sūz aliquādo quasi vim faciēdo p̃traxit.
Huic filia iuuenula erat. miserabili incōmoditate
laborās. Egerat em̃ quēdā mulier malefica p̃ nequī-
tiā inuide socrus inducta ut languore tabesceret
desp̃ato. nec viri sui p̃ntiam. nec aspectum etiā
vllatenus toleraret. Affectōne autē muliebri genitrix
persuasit. ut sathanas sathanam eijceret. famo-
sum quēdā maleficum accersuit. Affuit et explo-
rauit. Agnouit et iuuenulam asserens inferat;
terit arborum coztices et poculū verbis et herbis
infectūz p̃pinat. Mordet etiā p̃p̃is dentibus bra-
chium misere mulieris in duobus. s. locis. circa fr̃o-
tem. s. brachij. ita ut veraq; morsura sup̃ior. s. et
inferior distaret a fronte brachij quasi vno palmo.
Res noua. res mira. ab illo quidē languore qualuit

sed interdū velut ex corde sentiēs acūs pcedere . cruciabat̃ atrociter . donec p supiorem mozturam brachij quā nulla ciatrix sicut nec inferiorē obdu- xerat acūs duceret vis occulta . Plures iam in hūc modum p tpm interualla quasi .xxx. acūs pderāt . quedā vt vulgo dī excāplare . quedā admittendis ydonea filis forānia pferentes . Exhibet̃ igit̃ viro sancto a patre filia . cuius ei lugubzē explicat tra- geodiā . & ecce mox eadē iuuenula sentiēs acū ge- meunda deplozat . Quā accedēs vnus d̃ fratibz laicis viro dei seruiēs cruentā extraxit . Annis plu- timis ad testimoniū pseruandā . Orazqz sanctus et locum vulneris tāgens in virtute fidei pollicetur nec ferum nec calibem vltra pcessurū . factumqz est ita . sed mutata materia malicia nōdum penicul- extincta p alterā brachij inferiorē mozturā . quam vir sanctus nō tetigerat quia necdū inde aliquid exierat . cepunt fudes lignei puuli quos vulgo bzo- cas vocant ex quercino robore vel fraxineo p ser- reis acubus egredi grossiores spinis & pazz logio- res . Nec tamē vnus omīs longitudis vel gressitu- dinis sicut nec acūs fuerāt . Sedecim nāqz infra an- num & paucos menses ex vulnere ligna pderant . Affuit deinde reuerēdus antistes petrus . cui diui- nitus seruabat̃ tanti miraculi pleicudo . Offertur mulier missaz solennia celebranti sicut pcepat ve- spe pcedenti . Eadē hora . xviii . ex carne mulieris li- gnū egredit̃ qd sub oculis omniū capellan? extra- xit . Gofitente itaqz muliere absoluit p̃sul . & sacra- extr . bens eukaristiā ab omni deinceps cuiuscunqz manerie pgressu iubet ipam esse securā . Sicqz ab omibz p̃stigijs liberata adhesit viro suo . liberof- qz pcecauit . virtutē sancti viri postea multis ānis p̃dicauit . quā in seipā meruit expiri .

CXXVI. **De ceteris euentibz illi? tē-
pois.** **Cronographus.**

Anno dñi . M . c . l . x . i . eclipsis lune fuit . xi . kl . ap̃lis circa horā nonā de noctis sab- bato ante ramos palmarū . & ventoz intē- pies secuta est p quattuor otinuos dies . In quarta feria aut̃ vent? maxim? & nimia fuit pluuiāz iun- datio . qua die i teritorio vernioz iuxta gaudanū sacerdos missa celebrata fulmine ictus occubuit . Et in teritorio remensi quidā clericus tempestate p̃hit . tonitrua . fulgura gradēs tempestates . diuer- sa hoc anno intulerūt homibz incōmoda . Ludo- uicus rex francoz a palestina nauigans . vt in pa- triā rediret grecoz naues incurrit Cūqz ab eis im- pator iur foliū obsidenti p̃sentand? deducit̃ . Ge- orgius dux nauū regis sicilie eos aggrediē . Siqui- dem vastatis expoliatisqz grecoz puicijs vsqz ad ipam vrbē regiā cōstantinopolim accedēs sagittas aureas in palatiū impatoris iecerat . & incēlis sub urbanis de fructu ortoꝝ regis violenter tulerat . vñ rediēs naues grecoz incurrit qbz captis ludo- uicū regē eripuit . sed captos regis obtentu dimit- tit . Anno sequēti barholomeus laudunens ep̃us . xxxviii . anno sui ep̃atus . p̃emptū mundi scemate fufimati induit̃ monachili scemate . Qui cū sederz aliquādo cū alijs monachis ad cellatōem aspexit . quendā monachū tardius atqz lentī? alijs adueniē- tem nigrūqz puulum iuxta eū gradientē atqz p cu- cullā eū tenentē . Qd cum abbati retulisset didicit ab eo q monachus ille valde negligēs esset . Habi- tis p franciā ouentibz . p̃nuente etiā papa eugeio vt abbas clareuallis hierosolimā ad alios puocan- dos mitteret̃ . gradis itez sermo de p̃fectōne trās-

marina celebraē . sed p cisterciēs monachos totū istud cassat̃ . **CXXVII.** **Adhuc de eodem.**

Anno sequenti obierūt ep̃i moribz et sciē- tia clari . Hugo anusi diorēsis & Iosephi- nus sueffionens . Hic hugo fuit abbas pō- tinia primus vir moribz & sciētia clarus ac in sa- cra religione strenuus . Et licet iuxta ppositum or- dinis sui esset mire patiētie . in ecclesie tamē hostes districtus executor . In nocte quidē electōem suaz pcedente vidit in somnis q mater sua sibi esset co- pulanda nuptiali federe . qui eū in ecclesia senonēsi ppter suspensiones henrici metropolitani p̃secratō- nis locum non haberet . a domino gaufrido carno- tensi p̃secratus est . Huic successit alanus ripatorū abbas primus . Hoc etiam anno ilustres religione ac prudētia obiunt viri sugger? abbas sancti dyo- nisi . Ramard? cisterci . Odo sancti remigij . s . & gaufridus comes andegauoz post similtates ha- bitas cum rege ludouico facta pace obiit ifra mē- sis vnus spacium . Obijt etiam nobilis & religios? princeps & pauperum pater comes theobaldus . Multi quoqz nobiles hoc anno moriunt̃ . Hāc opti- morum viroz migratōnem forte significauit q in pago sueffionico eodem anno accidit . Cum em- hiemali gelu terra vehementer indurisset . cespis plurime longitudinis & latitudinis de terra subi- to auulsus longe ad alium locum est trāslatus . An- no sequenti regina hierosolimoz iusto familiari? ad mimicos dei se habente . filius eius baldunus rex contra eam insurgit . & obsessis capitibz eius munitōibz in vrbē sanctā intrare ab ipa . secundo etiam p̃hibitus . tandem violenter ingreditur eam qz in arce obsidēs facta pace neapolim ei dimitte- reliquam ptem regni sibi retinet . Massa muti quos quidam moabitas dicunt post vsurpatū maurita- nie regnum regemqz patibulo affixum etiam regē bulgie occidentes regnum eius inuadūt . ipam sic- liam . apuliam . romā qnoqz se inuadere minant̃ . Rex francoz ludouicus zelotopie spiritu infla- matus . iurata p̃sanguinitate vxore in suā repudiat . Quam quia contra eius voluntatem henric? dux northmānie videlicet filius gaufridi andegauēsis & mat . loīs p̃dicte ducit . magna inter eos simltas ex candescit . Hac quippe occasione ducatū aquita- nie amisit . Rex autem emulus illius eum obrinuit . **CXXVIII.** **De vxoribus regis ludo- uici & morte conradi tēci .**

Actor .
Ec fuit prima vxor regis ludouici alio- nozdis filia senioris comitis pictauēsis . De qua p̃fatus rex suscepit duas . Abeli- dem & mariam . Cūqz eadē vxore sua p̃p̃xi- set vltra mare . audiuit eam vt ferē a sabalomo mu- nera suscepisse . Vnde post reditum suum in frāciā non solu in ob causam p̃dictam . sed etiam ob ipi- us mulieris incontinentiam voluit eā repudiare . vt enim dicit helimandus . qz n̄ tanqz regina se gere- bat sed fere tanqz meretrix . Qd intelligens illa ab eo declinavit . & ad p̃fatum northmannie ducem henricum se trāstulit . qui eā vt dictum est in vxo- rem duxit . Propter quod inter ipz & regēz discor- dia fuit . sed postea rex ipsum ad pacē recepit . Qui scilicet dux henricus i breui mortuo rege stepha- no angliam intrauit & integritate regni potitus pacem anteq̃ reformauit . Hic ergo henricus senior rex aglie . iiii . filios suscepit ex p̃dicta regina . s . alio- nozde henricuz videlicet & ricardū & iohan nem

qui tres ibi regnauerunt successive. Gaufridum quoque comitem britanie. Insup & quatuor filias. quarum una data est vxor regi castelle unde orta est blancha regina francie. Altera vero constantino politano imperatori nomine dilexi. Tercia quoque saxonie duci unde natus est otho qui postmodum factus est imperator. Quarta vero tholosano comiti unde ortus est raimundus. cuius filiam postmodum accepit alfunus comes pictauiensis fratrem ludowici regis. Porro supradictus ludowicus secundam uxorem videlicet imperatoris hispanie filiam laudabilis feminam accepit. sed illa non multis annis interiectis obiit. Deinde rex idem habito colloquio cum theobaldo comite blesensi accepit adelam sororem illius in uxorem. sed bone memorie theobaldi filiam de genere karoli ut dicitur descenderentem. filiam vero suam abelidem dicto theobaldo iuniori dedit in uxorem. Igitur ex ludowico & abela philippus nostri temporis rex futurus ortus est & theobaldus ex abelide filium suscepit ludowicum. ac filias margaretam & elizabeth. ex quibus. s. ludowicus in comitatu patris succedens uxorem katheri. nam accepit filiam comitis clarimontis cui comitatus idem hereditario iure obuenit. Qui ex ea relicto herede thebaldo nomine prexit constantinopoli cum baldouino flandrensi comite & ibi decessit. Porro filio eius theobaldo lepra infecto ac sine herede defuncto. successit in comitatu blesensi margareta eiusdem amica. et in comitatu carnotensi soror eiusdem margerethe elizabeth. His enim duabus sororibus nulla prius erat hereditas paterna. sed margaretha gratis fuit accepta in coniugium. primo ab hugone de osiaco ppe cameracum. Post cuius obitum nupsit othoni burgundie fratri. s. imperatoris henrici. Quo defuncto. tercio nupsit domino de auernis galtero. qui susceptam ex ea filiam dedit in uxorem hugoni filio hugonis comitis sancti pauli. ex qua ortus est filius qui successit in comitatu blesensi. Elizabeth autem altera filia a patre suo theobaldo data est primo coniunx domino de ambasia qui ex ea filiam nomine mathildam genuit que in comitatu carnotensi matri successit. Illo quoque mortuo nupsit elizabeth iohanni de montemirabili que sine herede decessit. Unde & monsmirabilis martho fratri eius iure propinquitatis obuenit. Maria vero altera ludowici regis filia data est vxor comiti campanie henrico. habuitque duos filios ex eo. s. henricum & theobaldum. Horum henricus cui iure primogeniture post decessum patris obuenit comitatus campanie. cum adhuc esset sine uxore comitatu in custodia fratris sui theobaldi relicto. prexit in terra transmarinam cum rege francie philippo rege in franciam reuertente. regina cipri viz habebat qui simplex homo erat. nec bellicosus videtur. nomine gaufridus de cholon. Hunc barones a regina sepauerunt. eamque marsicio de monte ferraco in coniugium tradiderunt. Quem & terre adquisite custodem statuerunt. nec multo post arfaciage ipsum in achon media interfecerunt. Tunc prefatam reginam henrico comiti campanie in uxorem tradiderunt. que & eidem terre similiter prefecerunt. Eugenius autem papa cum romanis pace facta urbem ingredi. ibique cum eis hoc anno primitus moratur. Conradus vero theutonicoz rex obiit. qui cum xv. annis regnauerit. benedictionem tamen impiale non habuit. cui fridericus dux nepos eius succedit.

Continentia vicefiminoni libri.

- U**icefimus nonus liber continet huiusmodi
storiam nullam sed tantum flores
quorundam librorum atque tracta
tum beati bernardi abbatis cla
reualensis. & huius capitula. cxxviii.
- D**e comendatione beati bernardi clareual
ensis. .i.
De opusculis eiusdem. .ii.
Exhortatio eius ad preceptum mundi .iii.
Quia auaricia & cetera mala procedunt ex volunta
te. .iiii.
De excusatione falsa auarorum & maxime clerico
rum. .v.
De singulari & monstruosa vita clericorum. .vi.
De cupiditate presbiterorum & fornicatione & si
monia. .vii.
De ambitione cleri & intrusione in patrimonium
christi. .viii.
De auaricia eorum & abusu temporalium. .ix.
De superbia eorum & falsa securitate. .x.
Quia eis in futuro succedet luctus pro gaudio. .xi.
De insatiabilitate peccantium. .xii.
De illis qui reformidant aggredi viam perfectio
nis. .xiii.
De brauiis sequentium christum per viam predi
cationis. .xiv.
De ascensu ad regnum & tempore quod ad hoc homi
nem est processum. .xv.
De stulticia cupidorum qui nolunt relinquere simpla
pro centuplis. .xvi.
De illis qui relinquunt possessiones sed non proprias
voluntates. .xvii.
Quia predictum centuplum nemo scit nisi qui accipit
pro. .xviii.
De meditatione hominis circa se. .xix.
De consideratione proprie miserie presentis & fu
ture. .xx.
De superna beatitudine & quis ad eam possit asce
dere. .xxi.
De discussione vite proprie & pura oratione. .xxii.
Quia ubique orationi & bone cogitationi insistentium sit
& caritati studendum. .xxiii.
De impuritate confessionis & orationis. .xxiiii.
De miserijs & periculis huius vite mortalis. .xxv.
Meditatio aduentus christi ad passionem. .xxvi.
Meditatio passionis eiusdem. .xxvii.
De susceptione dextre latronis. .xxviii.
De cruce iam non timenda sed amplectenda. .xxix.
De apertione lateris christi quod factum est hostium
passioni. .xxx.
De misterio sepulture eiusdem & ascensionis. .xxxi.
De viatico corporis eius quo suos ad vitam trans
duxit. .xxxii.
Oratio ad ipsum ut de fluminibus exegit nos edu
cat. .xxxiii.
Exemplum in magdalena quam de predictis flumini
bus eduxit. .xxxiiii.
De modo & causa diligendi deum. .xxxv.
Qualiter ipsi diligere meretur etiam apud infideles
et. .xxxvi.
Quia multo magis fideles tenentur eum diligere. .xxxvii.
Quia consideratio passionis eius debet esse fomes di
lectionis. .xxxviii.
Quo fructu debeamus ipsum diligere. .xxxix.
De quatuor gradibus amoris. .xl.
Qualiter ad summum gradum sancti perficiunt. .xli.